

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
UNIVERSITY
OF MACEDONIA

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

***«Η νέα διάσταση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας
EUROPOL
και η συμβολή της στην Εξωτερική Πολιτική της Ε.Ε.»***

Θεσσαλονίκη, 2018

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΠΕΛΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(Α/Μ: MAD 16013)

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Κων/νος ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ,

*Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου,
την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα. Μπέλλου Φωτεινή για την αμέριστη βοήθεια
και καθοδήγηση κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας,
τη σύζυγο μου Μαρία –Γαλάτεια για την στήριξη, συμπαράσταση και υπομονή που υπέδειξε
καθ' όλη τη διάρκεια αυτής,
τους γονείς μου και πεθερικά μου για την δική τους πολύτιμη βοήθεια,
και τους καθηγητές του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού προγράμματος για τις πολύτιμες
γνώσεις που μου προσέφεραν.
Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω τη συγκεκριμένη εργασία στην όμορφη σύζυγό μου
και στα δυο όμορφα αγγελουδάκια που μου έχει χαρίσει ο Θεός.*

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: “ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ – ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.”	10
1.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ	10
1.2 ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ	11
1.3 ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.	14
1.3.1 ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ	15
1.3.2 ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ	15
1.3.3 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΔΙΑΧΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: “Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ EUROPOL ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ”	21
2.1 ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ – ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ EUROPOL	21
2.2 ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ - EUROPOL	23
2.3 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ - EUROPOL	24
2.4 ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ EUROPOL	27
2.5 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ - ΕΜΠΟΔΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ EUROPOL	30
2.6 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ EUROPOL	31
2.7 ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (STANDING COMMITTEE ON OPERATIONAL COOPERATION ON INTERNAL SECURITY - COSI)	33
2.8 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: “Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΗΣ EUROPOL ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ”	36
3.1 ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	36
3.2 ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ EUROPOL	39

3.2.1 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΥΒΕΡΝΟΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (EUROPEAN CYBERCRIME CENTRE - EC3)	39
3.2.2 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ (EUROPEAN MIGRANT SMUGGLING CENTRE – EMSC).....	42
3.2.3 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (EUROPEAN COUNTER TERRORISM CENTRE – ECTC).....	44
3.2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (OPERATIONAL CENTER)	45
3.3 ΚΥΡΙΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΗΣ EUROPOL	45
3.3.1 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΠΕΙΛΗΣ ΤΟΥ ΣΟΒΑΡΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT - SOCTA).....	45
3.3.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΠΕΙΛΗΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (INTERNET ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT - IOCTA)	46
3.3.3 ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (EU TERRORISM SITUATION AND TREND REPORT - TE-SAT)	46
3.3.4 ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ (ANNUAL EUROPOL REVIEW)	47
3.4 ΑΛΛΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ	47
3.4.1 ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ SIRIUS	47
3.4.2 ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΜΩΝ (EUROPOL PLATFORM FOR EXPERTS - EPE)	47
3.4.4 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (INTELLECTUAL PROPERTY CRIME COORDINATED COALITION - IPC3).....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: “Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ EUROPOL ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.”	50
4.1 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	50
4.1.1 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΜΕ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ.....	51
4.1.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ.....	52
4.1.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ.....	53
4.1.4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	57
4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ EUROPOL	58
4.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ EUROPOL ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ Κ.Π.Α.Α.	58
4.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ EUROPOL ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : “ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ”	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	70

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία EUROPOL είναι ο οργανισμός επιβολής του νόμου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κύριος σκοπός της οποίας είναι η ασφάλεια των πολιτών της Ε.Ε. μέσω της παροχής βοήθειας στα Κράτη - Μέλη για την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Η ιδέα της δημιουργίας της ξεκινάει από πολύ νωρίς, όπου η έντονη εμφάνιση του φαινομένου της τρομοκρατίας με την οποία ήρθαν αντιμέτωπα πολλά Ευρωπαϊκά Κράτη, σε συνδυασμό με την αδυναμία της Interpol να την ενσωματώσει στις δραστηριότητες, οδήγησαν τους ηγέτες των Κρατών - Μελών στην δημιουργία της Επιτροπής TREVI. Σημαντικά όμως ζητήματα ως προς τον τρόπο δράσης και λειτουργίας αυτής, οδήγησαν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να σκέφτονται τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας τύπου FBI.

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, προβλέφθηκε για πρώτη φορά η συνεργασία των Κρατών - Μελών της Ε.Ε. σε θέματα τρομοκρατίας, διακίνησης ναρκωτικών και διεθνούς εγκληματικότητας αναφερόμενη στην EUROPOL, που εντάσσονταν στο ευρύτερο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα «Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων» της Συνθήκης. Οι αρμοδιότητες της Europol ενισχύθηκαν επιπλέον με την Συνθήκη του Άμστερνταμ, όπου απέκτησε κεντρικό ρόλο για τον συντονισμό της αστυνομικής συνεργασίας μέσα στην Ένωση, ενώ προβλεπόταν για πρώτη φορά η διασυνοριακή αστυνομική και δικαστική συνεργασία. Στο πλαίσιο αυτό, ανέπτυξε μια σειρά εργαλείων όπως ήταν η συνεργασία με Τρίτα Κράτη εκτός Ε.Ε. και Διεθνείς Οργανισμούς.

Σημείο ορόσημο όμως στην εξέλιξη και αναδιοργάνωση της Europol καθώς και στην υιοθέτηση μιας αυτόνομης Ευρωπαϊκής προσέγγισης για την αντιμετώπιση της απειλής της τρομοκρατίας, αποτέλεσαν οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στους δίδυμους πύργους των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, όπου οδήγησαν σε μια σειρά αλλαγών στη δομή και λειτουργία της, ενώ η τρομοκρατία αποτέλεσε από τα σημαντικότερα ζητήματα της πολιτικής ατζέντας της Ε.Ε. Επιπρόσθετα, η ανάγκη αντιμετώπισης των νέων προκλήσεων, οδήγησε την Ε.Ε. στην υιοθέτηση του Προγράμματος της Χάγης όπου δίνονταν έμφαση στο να καταστεί η Europol η πρώτη πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών για τα Κράτη - Μέλη, παρέχοντας επιχειρησιακή και στρατηγική ανάλυση σε αυτά και στους εταίρους της, με την προϋπόθεση ότι οι τελευταίοι θα συμμορφώνονται με τις επιταγές της Ε.Ε..

Παρά τη λήψη μια σειράς μέτρων για την ανάπτυξη και εξέλιξη των δραστηριοτήτων της Europol, ιδιαίτερα αυτών της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, εξακολουθούσε να αποτελεί αρκετά αδύναμη. Η απροθυμία των Κρατών - Μελών να παρέχουν πληροφορίες ή να κάνουν χρήση των μηχανισμών της Europol καθώς και η έλλειψη εμπιστοσύνης ως προς την αποτελεσματικότητα της, οδήγούσαν αυτά στην επιλογή της σύναψης διμερών συμφωνιών

συνεργασίας που ήταν εκτός του πλαισίου λειτουργίας της Europol, κάτι που λειτουργούσε τροχοπέδη στις δραστηριότητές της.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας υπήρξε καθοριστική για την εξέλιξη και την περαιτέρω πορεία της Europol, καθώς την ενέταξε στο σώμα της Ε.Ε. φέρνοντας την πιο κοντά στις άλλες Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες και συνεπώς το καθεστώς λειτουργίας και δράσης της ταυτίζονταν με αυτό των άλλων Ευρωπαϊκών Οργανισμών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος της Europol αναβαθμίστηκε σταδιακά, καθώς πέρα από εσωτερικό όργανο ασφαλείας της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, άρχισε να αναπτύσσει την εξωτερική της διάσταση προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις των εγκλημάτων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. και κατά επέκταση στην αύξηση του κύρους της απέναντι στα Κράτη – Μέλη της Ε.Ε. και τις τρίτες χώρες.

Συνεπώς, σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι αφενός μεν να εξεταστεί η σταδιακή εξέλιξη και πορεία της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας Europol μέσα από τις διάφορες προσπάθειες των Συνθηκών για Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση καθώς και τα Προγράμματα που υιοθετήθηκαν για την υλοποίηση των δεσμεύσεων τους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην τωρινή της διάσταση όπου αποτελεί έναν Οργανισμό της Ε.Ε., αφετέρου με ποιον τρόπο οι νόρμες και οι πολιτικές που έχει αναπτύξει στο εσωτερικό της η Europol εξωτερικεύονται συμβάλλοντας στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε και κατ' επέκταση στην αναγνώριση της Europol ως σημαντικό δρών.

Εν συνεχεία, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια συνοπτική παράθεση της δομής της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η οποία διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια.

Δεδομένης της ιδιαίτερης φύσης και των σύνθετων δομών διακυβέρνησης της Ε.Ε., στο πρώτο κεφάλαιο αυτής αναζητούνται και αναλύονται εκείνες οι θεωρίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης οι οποίες περιγράφουν και εστιάζουν καλύτερα στην αλληλεπίδραση των θεσμών της στο εσωτερικό της Ένωσης με την παραγωγή νορμών και πολιτικών που διαχέονται εκτός αυτής, μέσω της εξωτερικής τους διάστασης. Η ανάλυση αυτή θα είναι βοηθητική για την καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο δρα και συμπεριφέρεται η Europol, η οποία μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας αποτελεί έναν από τους Οργανισμούς της Ε.Ε. που έχει αναπτύξει τις δικές της λειτουργίες εξωτερικής διάστασης. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αποτυπώνεται η ιστορική εξέλιξη της Europol από την ίδρυσή της μέχρι την υιοθέτηση του Προγράμματος της Στοκχόλμης, αναλύοντας πώς οι σημαντικότερες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθόρισαν την εξέλιξη και πορεία της. Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, καταγράφεται η σημερινή διάρθρωση και δομή της Europol καθώς και οι κύριες δραστηριότητές της, κάνοντας αναφορά στα τμήματα τα οποία διαρθρώνεται, τις κύριες αναφορές που συντάσσει και τα σημαντικότερα διαδικτυακά εργαλεία και δράσεις της. Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται με ποιους τρόπους

η Europol συμβάλει στην εξωτερική πολιτική ασφάλειας της Ε.Ε., δηλαδή πως μέσα από τις στρατηγικές και επιχειρησιακές συμφωνίες, τις αναφορές της, τη συμμετοχή της στις ανθρωπιστικές και στρατιωτικές αποστολές της Κ.Π.Α.Α καθώς και μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας προωθούνται οι πολιτικές ασφαλείας και γενικότερα οι αξίες της Ε.Ε.

Τέλος, η παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με μια συνολική αποτίμηση των δραστηριοτήτων της Europol που την αναδεικνύουν ως έναν ισχυρό παίκτη στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με προοπτική για ακόμη μεγαλύτερη συμβολή στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: “ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ – ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.”

1.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Η θεωρία είναι απαραίτητη στις κοινωνικές επιστήμες, όταν στόχος είναι η παραγωγή συστηματικών παρατηρήσεων για την καλύτερη κατανόηση της σύνθετης κοινωνικής πραγματικότητας. Η ερευνητική ενασχόληση ενός ζητήματος, προϋποθέτει τη μελέτη των θεωρητικών καταβολών του και της φύσης αυτού. Οι Κοινωνικές Επιστήμες, ακολουθώντας την άποψη του Tilly, διακρίνουν τρεις ερμηνευτικές σχολές σκέψης: α) στην πρώτη, η κοινωνική ζωή παρουσιάζει κανονικότητες οι οποίες λαμβάνουν τη μορφή νόμων, β) στη δεύτερη, συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ζωής καθορίζουν λεπτομερώς τις σχέσεις των δρώντων της με τις ευρύτερες οντότητες και γ) στην τρίτη, οι κοινωνικές ομάδες είναι αυτοκαθοριζόμενες από συναισθήματα, κίνητρα, συμφέροντα κ.τ.λ. Ο Tilly μας εισάγει και μία τέταρτη σχολή, όπου η ερμηνεία της οφείλεται στην αναγνώριση συγκεκριμένων κοινωνικών φαινομένων αξιόπιστων μηχανισμών αιτιάσεως, δηλαδή στην αναγνώριση τόσο των γεγονότων που μεταβάλλουν τις σχέσεις τους, όσο και τους συνδυασμούς και ακολουθίες μηχανισμών αιτιάσεως, οδηγώντας μας στην εξέταση της φύσης και του εύρους των κοινωνικών μηχανισμών¹. Θέλοντας όμως, την πληρέστερη κατανόηση, η θεωρία θα πρέπει να α) επιτρέπει τη διαισθητική οργάνωση της αντίληψης, β) να αναγνωρίζει παραλληλίες ή πιθανές αναλογίες που διέπουν συγκρίσιμες περιπτώσεις, γ) να κατανοεί την εξελικτική φύση των κοινωνικών φαινομένων, δ) να ανιχνεύει το ευρύτερο περιβάλλον και ε) να αναλαμβάνει το ρίσκο καθώς και την αποδοχή της εποικοδομητικής κριτικής για την πρόοδο της κοινωνικής έρευνας².

Η θεωρία της ενοποίησης στοχεύει κυρίως στην ανάδειξη των επιστημονικών κριτηρίων που θα καταστήσουν την μελέτη αυτής αντικείμενο ενός γόνιμου επιστημονικού διαλόγου, στην κατανόηση της οντολογικής υφής της Ένωσης ως ένα διακριτό και συγκρίσιμο πολιτικό σύστημα, στη διατύπωση των κανονιστικών ιδιοτήτων της ενοποίησης και τέλος στη δυνατότητα συγκριτικής ταξινόμησης του ενωσιακού γίνεσθαι³.

Συνεπώς, στην περίπτωση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η διαδικασία της θεωρητικής ενασχόλησης μας βοηθά τόσο στο να ερμηνεύσουμε, όσο και να κατανοήσουμε τις σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στους δρώντες (*θεσμοί συλλογικής διακυβέρνησης, εθνικές ή υποεθνικές αρχές, ομάδες πίεσης, κοινότητες διαμόρφωσης ή άσκησης πολιτικής και πολίτες*) που συμβάλλουν στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), καθώς επίσης και στην αντιμετώπιση

¹ C.Tilly, “Relatioanal Origins of Inequality”, *Columbia University*, mimeo, 4 March 2000, p. 14. όπως παρατίθεται στο Χρυσοχόου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003, σελ 31-32.

² A. Rapoport, “Various Meanings of Theory”, *American Political Science Review*, 52, 1958, p.981 όπως παρατίθεται στο Liber, *Theory and World Politics*, p.8. όπως παρατίθεται στο Χρυσοχόου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003, σελ 32.

³ Χρυσοχόου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003, σελ 33.

της πολυπλοκότητας του ενοποιητικού συστήματος, με στόχο την πληρέστερη κατανόηση της ευρωπαϊκής πολιτείας και των νέων μορφών διακυβέρνησης της⁴. Η ως άνω διαδικασία ενισχύεται περαιτέρω και δημιουργεί νέες προοπτικές ως προς τη μελέτη αυτής, μέσω της σύνδεσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Σπουδών και άλλων επιστημών όπως, των Διεθνών Σχέσεων και της Συγκριτικής Επιστήμης.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι δεδομένης της πολυπλοκότητας της φύσης της Ευρωπαϊκής Πολιτείας, καθώς και των σύνθετων δομών διακυβέρνησης της, τα θεωρητικά εγχειρίσματα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αναπτύσσονται με μεγαλύτερη σαφήνεια ως υποσύνολα άλλων θεματικών πεδίων, όπως για παράδειγμα των θεωριών της ρύθμισης, τις επιστημονικές κοινότητες, τα δίκτυα πολιτικής, τα διεπίπεδα παίγνια, τις διεθνικές σχέσεις, τη θεσμική προσέγγιση κ.α⁵.

1.2 ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Την περίοδο του Μεσοπολέμου, στην προσπάθεια θεωρητικοποίησης των όρων για την εξάλειψη της διεθνούς σύγκρουσης, εμφανίστηκαν οι πρώτες εκδοχές της θεωρίας της ολοκλήρωσης, μεταξύ άλλων και αυτής του *ομοσπονδισμού*. Ο ομοσπονδισμός, ο οποίος εκπροσωπείται από διάφορους θεωρητικούς όπως ο Michael Burgess, ο Murray Forsyth, ο Charles Pentland, και ο Reginald Harrison, υποστήριξε ότι το υπερεθνικό κράτος, παράγει αποδοτικότητα κλίμακας μέσω ενός βαθμού συγκέντρωσης και μεταβίβασης πολιτικών αρμοδιοτήτων από κάτω προς τα επάνω. Επίσης, μέσω αυτού, επιτυγχάνεται η δημιουργία κατάλληλων ισορροπιών μεταξύ διαφορετικών, ανταγωνιστικών επιπέδων εξουσίας από τη μια πλευρά και μεταξύ αποτελεσματικότητας και δημοκρατίας από την άλλη. Τα πλεονεκτήματα που παράγονται για τους υποστηρικτές του είναι αφενός μεν η εξάλειψη του κινδύνου να κυριαρχηθεί ένα σύστημα από μια ομάδα και αφετέρου, η απόκτηση ισχύος του ομοσπονδοποιημένου κράτους έναντι εξωτερικών απειλών⁶.

Μια άλλη θεωρία που αναπτύχθηκε την ίδια περίοδο ήταν ο *λειτουργισμός*. Με κύριο εκπρόσωπό του τον David Mitraný, ο λειτουργισμός αποτέλεσε τον προπάτορα όχι μόνο της νεολειτουργικής θεωρίας της ολοκλήρωσης, αλλά και σύγχρονων προσεγγίσεων στην μελέτη της διεθνούς τάξης, όπως της θεωρίας της αλληλεξάρτησης, των καθεστώτων καθώς και άλλων⁷. Υποστήριξε ότι, η πολυπλοκότητα των πολιτικών συστημάτων, είχε οδηγήσει στην αύξηση των τεχνικών και οικονομικών προβλημάτων σε εθνικό και κατ' επέκταση σε διεθνές επίπεδο. Στο πρόβλημα αυτό, ο Mitraný πρότεινε σαν λύση ένα τεχνοκρατικό όραμα ανθρώπινης διακυβέρνησης. Οι Πολιτικοί θα έπρεπε να καταφύγουν στη βοήθεια των τεχνοκρατών στο εθνικό

⁴ Ibid., σελ 22.

⁵ Rosamond Ben, *Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004, σελ 296.

⁶ Ibid., σελ 38-39.

⁷ Ibid., σελ 46.

επίπεδο και σε οργανισμούς στο διεθνές⁸. Η βάση της λειτουργικής υπόθεσης του Mitrany ήταν ότι η σταδιακή ταύτιση των ατόμων με τη δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων από νέους θεσμούς, θα συνέβαλλε στη διαμόρφωση μιας ευρύτερης κοινωνικής συναίνεσης σχετικά με την επιλογή των λειτουργιών που θα επιτελούσαν οι θεσμοί αυτοί, καθώς και των βασικών αναγκών για εξυπηρέτηση⁹. Με άλλα λόγια, οι θεσμοί αποτελούσαν τα μέσα και όχι τον αυτοσκοπό για την αντιμετώπιση όλων εκείνων των προτεραιοτήτων που υπαγορεύονταν από τις ανθρώπινες ανάγκες. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο ότι οι ανθρώπινες ανάγκες μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου, καθώς επίσης σημειώνουν διαφορές από περιοχή σε περιοχή, οι θεσμοί αυτοί θα έπρεπε να χαρακτηρίζονται από ευελιξία και επομένως θα έπρεπε να προσαρμόζουν τις λειτουργίες τους στις ανάγκες κάθε εποχής.

Σε μια προσπάθεια διάκρισης της θεωρίας από την πράξη, εμφανίστηκε η θεωρία των *συναλλαγών* με κύριο εκπρόσωπο αυτής τον Karl Deutsch. Η θεωρία των συναλλαγών βασιζόταν στην υπόθεση ότι για να επιτευχθεί η ολοκλήρωση, απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η ύπαρξη ενός κοινοτικού αισθήματος, το οποίο θα λειτουργούσε ως μέσο για την επικοινωνία μεταξύ των κρατών. Η εδραίωση του κοινοτικού αυτού αισθήματος εξαρτιόταν από τη δημιουργία ενός δικτύου αμοιβαίων συναλλαγών, όπου όσο περισσότερη αλληλεπίδραση υπήρχε μεταξύ των κρατών, τόσο μεγαλύτερη εμπιστοσύνη θα αναπτύσσονταν μεταξύ τους¹⁰.

Η *νεολειτουργική* θεωρία που στηρίζεται στη λειτουργική θεωρία του Mitrany, αποτελεί για πολλούς μελετητές αναπόσπαστο κομμάτι της μελέτης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθώς αφενός συμβάλλει μέχρι και σήμερα στην καλύτερη κατανόηση της θεωρίας, την κατασκευή αυτής και της σπουδαιότητας συγκεκριμένων στιγμών στις κοινωνικές επιστήμες, για τους τρόπους με τους οποίους μελετούνται τα κοινωνικά φαινόμενα¹¹, αφετέρου συνδέεται άμεσα με τις στρατηγικές των ιδρυτών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, του Jean Monnet και του Robert Schuman. Η νεολειτουργική θεωρία με σημαντικότερο εκπρόσωπο της τον Ernest Haas, στηρίζεται στη λογική ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση των κρατών θα επιτυγχανόταν αρχικά στους βασικούς οικονομικούς τομείς (άνθρακα και χάλυβα) υπό τον έλεγχο μιας κοινής Ανώτατης Αρχής, που θα ήταν απαλλαγμένη από τα εθνικά συμφέροντα. Η ολοκλήρωση στους συγκεκριμένους αυτούς τομείς της οικονομίας μεταξύ των εθνών, θα δημιουργούσε λειτουργικές πιέσεις για περαιτέρω ολοκλήρωση των συναφών οικονομικών τομέων. Σταδιακά τα κράτη θα αντιλαμβάνονταν, ότι για να επιτευχθεί η αποτελεσματικότερη ικανοποίηση των συμφερόντων τους, θα έπρεπε να μεταβιβάσουν την νομιμοφροσύνη τους, που μέχρι πρότινος ασκούσαν σε εθνικό επίπεδο, σε ένα υπερεθνικό ευρωπαϊκό πλαίσιο. Η διαδικασία αυτή της οικονομικής

⁸ J.A. Dougherty & R. L. Pfaltzgraff, Jr, "Contending Theories of international relations, A comprehensive survey", Harper & Row, Cambridge, 2^η Έκδοση, 1981,σελ. 418 όπως παρατίθεται στο Κουσκουβέλης Ηλίας Ι., *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, ΣΤ' Έκδοση, 2010, σελ 442-443.

⁹ Χρυσοχόου, σελ 86.

¹⁰ Rosamond Ben, *Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004, σελ 62 - 67.

¹¹ Ibid., σελ 75.

ολοκλήρωσης θα οδηγούσε σταδιακά μέσω των διαδικασιών λειτουργικής εκχείλισης στην πολιτική ολοκλήρωση, δηλαδή η δεύτερη θα ήταν απόρροια της πρώτης. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνονταν η οικοδόμηση ενός μακροπρόθεσμου συστήματος ειρήνης στην Ευρώπη¹².

Η κριτική που ασκήθηκε σε μερικά δόγματα της νεολειτουργικής θεωρίας, προκάλεσε τη γένεση μιας εναλλακτικής *διακυβερνητικής* θεωρίας. Κύριος εκφραστής της ήταν ο Stanley Hoffman, ο οποίος υποστήριξε ότι η επέκταση των ενοποιητικών τάσεων του συστήματος σε συγκρουσιακούς χώρους πολιτικής, θα δυναμίτιζε την ικανότητα της υπερεθνικής μεθόδου να παράγει συναίνεση. Αντίθετα, υποστήριξε ότι μόνο στους χώρους χαμηλής πολιτικής, εξαιρουμένων της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, θα ήταν δυνατή η συναίνεση των κρατών¹³.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 80' έως και τις αρχές της δεκαετίας του 90', άρχισαν να γίνονται εμφανή τα πρώτα σημάδια διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής πολιτείας, δηλαδή μιας πολυκεντρικής περιφερειακής τάξης που αποτελούνταν από σημαντικά αλληλεξαρτούμενες πολιτείες μέσα σε ένα σύνθετο περιβάλλον πολιτικής¹⁴. Η πολιτεία αυτή εστίαζε στη φύση, το δυναμισμό και τον πολυσύνθετο χαρακτήρα:

- των δομών συλλογικής διαχείρισης των επιμέρους κυριαρχιών,
- των νέων μορφών διεθνικών συνεργιών στην καθημερινή άσκηση της ευρωπαϊκής πολιτικής,
- το βαθμό στον οποίο οι υπερεθνικοί θεσμοί επηρεάζουν τις επιλογές των εθνικών διοικήσεων άλλα και τις προσδοκίες τους, και
- το ρόλο που διαδραματίζουν οι θεσμοί στη διαμόρφωση της πολιτικής συμπεριφοράς, στον καθορισμό των νορμών και στην κατανομή των αξιών¹⁵.

Στο πλαίσιο αυτό της διαμόρφωσης της πολιτείας, εμφανίστηκαν νέες θεωρητικές προσεγγίσεις για την ερμηνεία της φύσης, της δομής και της λειτουργίας της Ένωσης, όπως είναι η *διακυβέρνηση διαφόρων επιπέδων, τα δίκτυα πολιτικής και ο νεοθεσμισμός*.

Οι απόπειρες να συνδυαστεί η ανάγνωση της Ε.Ε. με όρους πολιτικών διαδικασιών με αυτήν της αναγνώρισης της ιδιαιτερότητας της, μας οδηγούν στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Ο Gary Marks καθώς και άλλοι θεωρητικοί, υποστήριξαν ότι με την ενοποίηση, η πολιτική εξουσία επιμερίζεται σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης (*ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό επίπεδο*),

¹² Ibid., σελ 76-77.

¹³ Χρυσόχοου, σελ 127.

¹⁴ Ibid., σελ 178

¹⁵ S. Hix, "The study of the European Union II: The "New Governance" Agenda and its Rival", *Journal of European Public Policy*, 5, no.1, 1998, σελ 38-65, J. Caporaso, "Regional Integration Theory: Understanding our Past and Anticipating our Future", *Journal of European Public Policy*, 5, no.1, 1998, σελ 1-16, L.Cram, *Policy-making in the European Union: Conceptual Lenses and the Integration Process*, London and the New York: Routledge, 1997 όπως παρατίθεται στο Χρυσόχοου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003, σελ 179.

με τις εθνικές κυβερνήσεις να έχουν χάσει ένα σημαντικό μέρος του πολιτικού ελέγχου που διέθεταν¹⁶.

Στο ίδιο περίπου πλαίσιο με την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση κινούνται και τα δίκτυα πολιτικής που υποστηρίζουν ότι η εξουσία διαχέεται στην πολιτεία της Ε.Ε., ενώ η χάραξη της πολιτικής στην Ε.Ε. γίνεται από πολλαπλούς δρώντες δίνοντας μας μια ξεκάθαρη εικόνα της κατακερματισμένης φύσης αυτής¹⁷. Σύμφωνα με τον John Peterson, τα δίκτυα πολιτικής αποτελούν τόπους συγκέντρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών και πόρων που διευκολύνουν τους δρώντες στην χάραξη της πολιτικής τους¹⁸.

Ο νεοθεσμισμός από την άλλη, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στους θεσμούς (τυπικούς και άτυπους), τους οποίους τους θεωρεί ως εργαλεία ικανά να παράγουν συγκεκριμένη πολιτική και να διαμορφώσουν πολιτικές συμπεριφορές. Όπως αναφέρει ο Olsen, οι θεσμοί διαθέτουν το δυναμικό να επηρεάσουν και να μεταμορφώσουν τους δρώντες, τη νοοτροπία και την ταυτότητα τους, και να αλλάξουν τη λογική της κάθε δράσης. Επίσης, οι θεσμοί επιτρέπουν και καθιστούν δυνατή την αλλαγή, καθώς μπορούν να μεταβάλλουν, να ενσωματώσουν, να τροποποιήσουν ή και να επαναπροσδιορίσουν τις απαιτήσεις, τα συμφέροντα και τις εξουσίες των κοινωνικών δρώντων¹⁹. Πώς όμως πραγματοποιούνται οι αλλαγές αυτές;

1.3 ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η μελέτη της συμπεριφοράς των θεσμών της Ε.Ε. γίνεται καλύτερα αντιληπτή μέσα από το συνδυασμό μεταξύ της θεωρίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης του νεολειτουργισμού με αυτόν της διακυβέρνησης και του νεοθεσμισμού που αναλύθηκαν παραπάνω, καθώς επίσης και των θεωριών της αλληλεξάρτησης.

Σύμφωνα με την θεσμική προσέγγιση, οι λειτουργίες και τα αποτελέσματα της εξωτερικής διάστασης των θεσμών της Ε.Ε., είναι αποτέλεσμα της λειτουργίας των κανόνων στο εσωτερικό της Ε.Ε.. Στο πλαίσιο αυτό, μας ενδιαφέρει να μελετήσουμε αφενός μεν το πώς οι ευρωπαϊκοί θεσμοί και οι εσωτερικοί δρώντες, εντός των οργανισμών αυτών, αντιδρούν και προσαρμόζονται στους κανόνες και τις διαδικασίες, που λαμβάνουν χώρα μεταξύ της αλληλεπίδρασης τους στο πλαίσιο λήψης των αποφάσεων, υιοθετώντας νόρμες και πολιτικές, οι οποίες μέσω

¹⁶ Marks G. et al., “European Integration from 1980s: State-centric v. Multilevel Governance”, *Journal of Common Market Studies*, 34, no.1996 σελ 342 όπως παρατίθεται στο Χρυσόχου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003, σελ 196.

¹⁷ Rosamond, σελ 183.

¹⁸ Peterson John, “Decision-making in the European Union: Towards a Framework for Analysis” *Journal of European Policy* 2(1), 1995a, p.76 και Policy Networks and European Union Policy Making: A Reply to Kassim”, *West European Politics* 18(2), 1995b, p.391 όπως παρατίθεται στο Rosamond Ben, *Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004, σελ 184.

¹⁹ J.P. Olsen, “Organising European Institutions of Governance: A Prelude to an Institutional Account of Political Integration”, *ARENA Working Papers*, no. wp 00/2, 2000, σελ 10 και 14. όπως παρατίθεται στο Χρυσόχου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003, σελ 212.

της εξωτερικής διακυβέρνησης διαχέονται, και αφετέρου μέσω ποιών λειτουργιών της εξωτερικής διακυβέρνησης οι ίδιοι θεσμοί επικρατούν στις διάφορες περιοχές και πεδία πολιτικής, με ποιους τρόπους γίνεται η διάχυση τους, καθώς και κάτω από ποιες συνθήκες οι μηχανισμοί διάχυσης οδηγούν σε θεσμικές αλλαγές.

1.3.1 ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

Σύμφωνα με τον Kreppel, οι εσωτερικές αλλαγές στη δομή των θεσμών (*οι διάφοροι Οργανισμοί της Ε.Ε.*) μπορούν να ερμηνευτούν με δυο (2) είδη εξήγησης της οργανωτικής αλλαγής, αυτών της macro προοπτικής και της micro προοπτικής. Στο πρώτο είδος, που βλέπει τις αλλαγές από μία macro προοπτική, εξετάζεται πώς οι οργανισμοί ανταποκρίνονται στις αλλαγές του εξωτερικού τους περιβάλλοντος, δηλαδή με άλλα λόγια, εστιάζει στο πώς οι εξωτερικές και εσωτερικές οργανωτικές αλλαγές μπορεί να συνδέονται μεταξύ τους, από το να εξετάζει τις εσωτερικές οργανωτικές αλλαγές απομονωμένες από το ευρύτερο περιβάλλον των οργανισμών αυτών. Από την άλλη, το δεύτερο είδος που βλέπει τις αλλαγές από μία micro προοπτική, αντιλαμβάνεται τις αλλαγές αυτές ως αποτέλεσμα συνειδητών στρατηγικών επιλογών που γίνεται από τους ίδιους τους δρώντες. Ουσιαστικά, η ανάλυση της micro προοπτικής μας βοηθάει να κατανοήσουμε ποια είδη αλλαγών μπορούμε να περιμένουμε σε διαφορετικές περιστάσεις, καθώς υπάρχει σύνδεση μεταξύ των προτιμήσεων των δρώντων που είναι επηρεασμένοι από τις αλλαγές του περιβάλλοντος και του χαρακτήρα των οργανωτικών αλλαγών που έχουν επιλεχθεί. Ο συνδυασμός αυτών των δύο ερμηνειών μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι αλλαγές στο εσωτερικό των Ευρωπαϊκών Οργανισμών μπορούν να γίνουν αντιληπτές σε μεγάλο βαθμό ως αντιδράσεις στις αλλαγές των περιβαλλοντικών περιορισμών με τους οποίους έρχονται αντιμέτωποι. Με την σειρά τους, οι αποφάσεις για εσωτερική οργανωτική αλλαγή που λαμβάνονται από τους εσωτερικούς δρώντες των ευρωπαϊκών θεσμών, μπορούν να ερμηνευτούν εκτός από λειτουργικές απαντήσεις στους περιβαλλοντικούς περιορισμούς και ως στρατηγικές προσαρμογές που στοχεύουν στην αύξηση των ενδιαφερόντων τους. Οι προσαρμογές αυτές λαμβάνουν χώρα μέσω μιας σειράς μηχανισμών όπως είναι: η διανομή της πληροφορίας, η ανάδειξη συγκεκριμένων τομέων πολιτικής, οι δυνατότητες σχηματισμού συνασπισμών και οι διαδικαστικές προτιμήσεις των δρώντων²⁰.

1.3.2 ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Σε αντίθεση με τις αναλύσεις των ευρωπαϊκών εξωτερικών σχέσεων, όπου συνήθως υιοθετείται η προοπτική της υπηρεσίας για την κατάσταση της Ε.Ε. ως δρών εξωτερικής πολιτικής, η διακυβερνητική προσέγγιση προωθεί μια πιο θεσμική άποψη, όπου το σημείο αναφοράς είναι

²⁰ Naurin Daniel & Rasmussen Anne, "New External Rules, New Internal Games: How the EU Institutions Respond when Inter-institutional Rules Change", *West European Politics*, 34:1, (2011), p. 6-7.

οι θεσμικές διαδικασίες διάχυσης των νορμών και της μεταφοράς πολιτικής²¹. Συνεπώς, η διακυβερνητική άποψη αντικατοπτρίζει την εξωτερική διάσταση των εσωτερικών διαδικασιών ενσωμάτωσης που επιτελούν οι θεσμοί, υιοθετώντας τις νόρμες, τις πολιτικές, τους κανονισμούς και την εξωτερική τους διάσταση.

Η Εξωτερική διακυβέρνηση της Ε.Ε. ποικίλει και παίρνει διάφορες μορφές ανάλογα με την χώρα, την περιοχή και το πεδίο πολιτικής που εφαρμόζεται. Έτσι, μπορούμε να την εντοπίσουμε στα υποψήφια κράτη προς ένταξη, στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Περιοχή, στις διμερείς συμφωνίες συνεργασίας της Ε.Ε., στη συνεργασία σε συγκεκριμένους τομείς πολιτικής με τρίτες χώρες, καθώς επίσης και σε άλλες περιοχές του κόσμου.

Ποιές όμως λειτουργίες της εξωτερικής διακυβέρνησης επικρατούν στις διάφορες περιοχές και πεδία πολιτικών; Λαμβάνοντας υπόψη τα δίκτυα διακυβέρνησης μπορούμε να διακρίνουμε τρεις βασικές θεσμικές μορφές οι οποίες ενεργούν ως ευκαιρίες και περιορισμοί στις λειτουργίες αλληλεπίδρασης των δρώντων και κατά συνέπεια, έχουν επιπτώσεις στους μηχανισμούς διάχυσης. Αυτές οι μορφές είναι: α) **η ιεραρχία**, β) **το δίκτυο** και γ) **η αγορά**.

Η πρώτη μορφή, αυτή της *ιεραρχικής διακυβέρνησης*, περιγράφει μια φόρμα πλοήγησης που στηρίζεται σε ακριβείς και τυπικούς κανόνες, οι οποίοι είναι μη διαπραγματεύσιμοι, νομικά δεσμεύσιμοι και εφαρμόσιμοι από τους δρώντες. Σύμφωνα με τους Schimmelfennig και Sedelmeier, η ύπαρξη σαφών κανόνων, τυπικών διαδικασιών, επιτήρησης και επικύρωσης αυτών, που σχετίζονται με την ιεραρχία, είναι επίσης απαραίτητες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική άσκηση της συνθήκης ως μια λειτουργία μεταφοράς πολιτικής από πάνω προς τα κάτω στη βάση των εξωτερικών πρωτοβουλιών²². Συνεπώς, υπάρχει μία κάθετη σχέση μεταξύ του κυβερνόντος και του κυβερνώμενου που υποδηλώνει, ότι η επιρροή ασκείται με έναν ασύμμετρο τρόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μορφής διακυβέρνησης είναι η Ευρωπαϊκή Οικονομική Περιοχή.

Σε αντίθεση με την ιεραρχία, στο *δίκτυο* οι δρώντες εμφανίζονται με ίσα δικαιώματα και επομένως καμία πλευρά δεν μπορεί να δεσμεύσει την άλλη χωρίς την συγκατάθεση της κάθε πλευράς²³. Υπάρχει δηλαδή μεγαλύτερη ευελιξία μεταξύ της συνεργασίας των δρώντων που στηρίζεται στην αμοιβαιότητα και όχι σε αυστηρούς δεσμευτικούς κανόνες. Δεδομένης της φύσης

²¹ Lavenex Sandra & Schimmelfennig Frank, “EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics”, *Journal of European Public Policy*, 16:6, (2009), p. 794.

²² F. Schimmelfennig and U. Sedelmeier, “Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe”, *Journal of European Public Policy*, (2004) and F. Schimmelfennig and U. Sedelmeier, “The Europeanization of Central and Eastern Europe”, *Ithaca, NY: Cornell University Press*, (2005) όπως παρατίθεται στο Lavenex Sandra & Schimmelfennig Frank, “EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics”, *Journal of European Public Policy*, 16:6, (2009), p. 797.

²³ Borzel, T., “European Governance – Verhandlungen und Wettbewerb im Schatten der Hierarchie”, in I. Tommel (ed.), *Governance and Policy-Making in der Europäischen Union, Wiesbaden: VS*, (2007), pp. 64. όπως παρατίθεται στο Lavenex Sandra & Schimmelfennig Frank, “EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics”, *Journal of European Public Policy*, 16:6, (2009), p. 797.

των δικτύων που εμφανίζονται σε μια οικειοθελή βάση αλλά και του ίδιου του προσανατολισμού τους, η ποιότητα των δικτύων συμβάλλει στην εξάπλωση τους μέσω της ενίσχυσης των κανόνων νομιμοποίησης τους και συνεπώς, δημιουργούνται ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για τους μηχανισμούς επιρροής αυτών²⁴. Στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Περιοχής, το δίκτυο διακυβέρνησης εμφανίζεται σε κεντρικούς θεσμούς όπως είναι, η Κοινή Επιτροπή και οι ομάδες εργασίας της, ενώ στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας μπορεί να εντοπιστεί μόνο στη μακρο-θεσμική δομή της.

Η τρίτη θεσμική μορφή λειτουργίας της εξωτερικής διακυβέρνησης είναι αυτή της αγοράς. Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της αγοράς είναι, ότι δεν διαθέτει ένα σύστημα κανόνων και για τον λόγο αυτό δεν μελετάται ως μορφή διακυβέρνησης από τις Πολιτικές Επιστήμες. Παρόλα αυτά, ο ανταγωνισμός που δημιουργείται στο πλαίσιο του άτυπου τρόπου λειτουργίας της, ερευνάται από τις νεότερες διακυβερνητικές προσεγγίσεις ως μια θεσμική μορφή πολιτικής διάδρασης. Στην Ε.Ε. η μορφή της αγοράς γίνεται αντιληπτή μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης όπως αυτή εφαρμόζεται στην απλή αγορά. Οι δυναμικές της ρυθμιστικής προσέγγισης μέσω ανταγωνισμού που εντοπίζονται στα Κράτη – Μέλη, μπορούμε να τις εντοπίσουμε ανάγοντάς τις στο επίπεδο των σχέσεων με τις τρίτες χώρες, όπου οι κανόνες της Ε.Ε. μπορούν να επηρεάσουν και να υιοθετηθούν τόσο από τους κοινωνικούς δρώντες αυτών όσο και από τις κυβερνήσεις τους. Η επίδραση αυτή μπορεί να επιτευχθεί πολλές φορές και με την απουσία της αμοιβαίας αναγνώρισης ή ακόμη κάποιου άλλου άμεσου θεσμοποιημένου τρόπου μεταφοράς των κανόνων της Ε.Ε., οδηγώντας έτσι στην έμμεση υιοθέτηση αυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της τελευταίας περίπτωσης είναι ότι η δομή, οι κανόνες και οι πολιτικές της Ε.Ε. υιοθετούνται από άλλες περιοχές ως μοντέλο για την επίλυση δικών τους προβλημάτων²⁵.

1.3.3 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΔΙΑΧΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ.

Με ποιόν τρόπο όμως οι νόρμες και οι πολιτικές που υιοθετούνται από τους εσωτερικούς θεσμούς της Ε.Ε. διαχέονται μέσω της εξωτερικής διακυβέρνησης στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, σε τρίτες χώρες εκτός Ε.Ε. καθώς και σε άλλες περιοχές του κόσμου; Συνδυάζοντας την επιστήμη των Ευρωπαϊκών Σπουδών με τις προσεγγίσεις της διάχυσης, διακρίνουμε δύο τύπους μηχανισμών διάχυσης, αυτών του άμεσου και του έμμεσου μηχανισμού επιρροής.

Όσον αφορά στους μηχανισμούς άμεσης επιρροής κατατάσσονται τα στοιχεία, του εξαναγκασμού, της ανάπτυξης ικανοτήτων, της κοινωνικοποίησης και της πειθούς²⁶. Το πρώτο στοιχείο του εξαναγκασμού δεν χρησιμοποιείται τόσο πολύ στις εξωτερικές σχέσεις της Ε.Ε., παρά

²⁴Lavenex & Schimmelfennig, p. 798.

²⁵ Ibid., p. 799.

²⁶ Börzel Tanja A & Risse Thomas, "From Europeanisation to Diffusion: Introduction", *West European Politics*, (2012), p. 5-8.

μόνο για τις εσωτερικές διαδικασίες διάχυσης, όπου τα Κράτη – Μέλη της υποχρεούνται να συμμορφωθούν με τη νομοθεσία της Ε.Ε. και ελάχιστα με τις υποψήφιες χώρες προς ένταξη στην Ε.Ε.. Το δεύτερο στοιχείο της ανάπτυξης ικανοτήτων λαμβάνει τη μορφή τεχνικής και οικονομικής βοήθειας και χρησιμοποιείται ως κίνητρο από την Ε.Ε. για την επιβράβευση των χωρών που υιοθετούν τους κανόνες της μέσω αλλαγών στις δομές τους. Ο μηχανισμός αυτός βρίσκει εφαρμογή τόσο στις υποψήφιες χώρες προς ένταξη στην Ε.Ε. και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας όσο και στις χώρες που αναζητούν πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή Αγορά. Στο τρίτο στοιχείο άμεσου μηχανισμού διάχυσης, αυτού της κοινωνικοποίησης, η Ε.Ε. λειτουργεί ως μια υπηρεσία που προωθεί τους κανόνες της και οι τρίτες χώρες έρχονται σε επαφή και προσπαθούν να τους ενσωματώσουν στις δομές τους. Έτσι, στην περίπτωση αυτή η κοινωνικοποίηση χρησιμοποιείται για τα Κράτη – Μέλη της, στις υποψήφιες χώρες προς ένταξη στην Ε.Ε. και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Τέλος, το τελευταίο στοιχείο, το οποίο σχετίζεται άμεσα με την κοινωνικοποίηση, βασίζεται στην πειθώ ως μορφή πολιτικού διαλόγου για την προώθηση κυρίως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας κ.τ.λ. στις τρίτες χώρες. Όσο πιο πολύ απομακρυνόμαστε από την γεωγραφική περιοχή της Ευρώπης, τόσο λιγότερα κίνητρα υπάρχουν από την Ε.Ε. για την προώθηση των πολιτικών της και συνεπώς στηρίζεται όλο και περισσότερο στην επικοινωνία και στην πειθώ²⁷. Γίνεται λοιπόν, σαφές ότι η Ε.Ε. για την προώθηση των πολιτικών της χρησιμοποιεί περισσότερο την τεχνική και οικονομική βοήθεια, την κοινωνικοποίηση και την πειθώ.

Αντίθετα, στους έμμεσους μηχανισμούς διάχυσης υπάγεται το στοιχείο της μίμησης, το οποίο διαχωρίζεται α) στη λειτουργική μίμηση (*functional emulation*) που περιλαμβάνει τον ανταγωνισμό και το μάθημα-δίδαγμα και β) την κανονιστική μίμηση (*normative emulation*) που περιλαμβάνει την απομίμηση.²⁸ Στην πρώτη περίπτωση της λειτουργικής μίμησης, οι μηχανισμοί του ανταγωνισμού και του μαθήματος-διδάγματος, λειτουργούν ως καλές πρακτικές που υιοθετούνται για την επίλυση ενός προβλήματος που αντιμετωπίζουν. Έτσι, οι δρώντες του διεθνούς συστήματος που αντιμετωπίζουν πολιτικά ή οικονομικά προβλήματα, τα οποία απαιτούν θεσμικές αλλαγές, αναζητούν και υιοθετούν τις θεσμικές εκείνες λύσεις που είναι κατάλληλες για την επίλυση αυτών και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους. Αντίθετα, στην δεύτερη περίπτωση της κανονιστικής μίμησης, η απομίμηση βασίζεται στη λογική της καταλληλότητας η οποία θεωρείται ως κάτι δεδομένο και έτσι υιοθετείται από τους δρώντες. Συνεπώς, μπορούμε να πούμε ότι *λειτουργική μίμηση* έχουμε όταν κάτι υιοθετείται ως πρακτική λύση για την επίλυση ενός προβλήματος, ενώ *κανονιστική μίμηση* όταν κάτι θέτεται ως κανόνας –

²⁷ Ibid., p. 8.

²⁸ Börzel Tanja A. & Risse Thomas, “When Europeanisation Meets Diffusion: Exploring New Territory”, *West European Politics*, (2012), p. 196.

προαπαιτούμενο αυτού. Πολλές φορές όμως, η διάκριση μεταξύ λειτουργικής και κανονιστικής μίμησης είναι δύσκολη να γίνει αντιληπτή²⁹.

Η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών διάχυσης για θεσμικές αλλαγές που αναλύθηκαν παραπάνω, εξαρτάται από τις συνθήκες που μπορούν να οδηγήσουν (ή όχι) σε τοπικές θεσμικές αλλαγές. Οι συνθήκες αυτές μπορούν να διαχωριστούν σε τέσσερις κατηγορίες, αυτές α) των τοπικών κινήτρων, β) του τύπου καθεστώτος (*δημοκρατία ή απολυταρχία*), γ) του βαθμού της πολιτειακής κατάστασης (*ενοποιημένος ή περιορισμένος*) και δ) της (α)συμμετρίας ισχύος³⁰.

Η πρώτη κατηγορία των τοπικών κινήτρων, αναφέρεται στις συνθήκες εκείνες κάτω από τις οποίες τα κίνητρα της Ε.Ε καθώς, και οι προσπάθειες πειθούς και κοινωνικοποίησης της Ε.Ε. ευθυγραμμίζονται με τα τοπικά κίνητρα, τις πολιτικές προτιμήσεις ή στρατηγικές των διαφόρων παρατάξεων των κυβερνήσεων των χωρών, όπου οι τελευταίοι χρησιμοποιούν τις πολιτικές της Ε.Ε. για τοπικές θεσμικές αλλαγές, με σκοπό την προώθηση της δικής τους πολιτικής ατζέντας. Με τον τρόπο αυτό, οι κρατικοί δρώντες σταθεροποιούν ή επανακτούν την πολιτική τους δύναμη³¹.

Ο τύπος του καθεστώτος σύμφωνα με τον Schimmelfennig, επηρεάζει την επιθυμία των κρατικών δρώντων να προωθήσουν τις τοπικές θεσμικές αλλαγές ως απάντηση στην υιοθέτηση των κανόνων της Ε.Ε.³². Όσο πιο απολυταρχικό είναι ένα καθεστώς, τόσο πιο δύσκολο είναι οι κρατικοί δρώντες να υιοθετήσουν τις θεσμικές αλλαγές που επιβάλλει η πολιτική της Ε.Ε. ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, το δημοκρατικό καθεστώς, την εγκαθίδρυση ενός κράτους δικαίου και την οικονομία της αγοράς, καθώς έτσι διακυβεύεται η δύναμή του. Συνεπώς, μόνο στα δημοκρατικά καθεστώτα υπάρχει πιθανότητα να γίνουν δεκτές οι θεσμικές αλλαγές της Ε.Ε., καθώς υπάρχει μικρότερο κόστος.

Η τρίτη κατηγορία, αυτού του βαθμού της πολιτειακής κατάστασης μιας χώρας, αναφέρεται στην ύπαρξη ή μη των κρατικών υποδομών(ικανοτήτων) εκείνων που θα μπορέσουν να οδηγήσουν με την σειρά τους στην εφαρμογή των θεσμικών αλλαγών. Συνεπώς, η πολιτειακή κατάσταση μιας χώρας αποτελεί την καθοριστική προϋπόθεση για την υιοθέτηση και προσαρμογή στις απαιτήσεις της Ε.Ε. για θεσμικές αλλαγές³³.

Τέλος, η τελευταία κατηγορία των συνθηκών που καθορίζουν την υιοθέτηση ή μη των θεσμικών αλλαγών, είναι αυτή της (α)συμμετρίας ισχύος. Όσο πιο μεγάλη είναι η αλληλεξάρτηση των διαφόρων συντελεστών ισχύος (κυρίως υλικών) μεταξύ της Ε.Ε. και των άλλων χωρών ή περιοχών, τόσο πιο μεγάλη είναι η πίεση που μπορεί να ασκήσει η Ε.Ε.

²⁹ Ibid., p.196.

³⁰ Ibid., p. 198.

³¹ Ibid., p. 199.

³² Börzel Tanja A & Risse Thomas, "From Europeanisation to Diffusion: Introduction", *West European Politics*, (2012), p.12.

³³ Ibid., p. 11.

προς αυτές και μικρότερη η δύναμη μιας χώρας ή περιοχής να αντισταθεί στις πιέσεις της. Πέρα, όμως, από τις ασυμμετρίες ισχύος, ως προς τους άνω τομείς, σημαντικό ρόλο παίζουν και τα ιδεολογικά στοιχεία, δημιουργώντας με τη σειρά τους μια ιδεολογική ισορροπία ισχύος. Έτσι, πολλές χώρες ενδιαφέρονται για την υιοθέτηση των αξιών της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απορρέουν από τις πολιτικές της Ε.Ε. Βέβαια, όσο πιο πολύ απομακρυνόμαστε από την Ευρώπη, τόσο πιο δύσκολη και πολύπλοκη είναι η ερμηνεία της αλληλεξάρτησης με όρους της ασυμμετρίας ισχύος³⁴.

Η ως άνω ανάλυση της αλληλεπίδρασης και της εξωτερικής διάστασης των οργανισμών της Ε.Ε., θα μας φανεί χρήσιμη για την κατανόηση του τέταρτου κεφαλαίου όπου αναλύεται η συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Οργανισμού της Eurogol στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. Στα επόμενα κεφάλαια της εργασίας που θα ακολουθήσουν, θα αναλυθούν η δημιουργία και η εξέλιξη της Eurogol μέσα από τα σημαντικότερα γεγονότα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς και η τωρινή της μορφή και διάρθρωση, που αποτελούν το πρώτο μέρος αυτής.

³⁴ Börzel Tanja A. & Risse Thomas, “When Europeanisation Meets Diffusion: Exploring New Territory”, *West European Politics*, (2012), p. 203.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: “Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ EUROPOL ΚΑΙ ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ”

2.1 ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ – ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ EUROPOL

Η πρώτη σημαντική διεθνής προσπάθεια για αστυνομική συνεργασία έγινε το 1923, όπου συστάθηκε η Διεθνής Επιτροπή Εγκληματικής Αστυνομίας (*International Criminal Police Commission - ICPC*) από είκοσι χώρες με έδρα τη Βιέννη. Η εν λόγω Επιτροπή, έφτασε να αριθμεί τα τριάντα τέσσερα μέλη (34) μέχρι τη χρονική στιγμή της κατάληψης της Βιέννης από τους Ναζί το 1938 και την παύση των λειτουργιών αυτής. Λίγο αργότερα, η Βελγική αστυνομία με πρωτοβουλία της, αναβίωσε τη λειτουργία της Επιτροπής διοργανώνοντας συνέδριο στις Βρυξέλλες, ενώ δεδομένου ότι η Βιέννη τελούσε υπό κατάληψη της Σοβιετικής Ένωσης, η έδρα της μεταφέρθηκε στο Παρίσι. Η Επιτροπή αυτή έγινε γνωστή ως Interpol και απαριθμούσε τα εβδομήντα οκτώ (78) μέλη μέχρι το 1963.

Η εμφάνιση του φαινομένου της τρομοκρατίας στις αρχές της δεκαετίας του 1970 με την οποία ήρθαν αντιμέτωπα πολλά Ευρωπαϊκά Κράτη-Μέλη, σε συνδυασμό με την αδυναμία της Interpol να την ενσωματώσει στις δραστηριότητες λόγω των περιορισμών που υπήρχαν στο Σύνταγμα³⁵ της, οδήγησε πολλές χώρες στην αναζήτηση νέων θεσμών και μηχανισμών. Έτσι το 1975, το Συμβούλιο των Υπουργών των εννέα (9) Κρατών-Μελών που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη, αποφάσισε τη δημιουργία μιας μόνιμης επιτροπής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το 1976 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση στο Λουξεμβούργο που ονομάστηκε TREVI και η οποία αποτελεί για πολλούς ακρωνύμιο των λέξεων “Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence and Internationalism” (*Τρομοκρατία, Ριζοσπαστικοποίηση, Εξτρεμισμός, Βία και Διεθνισμός*)³⁶.

Η επιτροπή TREVI διαρθρωνόταν σε τρία ιεραρχικά επίπεδα συσκέψεων. Το υψηλότερο επίπεδο, το υπουργικό αποτελούνταν από τους Υπουργούς Εσωτερικών και συσκέπτονταν κάθε έξι μήνες (*Ιούνιο – Δεκέμβριο*), το μεσαίο επίπεδο των ανώτερων αξιωματικών ομοίως συσκέπτονταν κάθε έξι μήνες (*Μάιο – Νοέμβριο*) και τέλος το χαμηλότερο επίπεδο των ομάδων εργασίας αποτελούνταν από αξιωματούχους του Υπουργείου Εσωτερικών, της Αστυνομίας και των υπηρεσιών ασφαλείας. Οι Ομάδες Εργασίας πριν από κάθε Υπουργική συνάντηση ετοίμαζαν μια αναφορά, η οποία μέσω των ανώτερων αξιωματικών διαβιβαζόταν στους Υπουργούς. Μέλη της επιτροπής ήταν τα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενώ δόθηκε

³⁵ Βάση του άρθρου 3 του Συντάγματος της Interpol, απαγορεύεται η οποιαδήποτε εμπλοκή του Οργανισμού σε δραστηριότητες που περιέχουν πολιτικό, στρατιωτικό, θρησκευτικό ή ρατσιστικό κίνητρο.

³⁶ Guyomarch Alain “Problems and prospects for European police cooperation after Maastricht”, *Policing and Society* (1995), p. 252.

η δυνατότητα στις χώρες της Σουηδίας, της Αυστρίας, του Μαρόκου, της Νορβηγίας, της Ελβετίας, του Καναδά και των Η.Π.Α. να παρακολουθούν τις συζητήσεις ως παρατηρητές³⁷.

Οι ομάδες εργασίας TREVI που δημιουργήθηκαν κατά την πρώτη συνάντηση στο Λουξεμβούργο ήταν πέντε, εκ των οποίων μόνο οι δυο πρώτες ήταν ενεργές και συνεδρίαζαν. Η πρώτη ομάδα (*TREVI I*) αφορούσε τη σύνταξη τακτικών αναλύσεων της τρομοκρατίας εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τη στρατηγική και τις τακτικές των τρομοκρατικών οργανώσεων, ενώ η δεύτερη ομάδα (*TREVI II*) δημιουργήθηκε για να προωθήσει την αστυνομική συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών σε θέματα α) αστυνομικού εξοπλισμού, β) αστυνομικής εκπαίδευσης και γ) αθλητικού χουλιγκανισμού. Τέλος, η τρίτη ομάδα (*TREVI III*) ανασυστάθηκε το 1985 και ασχολούνταν με θέματα του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της διακίνησης ναρκωτικών³⁸.

Σημαντικά όμως ζητήματα ως προς τον τρόπο δράσης και λειτουργίας της επιτροπής TREVI, οδήγησαν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να σκέφτονται τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού τύπου FBI. Συγκεκριμένα, η επιτροπή TREVI, αποτελούσε μια ξεχωριστή οντότητα εκτός των κανόνων λειτουργίας Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει καμία συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις συναντήσεις της. Το γεγονός αυτό, γεννούσε πολλά ερωτήματα ως προς τη νομιμότητα των ενεργειών και των αποφάσεων της, καθώς δεν υπήρχε κάποιος ουσιαστικός έλεγχος από κάποιο όργανο της Κοινότητας. Επιπρόσθετα, η απουσία ελέγχου οδηγούσε στην έλλειψη συνοχής και ενιαίου τρόπου δράσης, καθώς πολλές φορές επικρατούσε μυστικότητα και δεν υπήρχε ενημέρωση μεταξύ των ομάδων εργασίας για τις ενέργειες της καθεμίας.³⁹ Τέλος, η απουσία κάποιας μόνιμης βάσης και γραμματείας δημιουργούσαν αναποτελεσματικότητα ως προς το συντονισμό της εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αποφάσεων της, με αποτέλεσμα να τίθενται ερωτήματα περί δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας τύπου FBI⁴⁰.

Παράλληλα με την Επιτροπή TREVI, μια άλλη ομάδα εκτός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας δημιουργήθηκε με κύριο σκοπό την σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα των μελών της τόσο για τους υπηκόους τους, όσο και για τα εμπορεύματα τους. Η ομάδα αυτή που αποτελούνταν από τις χώρες της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου, με τη δυνατότητα προσθήκης και άλλων κρατών, υπέγραψε στις 14 Ιουνίου 1985 τη Συμφωνία Schengen.

³⁷ Bunyan Tony, "Trevi, Europol and the European state", *Statewatching the new Europe* (1993), p.1.

³⁸ Guyomarch Alain, p. 253.

³⁹ Bunyan Tony, p. 5.

⁴⁰ Guyomarch Alain, p. 254.

2.2 ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ - EUROPOL

Η ως άνω σκέψη των Κρατών - Μελών για την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού τύπου FBI, προτάθηκε στη συνεδρίαση της 28 Ιουνίου 1991 στο Λουξεμβούργο όπου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκανε δεκτό το αίτημα των Κρατών - Μελών και ζητήθηκε λεπτομερής εξέταση της πρότασης, ενώ λίγους μήνες αργότερα στις 4 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους, η επιτροπή TREVI των Υπουργών κατέθεσε πρόταση για τη συγκρότηση της Europol, προτείνοντας αρχικά την έναρξη μιας μονάδας πληροφοριών για τα ναρκωτικά και στη συνέχεια την ανάπτυξη και των άλλων τμημάτων της. Στη συνεδρίαση του Μάαστριχτ στις 9 με 10 Δεκεμβρίου, αποφασίστηκε η δημιουργία της Europol βασιζόμενη στις προτάσεις που είχαν κατατεθεί από την ομάδα των Υπουργών, ενώ ανατέθηκε σε αυτούς η θέσπιση των μέτρων εκείνων που θα βοηθούσαν στην άμεση υλοποίηση.

Με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ ή Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αλλιώς ονομάστηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992, θεσπίστηκε επίσημα υπό τον τίτλο Κ του τρίτου πυλώνα «*Διατάξεις σχετικά με τη Συνεργασία στους Τομείς της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων*», η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας Europol για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την τρομοκρατία, λαθρεμπόριο ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας.

Τα πρώτα βήματα δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας Europol έγιναν το 1993, όταν η αναγκαιότητα επίλυσης του φαινομένου της διεθνούς παράνομης διακίνησης ναρκωτικών που σχετίζονταν άμεσα με το ξέπλυμα χρήματος και το οργανωμένο έγκλημα, οδήγησε την επιτροπή TREVI των Υπουργών στην δημιουργία της Μονάδας Ναρκωτικών της Europol (*Europol Drugs Unit - EDU*)⁴¹. Η μονάδα αυτή ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Ιανουάριο του 1994 μη έχοντας επιχειρησιακή δράση, με μοναδικό σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, το ξέπλυμα χρήματος καθώς και τις εγκληματικές οργανώσεις που σχετίζονταν με αυτά, επηρεάζοντας ένα ή και περισσότερα Κράτη Μέλη⁴². Στη συνέχεια η δράση της επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς όπως ήταν η καταπολέμηση του λαθρεμπορίου ραδιενεργών και πυρηνικών υλών, η εγκληματικότητα που συνιστούσαν τα κυκλώματα λαθρομετανάστευσης, το λαθρεμπόριο οχημάτων και τέλος η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που συνδέονταν με τις εν λόγω μορφές εγκληματικότητας⁴³. Στις 29 Οκτωβρίου 1993 αποφασίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

⁴¹ Η προετοιμασία της Σύμβασης απαιτούσε αρκετό χρόνο, κάτι που οδήγησε την επιτροπή TREVI των Υπουργών στην υπογραφή της Υπουργικής Συμφωνίας για τη λειτουργία της Μονάδας Ναρκωτικών Europol στις 2 Ιουνίου 1993.

⁴² MINISTERIAL AGREEMENT ON THE ESTABLISHMENT OF THE EUROPOL DRUGS UNIT

⁴³ 95/73/ΔΕΥ, «ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ της 10ης Μαρτίου 1995 που θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη μονάδα ναρκωτικών της Europol», *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, L 62 από 20-03-1995.

η μεταφορά της έδρας της Μονάδας Ναρκωτικών Europol (*Europol Drugs Unit*) στη Χάγη της Ολλανδίας, η οποία αποτελούσε και έδρα του Διεθνούς Δικαστηρίου.

2.3 Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ - EUROPOL

Με την υπ' αριθ. 95C 316/1 από 26 Ιουλίου 1995 Πράξη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, θεσπίστηκε επισήμως η Σύμβαση για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας – Europol που προβλεπόταν στις διατάξεις του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Παρόλα αυτά, η επιχειρησιακή λειτουργία της Europol ξεκίνησε πολύ αργότερα, τον Οκτώβριο του 1998, καθώς απαιτούνταν η επικύρωση της Σύμβασης από όλα τα Κράτη – Μέλη σύμφωνα με το άρθρο 45 αυτής. Η δημιουργία της Europol με την ως άνω μορφή, η οποία εντασσόταν εκτός του Κοινοτικού Νομικού Πλαισίου, προσέδιδε σε αυτή έναν διακυβερνητικό χαρακτήρα. Η Σύμβαση αυτή, μπορούσε να επεκταθεί με προσθήκες οι οποίες θα λάμβαναν μορφή πρωτοκόλλου, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η επικύρωση τους από τα εθνικά κοινοβούλια των Κρατών – Μελών για την εφαρμογή τους.

Όπως η αρχική Μονάδα Ναρκωτικών της Europol (*Europol Drugs Unit - EDU*) που αναφέρθηκε προηγουμένως, έτσι και η Europol που θεσπίστηκε με την εν λόγω Σύμβαση δεν είχε επιχειρησιακό ρόλο, αλλά αντιθέτως κύρια αποστολή της ήταν η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων για την πρόληψη και καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκλήματος. Συγκεκριμένα, κύριες δραστηριότητες της Europol όπως αυτές αναγράφονταν στο άρθρο 3 της Σύμβασης ήταν οι ακόλουθες:

- η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Κρατών – Μελών,
- η λήψη, αντιπαραβολή και ανάλυση δεδομένων και μυστικών πληροφοριών,
- η ειδοποίηση των αρμόδιων αρχών των Κρατών – Μελών χωρίς καθυστέρηση μέσω των εθνικών τους μονάδων που αναφέρονταν στο άρθρο 4, για πληροφορίες που τους αφορούσαν και για οποιαδήποτε διασύνδεση διαπιστωνόταν μεταξύ των εγκληματικών επιθέσεων,
- η βοήθεια στις έρευνες των Κρατών – Μελών, προωθώντας τους όλες τις σχετικές πληροφορίες μέσω των εθνικών τους μονάδων,
- η συντήρηση ενός συστήματος συλλογής πληροφοριών που περιείχε δεδομένα και
- η συμμετοχή στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των Κοινών Ομάδων Έρευνας, παρέχοντάς τους στρατηγικές πληροφορίες και δημιουργώντας γενικές αναφορές.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο που είχε θεσπιστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, η Europol μπορούσε να συνδράμει τις Αρχές των Κρατών – Μελών παρέχοντας τους εκπαιδευείς ανθρώπινου δυναμικού, τεχνικές και επιστημονικές μεθόδους έρευνας, υλικοτεχνικό εξοπλισμό για τις εν λόγω έρευνες, καθώς επίσης και μεθόδους εγκληματικής πρόληψης⁴⁴.

Βασικά όργανα λειτουργίας της Υπηρεσίας της Europol ήταν το Διοικητικό Συμβούλιο (*Management Board*), ο Διευθυντής (*Director*), ο Οικονομικός Ελεγκτής (*Financial Controller*) και η Οικονομική Επιτροπή (*Financial Committee*).

Το Διοικητικό Συμβούλιο (*Management Board*) ως διακυβερνητικού χαρακτήρα όργανο, αποτελούνταν από δύο εκπροσώπους κάθε Κράτους – Μέλους, έναν τακτικό και έναν αναπληρωματικό, ενώ λάμβανε τις αποφάσεις της Υπηρεσίας με τη διαδικασία της ομοφωνίας, συνεδριάζοντας τουλάχιστον δυο φορές το χρόνο. Αποτελούσε από τα πιο σημαντικά όργανα της Europol, καθώς ήταν αυτό που αποφάσιζε και λάμβανε τις αποφάσεις κατά κύριο λόγο για το σύνολο των δραστηριοτήτων της Υπηρεσίας, όπως ήταν για παράδειγμα η κατάρτιση του ετήσιου προγράμματος της Υπηρεσίας και της ετήσιας αναφοράς προς το Συμβούλιο, του 5-ετούς οικονομικού πλάνου, η τοποθέτηση και απόλυση του Διευθυντή καθώς και η επόπτευση των καθηκόντων του. Επιπρόσθετα, λογοδοτούσε μόνο στο Συμβούλιο σε έναν μικρό βαθμό, αποστέλλοντας τις ετήσιες αναφορές των δραστηριοτήτων του προηγούμενου ημερολογιακού έτους καθώς και τις μελλοντικές δράσεις της Υπηρεσίας. Ακόμη, ήταν στην διακριτική ευχέρεια του Διοικητικού Συμβουλίου να αποφασίζει για την παρουσία της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις συνεδριάσεις της, χωρίς η τελευταία να έχει δυνατότητα ψήφου.

Το έργο του Διοικητικού Συμβουλίου ενισχύονταν επιπλέον σε πολιτικό επίπεδο από το Συμβούλιο, το μοναδικό υπερεθνικού χαρακτήρα όργανο, που λειτουργούσε ως επιπρόσθετος ελεγκτικός μηχανισμός, ενώ ταυτόχρονα είχε και αποφασιστικές αρμοδιότητες. Ανάμεσα στα κύρια καθήκοντα του Συμβουλίου ήταν α) η τοποθέτηση και απόλυση του Διευθυντή, β) η έγκριση του προγράμματος δραστηριοτήτων της Υπηρεσίας και της ετήσιας αναφοράς, γ) η έγκριση του προϋπολογισμού, και των κανόνων εμπιστευτικότητας ως προς τη διαχείριση των πληροφοριών και δ) τέλος η ρύθμιση των σχέσεων με τα Τρίτα Κράτη και του Οργανισμού⁴⁵.

Ο Διευθυντής (*Director*) που ήταν υπεύθυνος για την εκτέλεση των καθηκόντων της Europol, διοριζόταν από το Συμβούλιο με τη σύμφωνη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ η θητεία του διαρκούσε τέσσερα χρόνια με δυνατότητα ανανέωσης άλλη μια τετραετία. Επιπρόσθετα, στο έργο του υποβοηθούνταν από έναν αριθμό υποδιευθυντών που διέπονταν από το ίδιο καθεστώς

⁴⁴ Article 3 of N. C 316/1 27-11-1995 COUNCIL ACT.

⁴⁵ Busuioc Madalina, Curtin Deirdre & Groenleer Martijn, “Agency growth between autonomy and accountability: the European Police Office as a ‘living institution’”, *Journal of European Public Policy*, (2011), p. 855.

με αυτόν. Ανάμεσα στα κύρια καθήκοντά του, ήταν η λογοδοσία στο Διοικητικό Συμβούλιο για την άσκηση των καθηκόντων του, κάτι που αποδυνάμωνε πρακτικά τη θέση και το ρόλο του⁴⁶.

Ο Οικονομικός Ελεγκτής τοποθετούνταν από το Διοικητικό Συμβούλιο και ήταν υπεύθυνος για τον έλεγχο των εσόδων και εξόδων της Υπηρεσίας, ενώ η Οικονομική Επιτροπή, αποτελούνταν από έναν εκπρόσωπο κάθε Κράτους – Μέλους και ήταν υπεύθυνη για την προετοιμασία των συζητήσεων του προϋπολογισμού και των άλλων οικονομικών θεμάτων⁴⁷.

Για την κάλυψη των εξόδων λειτουργίας της, η Ευροπολ εξασφάλιζε χρηματοδότηση από τη συνεισφορά των Κρατών – Μελών που καθορίζονταν με βάση το ακαθάριστο εθνικό προϊόν τους. Η οικονομική αυτή εξάρτηση της Ευροπολ από τα Κράτη -Μέλη, αύξανε τον έλεγχο και την επιρροή των Κρατών ως προς τις δραστηριότητες της, και ιδιαίτερα αυτής των ισχυρών που συμμετείχαν με μεγαλύτερο ποσοστό στην χρηματοδότηση. Από την άλλη, η εξασφάλιση ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, με την άμεση εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής, έβρισκε αντίθετα τα περισσότερα Κράτη, καθώς με τον τρόπο αυτό μειώνονταν ο διακυβερνητικός της χαρακτήρας και κατεπέκτασε ο έλεγχος των Κρατών⁴⁸.

Δεδομένου ότι κύρια δραστηριότητα της Ευροπολ ήταν η διευκόλυνση των Κρατών ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών και κυρίως τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων, θα έπρεπε αφενός μεν να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης της 28 Ιανουαρίου 1981 περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αφετέρου η υπ' αριθ. Νο (87) 15 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την χρήση των προσωπικών δεδομένων στον αστυνομικό τομέα⁴⁹. Προς το σκοπό αυτό και τον καλύτερο έλεγχο των δραστηριοτήτων της Ευροπολ, ως προς τη μη παραβίαση των δικαιωμάτων του ατόμου κατά την αποθήκευση, επεξεργασία και χρήση των δεδομένων, δημιουργήθηκε μια Ανεξάρτητη Αρχή που ονομαζόταν Κοινός Ελεγκτικός Μηχανισμός. Ο Μηχανισμός αποτελούνταν το πολύ από δύο μέλη κάθε Εθνικού Ελεγκτικού Μηχανισμού των Κρατών – Μελών και η θητεία τους διαρκούσε πέντε έτη⁵⁰.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην όλη διαδικασία δημιουργίας και λειτουργίας της Ευροπολ ήταν σχεδόν ανύπαρκτος, καθώς αφενός μεν δεν συμμετείχε καθόλου στις συναντήσεις για την σύνταξη της Σύμβασης, αφετέρου, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η χρηματοδότηση της Υπηρεσίας από τα Κράτη στερούσε τη δυνατότητα εμπλοκής του πρώτου στην έγκριση προϋπολογισμού. Η μοναδική εμπλοκή και εμφάνιση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις δραστηριότητες της Ευροπολ ήταν στην λήψη της ετήσιας αναφοράς πεπραγμένων, κάτι που

⁴⁶ Busuioc Madalina & Groenleer Martijn "Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust", *Perspectives on European Politics and Society*, (2013), p. 290.

⁴⁷ Article 35 of N. C 316/1 27-11-1995 COUNCIL ACT.

⁴⁸ Busuioc & Groenleer, p. 291.

⁴⁹ Article 14. of N. C 316/1 27-11-1995 COUNCIL ACT

⁵⁰ *Ibid.*, article 24.

ουσιαστικά δεν ενίσχυε τον ρόλο της στην όλη διαδικασία. Πέραν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εξίσου ανύπαρκτος υπήρξε και ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου καθώς περιοριζόταν από την υπάρχουσα δομή της Συνθήκης του Μάαστριχτ⁵¹.

2.4 ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ EUROPOL

Ο ρόλος της Europol αναβαθμίστηκε και επεκτάθηκε περαιτέρω με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ που υπογράφηκε το 1997. Η ενσωμάτωση των δυο Συμφωνιών Schengen στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της εγκληματικότητας. Η απελευθέρωση των συνόρων μεταξύ των Κρατών – Μελών της Ένωσης για την ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών της Ένωσης καθώς και της διακίνησης των αγαθών και εμπορευμάτων, έδωσε τη δυνατότητα στις εγκληματικές οργανώσεις να δρουν ανεξέλεγκτα και με μεγαλύτερη ευκολία. Για το σκοπό αυτό, ενσωματώθηκαν προβλέψεις όπου η Europol είχε κεντρικό ρόλο για τον συντονισμό της αστυνομικής συνεργασίας μέσα στην Ένωση, ενώ προβλεπόταν η διασυνοριακή αστυνομική και δικαστική συνεργασία.

Η έμφαση στη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης που δόθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, οδήγησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε (1999) να υιοθετήσει ένα εύρος ειδικών μέτρων που θα συνέβαλαν στην δημιουργία του χώρου αυτού. Μεταξύ αυτών, ως προς την καταπολέμηση του διασυνοριακού και οργανωμένου εγκλήματος αποφασίστηκε η σύσταση κοινών ερευνητικών ομάδων, που θα μπορούσε να συμμετέχει εκπρόσωπος της Europol έχοντας επικουρικό ρόλο καθώς επίσης και μιας επιχειρησιακής ομάδας εργασίας των Ευρωπαίων Αρχηγών Αστυνομίας, για την κατάστρωση σχεδίων δράσης και ανταλλαγής πληροφοριών σε συνεργασία με τη Europol. Τέλος, πάρθηκαν μέτρα για την διάθεση όλων των αναγκαίων πόρων από πλευράς του Συμβουλίου, διευκολύνοντας το έργο της Europol στους τομείς της πρόληψης, ανάλυσης και έρευνας, ενώ δημιουργήθηκε η Υπηρεσία της EUROJUST για τον καλύτερο συντονισμό και συνεργασία μεταξύ των δικαστικών αρχών των Κρατών – Μελών στις ποινικές υποθέσεις του οργανωμένου εγκλήματος.

Σημείο ορόσημο στην εξέλιξη της Europol και στην υιοθέτηση μιας αυτόνομης Ευρωπαϊκής προσέγγισης για την αντιμετώπιση της απειλής της τρομοκρατίας, αποτέλεσαν οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στους δίδυμους πύργους των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η Ευρώπη το χρονικό διάστημα πριν τις πολύνεκρες τρομοκρατικές επιθέσεις της 9/11, στερούταν μιας κοινής προσέγγισης και πολιτικής για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και αυτό κυρίως οφείλονταν στο γεγονός, ότι το φαινόμενο της τρομοκρατίας θεωρούταν εσωτερική υπόθεση των κρατών και επομένως έπρεπε να αντιμετωπιστεί από τα ίδια

⁵¹ Busuioc , Curtin & Groenleer, p. 855-856.

τα κράτη⁵². Η αλλαγή της παραδοσιακής αντίληψης για την τρομοκρατίας και η άμεση ανάγκη για την λήψη μέτρων αντιμετώπισης της, τοποθέτησαν την τρομοκρατία στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας της Ε.Ε.

Στο ως άνω πλαίσιο, δημιουργήθηκε στις εγκαταστάσεις της Europol μια Επιχειρησιακή Μονάδα, η οποία λειτουργούσε σε εικοσιτετράωρη βάση, ενώ αργότερα ονομάστηκε σε Μονάδα Αντιμετώπισης της Τρομοκρατίας (*Counter Terrorism Task Force – CTTF*). Κύριος σκοπός λειτουργίας της μονάδος αυτής, ήταν η συλλογή των σχετικών πληροφοριών και στοιχείων των τρομοκρατικών απειλών σε πραγματικό χρόνο, η επεξεργασία αυτών, η δημιουργία στρατηγικής και τέλος η σύνταξη αναφοράς εκτίμησης απειλής επί των επεξεργασμένων στοιχείων. Επιπρόσθετα, η Europol εξουσιοδοτήθηκε να συνεργάζεται και να μοιράζεται πληροφορίες τόσο με τις Η.Π.Α. όσο και με τρίτα κράτη και άλλους Οργανισμούς. Τα δυσμενή όμως σχόλια για τον τρόπο λειτουργίας και την αποτελεσματικότητα της Μονάδας Αντιμετώπισης της Τρομοκρατίας (*CTTF*), την οδήγησαν στην παύση λειτουργίας της το 2003 και την ενσωμάτωση των εργασιών της στη Μονάδα Σοβαρών Εγκλημάτων (*Serious Crime Unit*), ενώ επαναλειτούργησε λίγο αργότερα μετά την τρομοκρατική επίθεση στη Μαδρίτη⁵³.

Παράλληλα με την δημιουργία της ως άνω μονάδας για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, υιοθετήθηκαν και μια σειρά εξειδικευμένων προγραμμάτων, όπως για παράδειγμα α) το Πρόγραμμα Καταπολέμησης Τρομοκρατίας (*CTP*) για τον συντονισμό όλων των ευρωπαϊκών δραστηριοτήτων κατά της τρομοκρατίας, β) το Πρόγραμμα Καταπολέμησης Κυκλοφορίας (*CPP*) για την κάλυψη όλων των μορφών παράνομης διακίνησης ραδιενεργών υλικών, οπλισμού, πυρομαχικών, εκρηκτικών και άλλων όπλων μαζικής καταστροφής, γ) το Πρόγραμμα Δικτύου (*NP*) για την εγκαθίδρυση τακτικών επαφών και επικοινωνίας με εξειδικευμένες μονάδες αντιτρομοκρατίας, τρίτα κράτη και διεθνείς οργανισμούς δ) το Πρόγραμμα Ετοιμότητας (*PP*) ως επιπρόσθετο και εναλλακτικό τρόπο προσέγγισης συγκεκριμένων τρομοκρατικών περιστατικών και τέλος ε) το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης (*TEP*) για την εκπαίδευση του προσωπικού⁵⁴.

Εξίσου σημαντικό βήμα στην εξέλιξη και αναβάθμιση του ρόλου της Europol, ήταν η υπογραφή στρατηγικής και λίγο αργότερα επιχειρησιακής συνεργασίας με τις Η.Π.Α. Η αναγνώριση και αποδοχή της Europol από την υπερδύναμη του διεθνούς συστήματος για την συνεργασία σε θέματα τρομοκρατίας, είχε ως αποτέλεσμα αφενός μεν να αναβαθμιστεί το κύρος

⁵² Ferreira-Pereira Laura C. & Oliveira Martins Bruno, “The external dimension of the European Union's counter-terrorism: an introduction to empirical and theoretical developments”, *European Security*, (2012), p. 461.

⁵³ Bures Oldrich, “Europol's Fledgling Counterterrorism Role”, *Terrorism and Political Violence*, (2008), p. 502.

⁵⁴ *Ibid.*, p.503.

της, αφετέρου να δημιουργηθούν όλες εκείνες οι προϋποθέσεις για την σύναψη συμφωνιών συνεργασίας και με τρίτα κράτη⁵⁵.

Η ανάδειξη του ζητήματος της ασφάλειας ως ένα από τα μείζονα ζητήματα της Ένωσης, με κομβικό σημείο αυτό της πρόληψης και καταστολής της τρομοκρατίας, κυρίως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Μαρτίου 2004 στις γραμμές του προαστιακού σιδηρόδρομου της Μαδρίτης, δημιούργησαν την ανάγκη λήψης νέων μέτρων για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Επιπρόσθετα, η σύνδεση και η αλληλεξάρτηση μεταξύ των συνιστωσών για την ύπαρξη ελευθερίας κίνησης των πολιτών, της ασφάλειας των Κοινοτήτων καθώς και του κράτους δικαίου της Ένωσης, απαιτούσε λήψη μέτρων τόσο σε ενωσιακό όσο και εθνικό επίπεδο. Τα ως άνω ζητήματα, οδήγησαν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, να υιοθετήσει ένα νέο 5-ετές σχέδιο δράσης που διαδέχθηκε αυτό του Τάμπερε, περιλαμβάνοντας επιπρόσθετα μέτρα ενίσχυσης των αρχών του Τρίτου Πυλώνα, γνωστό ως Πρόγραμμα της Χάγης.

Με το Πρόγραμμα της Χάγης, ζητήθηκε από τη Europol να αντικαταστήσει τις αναφορές της για την κατάσταση του εγκλήματος με ετήσιες αξιολογήσεις για τις απειλές, ξεκινώντας από το έτος 2006. Οι αξιολογήσεις αυτές με τη σειρά τους, θα αποτελούσαν τη βάση για τον καθορισμό των ετήσιων στρατηγικών προτεραιοτήτων καθώς και της δημιουργίας ετήσιας έκθεσης σχετικά με τις εμπειρίες συνεργασίας με τη Eurojust. Επιπρόσθετα, το Πρόγραμμα τόνιζε την ανάγκη για αύξηση της αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Κρατών - Μελών και ιδιαίτερα αυτού του σχηματισμού μελλοντικής πολιτικής, κάνοντας χρήση των τωρινών δεδομένων. Ακόμη, προτάθηκε η ανάγκη για πιο πρακτική συνεργασία των Κρατών Μελών, κάνοντας χρήση των κοινών ομάδων έρευνας. Προς τον σκοπό αυτό, ζητήθηκε η στενή συνεργασία αυτών με τη Europol, τη Eurojust και τους άλλους ευρωπαϊκούς σχηματισμούς. Τέλος, πέρα των ανωτέρω, εξίσου σημαντικά μέτρα που λήφθηκαν με το Πρόγραμμα της Χάγης ήταν:

- ο ορισμός της Europol ως υπεύθυνη για την πάταξη της παραχάραξης του ευρώ,
- η ανάπτυξη προτύπων και εκπαιδευτικών ενοτήτων στην Αστυνομική Ακαδημία (CEPOL),
- η υιοθέτηση ρυθμίσεων διαχείρισης κρίσεων της Ε.Ε. που αφορούσαν τα θέματα της εκτίμηση δυνατοτήτων των Κρατών – Μελών, δημιουργίας αποθεμάτων, κατάρτισης, κοινών ασκήσεων και επιχειρησιακών σχεδίων για τη διαχείριση μη στρατιωτικών κρίσεων,
- η διοργάνωση σε εξαμηνιαία βάση της συνεδρίασης της Στρατηγικής Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τα Σύνορα και το Άσυλο (SCIFA), της Ειδικής Ομάδας Αρχηγών Αστυνομίας και

⁵⁵ Kaunert Christian, “Europol and EU Counterterrorism: International Security Actorness in the External Dimension”, *Studies in Conflict & Terrorism*, (2010), p. 666.

- τη σύσταση ευρωπαϊκών μέσων συγκέντρωσης, ανάλυσης και αντιπαραβολής πληροφοριών χρησιμοποιώντας εθνικές στατιστικές και άλλες πηγές πληροφοριών.

2.5 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ - ΕΜΠΟΔΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ EUROPOL

Με τη λήξη του Προγράμματος της Χάγης, η Europol συμπλήρωνε σχεδόν μια δεκαετία από την πλήρη έναρξη των εργασιών της. Κατά το χρονικό διάστημα αυτό, και ιδίως μετά την έναρξη λειτουργίας της Μονάδα Αντιμετώπισης της Τρομοκρατίας (*CTTF*), η Europol σημείωσε σημαντική πρόοδο και εξέλιξη στις εργασίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Παρόλα αυτά, παρέμενε αρκετά αδύναμη ως δρών για την αντιμετώπισή της⁵⁶. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναλυθούν όλες εκείνες οι δυσκολίες και τα εμπόδια που στάθηκαν τροχοπέδη στην ανάπτυξή και εξέλιξη της σταδιοδρομίας της.

Βασικό πρόβλημα για τη σωστή λειτουργία της Europol, αποτέλεσε η απροθυμία των Κρατών – Μελών να παρέχουν πληροφορίες ή να κάνουν χρήση των μηχανισμών της, παρά το γεγονός της έκδοσης μιας σειράς Προτάσεων και Αποφάσεων από την Επιτροπή και το Συμβούλιο αντίστοιχα για τη στενή συνεργασία με αυτήν. Η στάση αυτή από μέρους των Κρατών – Μελών, οφείλεται σε μια σειρά αιτιών. Πρώτον, η απόφαση για τη δημιουργία και λειτουργία της Europol υπήρξε προϊόν απόφασης των πολιτικών και νομοθετικών σωμάτων της Ε.Ε. και όχι των αστυνομικών αρχών των Κρατών – Μελών. Δεύτερον, η έλλειψη ξεκάθαρης πολιτικής ως προς την ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών και τη διαχείριση αυτών δημιουργούσε δυσπιστία στις Αρχές των Κρατών – Μελών ως προς την αποτελεσματικότητα και τους μηχανισμούς αυτής. Τρίτον, σημαντικό ρόλο έπαιξε και η ίδια η κυκλοφορία των πληροφοριών. Δεδομένης της διαφορετικής διαβάθμισης των πληροφοριών από τις Υπηρεσίες ενός Κράτους – Μέλους που τις διαχειρίζονταν, υπήρχε από μόνος του ο ενδοιασμός του αν αποτελεί ευαίσθητη ή όχι πληροφορία ώστε να μην διακυβεύονται τα συμφέροντα ενός άλλου Κράτους – Μέλους, γεγονός που δυσκόλευε σημαντικά την κυκλοφορία και ανταλλαγή αυτής. Τέταρτον, σημαντικό ρόλο έπαιξε η δυσκολία στον Συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων αρχών των Κρατών - Μελών για την ανταλλαγή των πληροφοριών. Η ύπαρξη διαφορών ως προς τη δομή και λειτουργία των δικαστικών, διοικητικών και αστυνομικών Αρχών των Κρατών – Μελών, δημιουργούσε επιπρόσθετα εμπόδια ως προς την αποτελεσματική ανταλλαγή και συντονισμό αυτών⁵⁷. Πέμπτον, περὰ του συντονισμού των υπηρεσιών των Κρατών – Μελών, υπήρχε και καχυποψία από την πλευρά τους καθώς ένιωθαν ότι υπονομεύονταν η αυτονομία τους. Έκτον, τα περισσότερα Κράτη – Μέλη είχαν έλλειψη εμπιστοσύνης ως προς την αποτελεσματικότητα της Europol και για τον σκοπό αυτό, προτιμούσαν την επιλογή της σύναψης διμερών συμφωνιών συνεργασίας που ήταν εκτός του πλαισίου λειτουργίας της.

⁵⁶ Ibid., p.656.

⁵⁷ Bures, p. 504.

Σε αυτό συνέβαλε πολύ και το γεγονός ότι πολλά Κράτη – Μέλη είχαν συνάψει διμερείς συμφωνίες με τις Η.Π.Α. που αποτελούσαν από μόνες τους πολύ σημαντικό πάροχο πληροφοριών⁵⁸.

2.6 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ EUROPOL

Η υπογραφή της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης ή Συνθήκης της Λισσαβόνας όπως αλλιώς ονομαζόταν στις 23 Δεκεμβρίου 2007, αποτέλεσε κομβικό σημείο στην ιστορία της ευρωπαϊκής ενοποίησης για την περαιτέρω εξέλιξη και πορεία της Ε.Ε. Οι δύο νέες Συνθήκες που προέκυψαν αναφέρονταν σε μια οντότητα, αυτής της Ε.Ε, καταργώντας τη δομή των τριών πυλώνων και εντάσσοντας την Ένωση κάτω από το ίδιο νομικό και θεσμικό πλαίσιο της υπερεθνικής συνεργασίας μεταξύ των Κρατών Μελών. Επιπρόσθετα, η Ε.Ε. απέκτησε νομική προσωπικότητα, μπορώντας να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων τόσο στο εσωτερικό των Κρατών - Μελών, όσο και στο Διεθνές περιβάλλον, καθώς επίσης μπορούσε να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες με τρίτες χώρες και οργανισμούς, δικαιοπραξίες, να διαθέτει περιουσία, να παρίσταται ενώπιον των δικαστηρίων κτλ.

Στο ως άνω πλαίσιο, οι καινοτομίες που εισήχθησαν από τη νέα Συνθήκη για την Ε.Ε., συνέβαλλαν στην τροποποίηση του νομικού πλαισίου λειτουργίας της Europol, η οποία πραγματοποιήθηκε μέσω της 2009/371/JHA Απόφασης του Συμβουλίου από 6 Απριλίου 2009, φέρνοντας την πιο κοντά στις άλλες Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες.

Με την εν λόγω Απόφαση του Συμβουλίου που ψηφίστηκε, αυξήθηκε η εμπλοκή και ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις δραστηριότητες της EUROPOL. Όπως έχει ξανααναφερθεί, ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη Σύμβαση για τη δημιουργία της Europol ήταν ανύπαρκτος, καθώς δεν συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις αυτής, ούτε καν στο σχεδιασμό, ενώ οι προτάσεις της για αλλαγή της νομικής βάσης της Europol απορρίπτονταν συνεχώς. Με τις αλλαγές που επέφερε η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, ενισχύθηκαν οι κοινοβουλευτικές του δυνάμεις καθώς πλέον αποκτούσε δικαιώματα συνομοθέτη, όπου μαζί με το Συμβούλιο μπορούσε να υιοθετήσει μελλοντικούς κανονισμούς που θα αφορούσαν τη λειτουργία, τη δομή και τα καθήκοντα της Europol σε συμφωνία με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Παράλληλα με το δικαίωμα νομοθέτησης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μαζί με τα εθνικά κοινοβούλια, απέκτησαν ελεγκτικό ρόλο ελέγχοντας και αξιολογώντας τις δραστηριότητες της Europol. Επιπρόσθετα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενεπλάκη και στην χρηματοδότηση της Europol, αυξάνοντας σημαντικά τη δύναμη του. Η αποδέσμευση της Europol από τον παλιό τρόπο χρηματοδότησης και η ένταξη του κόστους των εργασιών λειτουργίας της καθώς και αυτού

⁵⁸ Rozée Stephen, Kaunert Christian & Léonard Sarah, “Is Europol a Comprehensive Policing Actor?”, *Perspectives on European Politics and Society*, (2013), p. 375.

του προσωπικού της στον Ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, καθιστούσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπεύθυνη αρχή για την έγκριση ή απόρριψη του προϋπολογισμού εργασιών της. Τέλος, με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, επήλθαν αλλαγές και στη φύση διεθνών ευρωπαϊκών συμφωνιών. Στις συμφωνίες που διαπραγματεύονταν η Ε.Ε. με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς, το Συμβούλιο μπορούσε να προχωρήσει στην έγκριση μόνο κατόπιν συγκατάθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπου βέβαια το θέμα της συμφωνίας άπτονταν των αρμοδιοτήτων του⁵⁹.

Εκτός από τις σημαντικές αρμοδιότητες που απέκτησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, σημαντικές ήταν και αυτές του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η προηγούμενη δομή της Έ.Ε. που διαρθρωνόταν στους τρεις πυλώνες, δεν βοηθούσε στην αποτελεσματική και ομοιόμορφη εφαρμογή της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας και συνεπώς στον δικαστικό έλεγχο ως προς τη νομιμότητα των ευρωπαϊκών μέτρων. Επομένως πριν τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, οι δραστηριότητες της Europol δεν ενέπιπταν στην δικαστική αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, παρά μόνο οι αποφάσεις που λάμβανε το Συμβούλιο. Με τις αλλαγές που επήλθαν, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο είχε δικαιοδοσία να ελέγχει όλες τις Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες για την ορθή ή έγκαιρη τήρηση των οδηγιών που εκδίδονταν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁶⁰. Τέλος, στο πλαίσιο υιοθέτησης από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας του Κεφαλαίου για τα Θεμελιώδη Ανθρώπινα Δικαιώματα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορούσε να οδηγήσει τα Κράτη – Μέλη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για παραβίαση αυτών.

Μια ακόμη σημαντική αλλαγή που επήλθε στη δομή της Europol μέσω της Συνθήκης της Λισσαβόνας, ήταν η ενίσχυση του Διοικητικού Συμβουλίου της Europol που μέχρι τότε αποτελούνταν από αντιπροσώπους των Κρατών – Μελών, με έναν αντιπρόσωπο της Επιτροπής.

Επίσης, με τα άρθρα 22 και 23 της Απόφασης προβλεπόταν η σύναψη συμφωνιών ή ρυθμίσεων συνεργασίας που αφορούσαν την ανταλλαγή πληροφοριών επιχειρησιακού, στρατηγικού ή τεχνικού χαρακτήρα τόσο με θεσμικά όργανα, φορείς και οργανισμούς της Ε.Ε., όπως ήταν η Eurojust, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (*OLAF*), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών – Μελών (*FRONTEX*), η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία (*CEPOL*), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας, όσο και με Τρίτες Χώρες και Οργανισμούς.

Τέλος, εξίσου σημαντικές προβλέψεις που εισήγαγε η Απόφαση του Συμβουλίου ήταν οι κάτωθι:

⁵⁹ Occhipinti John D, “Whither the withering democratic deficit? The impact of the Lisbon Treaty on the Area of Freedom, Security and Justice”, *Cambridge Review of International Affairs*, (2014), p. 91& 94.

⁶⁰ Busuioc & Groenleer, p. 299.

- η θέσπιση της θέσης του υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, ο οποίος ήταν αρμόδιος για την τήρηση μητρώου, τη διαβίβαση και παραλαβή δεδομένων καθώς και τη συνεργασία με την Κοινή Εποπτική Αρχή,
- η συμμετοχή προσωπικού της Ευροπολ σε κοινές ομάδες έρευνας, των οποίων η δράση μέχρι τότε καθοριζόταν πάντοτε κατόπιν συνεννόησης του διευθυντή της Ευροπολ και των αρμόδιων αρχών των Κρατών – Μελών,
- η αύξηση των καθηκόντων της Ευροπολ, με την προσθήκη της παραχάραξης και κιβδηλείας του Ευρώ και
- της εκπόνησης αξιολόγησης απειλών, στρατηγικών αναλύσεων και γενικών εκθέσεων για την πρόοδο των εργασιών.

Γίνεται λοιπόν σαφές, ότι οι τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη της Λισσαβόνας με την μεγαλύτερη εμπλοκή των οργάνων της Ε.Ε. (*Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο*) στη λήψη των αποφάσεων και λειτουργίας της Ευροπολ, αύξησε τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της Ευροπολ προσδίδοντας μεγαλύτερη νομιμότητα των ενεργειών της σύμφωνα με τους κανονισμούς της Ε.Ε.

2.7 ΜΟΝΙΜΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (STANDING COMMITTEE ON OPERATIONAL COOPERATION ON INTERNAL SECURITY - COSI)

Μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, επήλθαν σημαντικές αλλαγές στις εργασίες λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων και Δικαιοσύνης, μεταξύ αυτών και της δημιουργίας στις 11 Μαρτίου 2010 της Μόνιμης Επιτροπής Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (*COSI*), στην οποία η Ευροπολ συνέδραμε καθοριστικά. Κύρια αποστολή της ήταν να προωθεί και να ενισχύει το συντονισμό της επιχειρησιακής δράσης των κρατών μελών της Ε.Ε., αναφορικά με την εσωτερική ασφάλεια της Ε.Ε. καθώς επίσης και να επικουρεί το Συμβούλιο στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών επιθέσεων και φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών, στο πλαίσιο «αλληλεγγύης» που μνημονεύει το άρθρο 222 του κειμένου της Συνθήκης της Λισσαβόνας.

Το 2010, η εν λόγω Επιτροπή, υιοθέτησε ένα τετραετές πολιτικό κύκλο προτεραιοτήτων για αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών (*Οργανισμών, Κρατών –Μελών, Ευρωπαϊκών Οργανισμών και Τρίτων Χωρών*), προκειμένου να υπάρχει σε μεγαλύτερο βαθμό μια συνέχεια ως προς την καταπολέμηση του διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος. Ο πρώτος κύκλος ξεκίνησε το 2013 και αποτελούνταν από τα κάτωθι τέσσερα μέρη:

- **Την εκτίμηση απειλής του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος (*Serious and Organised Crime Threat Assessment - SOCTA*)**. Η SOCTA αναπτύχθηκε από τη Ευροπολ και περιλάμβανε μια σειρά συστάσεων που βασίζονταν σε μια λεπτομερή ανάλυση

των σημαντικότερων κινδύνων που αντιμετώπιζε η Ε.Ε. Συνεπώς η συμβολή της κρίνονταν απολύτως απαραίτητη, αρχικά για την κατανόηση των απειλών και κατά δεύτερον για τον σχεδιασμό των πολιτικών προτεραιοτήτων.

- **Τα στρατηγικά πλάνα.** Από τη Europol είχαν καταρτισθεί στρατηγικά πλάνα που βασίζονταν στη SOCTA, για την αντιμετώπιση κάθε απειλής.
- **Την Ευρωπαϊκή διεπιστημονική πλατφόρμα για την καταπολέμηση εγκληματικών απειλών (Empact).**
- **Αξιολόγηση.** Η Επιτροπή COSI αξιολογούσε τόσο τις πληροφορίες από το σύστημα SIENA όσο και από τη SOCTA και έκανε αντίστοιχες προτάσεις⁶¹.

2.8 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗΣ

Παρά το γεγονός της σημαντικής προόδου που επέφεραν τα δυο προηγούμενα Προγράμματα του Τάμπερε και της Χάγης, με την κατάργηση των ελέγχων των εσωτερικών συνόρων της Ένωσης, της επιχειρησιακής ωριμότητας των Ευρωπαϊκών Οργανισμών της Europol, Eurojust, Frontex, των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της συνεργασίας των Κρατών - Μελών στις αστικές υποθέσεις και της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, εξακολουθούσαν να υφίστανται διάφορες προκλήσεις που απαιτούσαν τη λήψη νέων μέτρων. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης για την περίοδο 2009-2014, που είχε ως επίκεντρο την προστασία και εξυπηρέτηση των πολιτών της Ε.Ε..

Κύριες πολιτικές προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τα επόμενα έτη αποτέλεσαν μια σειρά θεμάτων, μεταξύ αυτών και της δημιουργίας μιας ασφαλούς Ευρώπης. Συγκεκριμένα, ως προς τη δημιουργία μιας ασφαλούς Ευρώπης, σημαντική ήταν η πρόταση για τον καθορισμό μιας συνολικής στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας της Ένωσης η οποία θα λάμβανε υπόψη της τόσο την στρατηγική εξωτερικής ασφάλειας όσο και τις άλλες πολιτικές της Ένωσης. Η εν λόγω στρατηγική διέπονταν από τις αρχές α) της κατανομής των καθηκόντων μεταξύ της Ένωσης και των Κρατών – Μελών, β) του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γ) της αλληλεγγύης μεταξύ των Κρατών – Μελών, δ) της στενής συνεργασίας, ε) της ευαισθητοποίησης των πολιτών όσον αφορά την προστασία τους, στ) της αξιοποίησης των πρωτοβουλιών και συνεργασιών, ζ) της εφαρμογής και εξορθολογισμού, η) της οριζόντιας και εγκάρσιας προσέγγισης των θεμάτων για την αντιμετώπιση κάθε μορφής κρίσης και καταστροφών και της θ) προδραστικής προσέγγισης βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών. Προς τον σκοπό αυτό,

⁶¹ <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/eu-policy-cycle-empact>

προτάθηκε επίσης η δημιουργία Ταμείου για την εσωτερική ασφάλεια προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιχειρησιακή της λειτουργία⁶².

Στο ως άνω πλαίσιο, ο ρόλος της Ευροpol ως προς την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, επεκτάθηκε. Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης επικεντρωνόταν στον τομέα της πληροφόρησης προβλέποντας ότι η Ευροpol θα έπρεπε να καταστεί ένα κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στις Αρχές επιβολής του νόμου των Κρατών – Μελών καθώς επίσης φορέας παροχής υπηρεσιών και πλατφόρμα των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Για την επίτευξη του ως άνω σκοπού, καλούσε τη Ευροpol να συμμετέχει τόσο στις διασυνοριακές επιχειρήσεις όσο και να συνεργάζεται στενότερα με τις αστυνομικές αποστολές της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (Κ.Π.Α.Α.), συμβάλλοντας στην προώθηση των προτύπων και βέλτιστων πρακτικών για την ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα επιβολής του νόμου στις τρίτες χώρες. Επίσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρότρυνε τη Ευροpol να εντείνει τη συλλογή πληροφοριών και τις στρατηγικές αναλύσεις καθώς και τις προσπάθειες για επαφές με τους εκπροσώπους του Χώρου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων⁶³. Τέλος, ως προς την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, αποφασίσθηκε η υιοθέτηση στρατηγικής για το οργανωμένο έγκλημα, η οποία θα εντασσόταν στο πλαίσιο της στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας, ενώ θα έπρεπε να επιλεγούν φαινόμενα εγκληματικότητας που θα αντιμετωπίζονταν κατά προτεραιότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα είδη εγκλημάτων που συγκαταλέχθηκαν στη λίστα προτεραιοτήτων της Ένωσης ήταν η εμπορία και παράνομη διακίνηση προσώπων, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και η παιδική πορνογραφία, το έγκλημα του κυβερνοχώρου, το οικονομικό έγκλημα και η διαφθορά, τα ναρκωτικά και τέλος η τρομοκρατία.

Η ανάγκη ενσωμάτωσης και των τελευταίων προβλέψεων - μέτρων που επέφεραν η Συνθήκη της Λισσαβόνας και το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, οδήγησαν στην αντικατάσταση της 2009/371/JHA Απόφασης του Συμβουλίου από 6 Απριλίου 2009 με τον 2016/794 Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11^{ης} Μαΐου 2016, ο οποίος προέβλεπε τόσο κανόνες περί κοινοβουλευτικού ελέγχου, όσο και διεύρυνση των καθηκόντων της Ευροpol.

⁶² Η υπ.αριθ. 2010/C 115/01 Ανακοίνωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης: Μια Ανοιχτή και Ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες.

⁶³ Rozée, Kaunert & Léonard, , p. 374.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: “Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΗΣ EUROPOL ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ”

3.1 ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, η νομική βάση λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας – Europol άλλαξε με την 2009/371/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου, ενώ με τον 2016/794 Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που αποτελεί και το ισχύον νομικό πλαίσιο της Europol, επήλθαν και οι τελευταίες τροποποιήσεις των προβλέψεων που επέφεραν η Συνθήκη της Λισσαβόνας και το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

Ο νέος Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου – Europol, έχει αυξημένα καθήκοντα σε σχέση με αυτά που προβλέπονταν στο προηγούμενο νομικό της κείμενο, καθώς σε αυτά προστέθηκαν η παροχή πληροφοριών και υποστήριξης των δομών διαχείρισης κρίσεων της Ε.Ε. και των αποστολών αυτής, η συμμετοχή σε κοινές ομάδες έρευνας και εισήγηση για τη σύστασή τους, η συνεργασία με φορείς της Ένωσης και την OLAF μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών ασφαλείας και την στήριξη στους τομείς αρμοδιότητάς τους, ο συντονισμός, η οργάνωση και η υλοποίηση ερευνητικών και επιχειρησιακών δράσεων, η ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τα εγκλήματα στον Κυβερνοχώρο και η στήριξη στην πρόληψη και καταπολέμηση μορφών εγκληματικότητας, που διαπράττονται με χρήση του διαδικτύου και τέλος η παροχή στρατηγικών αναλύσεων και αξιολογήσεων των απειλών στο Συμβούλιο και την Επιτροπή για τον καθορισμό των στρατηγικών και επιχειρησιακών προτεραιοτήτων της Ε.Ε. ως προς την καταπολέμηση του εγκλήματος⁶⁴.

Στο πλαίσιο των τροποποιήσεων, αλλαγές επήλθαν και στα βασικά όργανα της Europol. Αποτελείται πλέον α) από το Διοικητικό Συμβούλιο όπως και πριν με αλλαγές μόνο στη σύνθεση, όπου πλέον συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος της Επιτροπής πέρα από κάθε Κράτος – Μέλος, καθώς και στις αρμοδιότητες του, β) τον Εκτελεστικό Διευθυντή με την προσθήκη μερικών αρμοδιοτήτων και τέλος οποιοδήποτε άλλο συμβουλευτικό όργανο συγκροτείται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Οι θέσεις της Οικονομικής Επιτροπής και του Οικονομικού Ελεγκτή έχουν καταργηθεί, μιας και η χρηματοδότηση της Europol εντάχθηκε στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τον κύριο λόγο για την έγκρισή του.

Ανταλλαγή Πληροφοριών:

Για την αποτελεσματική επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Europol και των Κρατών –Μελών, προβλέπεται η δημιουργία μιας Εθνικής Μονάδας στην επικράτεια έκαστου Κράτους – Μέλους, η οποία αποτελεί τον σύνδεσμο επικοινωνίας μεταξύ της πρώτης

⁶⁴ Άρθρο 4 του 2016/794 Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου.

και της δεύτερης αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η απόσπαση τουλάχιστον ενός αστυνομικού συνδέσμου στις εγκαταστάσεις της Europol στη Χάγη, προκειμένου να εκπροσωπούνται τα εθνικά συμφέροντα της κάθε αρχής καθώς επίσης να διευκολύνεται η ροή των πληροφοριών μεταξύ των δύο κατευθύνσεων.⁶⁵

Πληροφοριακό Σύστημα:

Η Europol χρησιμοποιεί το Πληροφοριακό Σύστημα Συλλογής Πληροφοριών, όπου τα Κράτη – Μέλη μέσω των εθνικών τους μονάδων και των αποσπασμένων Αξιωματικών τους Συνδέσμων, αλλά και τα τρίτα κράτη και διεθνείς οργανισμοί εισάγουν δεδομένα που είναι απαραίτητα για την λειτουργία της.

Το εν λόγω Πληροφοριακό Σύστημα Συλλογής Πληροφοριών αποτελείται από τρία (3) μέρη, α) το σύστημα πληροφοριών όπου αποθηκεύονται οι πληροφορίες που χρησιμεύουν για την απρόσκοπτη λειτουργία της Europol β) τα αρχεία δεδομένων εργασίας που περιέχουν πιο περιεκτικές πληροφορίες και χρησιμοποιούνται για την ανάλυση αυτών γ) το ευρετηριακό σύστημα που περιέχει λήμματα από τα προς ανάλυση των αρχεία δεδομένων⁶⁶.

Στο Σύστημα Πληροφοριών καταχωρούνται πληροφορίες που αφορούν πρόσωπα που είναι ύποπτα ότι έχουν διαπράξει ή έχουν πάρει μέρος ή ότι θα διαπράξουν στο μέλλον καθώς επίσης έχουν καταδικασθεί για κάποια αξιόποινη πράξη. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν στοιχεία όπως α) το επώνυμο, το όνομα, και τυχόν άλλα ψευδώνυμα, β) ημερομηνία και τόπος γέννησης, γ) εθνικότητα, δ) φύλο και ε) οποιαδήποτε άλλο χαρακτηριστικό του σώματος που βοηθάει στην αναγνώριση αυτών, στ) αριθμοί κοινωνικής ασφάλισης ζ) αποτυπώματα και προφίλ DNA⁶⁷. Επιπρόσθετα, αποθηκεύονται πληροφορίες που αφορούν παραβάσεις, κατηγορίες διάπραξης αξιόποινων πράξεων καθώς και ο τόπος και χρόνος τέλεσης αυτών, μέσα διάπραξης αξιόποινων πράξεων, υπηρεσίες χειρισμού των υποθέσεων καθώς και αριθμός πρωτοκόλλου, υποτιθέμενη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση και τέλος καταδίκες σχετικά με τις εγκληματικές ενέργειες⁶⁸. Τέλος για την ανάλυση των πληροφοριών, στα αρχεία δεδομένων εργασίας δύναται να αποθηκεύονται δεδομένα που αφορούν τυχόν μάρτυρες που έχουν καταθέσει για τις εν λόγω αξιόποινες πράξεις, θύματα αυτών, διάφορες επαφές και συνδέσεις αυτών και τέλος αυτόπτες μάρτυρες που μπορούν να καταθέσουν⁶⁹. Επίσης, πέρα από την αποθήκευση, επιτρέπει τη διασταύρωση τόσο των βιομετρικών στοιχείων όσο και των δεδομένων του κυβερνοεγκλήματος⁷⁰.

⁶⁵ Article 4 and 5 of Council Act of 26 July 1995..

⁶⁶ Ibid., article 6.

⁶⁷ Άρθρο 12 της 2009/371/ΔΕΥ Απόφασης του Συμβουλίου

⁶⁸ Article 8 of Council Act of 26 July 1995.

⁶⁹ Ibid., article 10.

⁷⁰ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-information-system>

Το εν λόγω σύστημα λειτουργεί με τη διαδικασία της αναζήτησης. Για παράδειγμα, το ενδιαφερόμενο μέρος αναζητά τα στοιχεία που επιθυμεί στο Σύστημα Πληροφοριών. Σε θετική περίπτωση, εμφανίζεται απλά η ένδειξη ότι υπάρχουν στη βάση δεδομένων, αλλά δεν μπορούν να αναγνωσθούν και να αντληθούν στοιχεία καθώς είναι κλειδωμένα. Τότε, το ενδιαφερόμενο μέρος, θα πρέπει να αιτηθεί πρόσβαση μέσω της Εθνικής του Μονάδος⁷¹.

Για την ασφαλή ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των αξιωματικών συνδέσμων και εμπειρογνομόνων της Europol με τα Κράτη – Μέλη και τους Οργανισμούς, η Europol χρησιμοποιεί το σύστημα SIENA. Πρόκειται για μια πλατφόρμα που επιτρέπει την ασφαλή ανταλλαγή ευαίσθητων – προσωπικών και απαγορευμένων πληροφοριών μεταξύ των μερών της.

Η εν λόγω πλατφόρμα μέχρι το 2009 εξυπηρετούσε τις ανάγκες της Europol μόνο εντός της Ε.Ε., ενώ από το 2010 έχουν συνδεθεί σε αυτήν και χώρες εκτός της Ε.Ε. όπως είναι ο Καναδάς, οι Η.Π.Α., η Αυστραλία, η Νορβηγία, η Ελβετία, το Λιχτενστάιν και η Μολδαβία. Στα άμεσα σχέδια της Europol είναι η διασύνδεση και άλλων υπηρεσιών όπως είναι οι Τελωνειακές Αρχές, το Κέντρο Ανάλυσης και Επιχειρήσεων του Λιμενικού για τα Ναρκωτικά (*Maritime Analysis and Operations Centre - Narcotics*) και άλλες υπηρεσίες και οργανισμοί, προκειμένου να επεκτείνει το δίκτυο συνεργασίας της⁷².

Άλλες Σημαντικές Διατάξεις:

Για την προστασία των προσωπικών δεδομένων της Europol, έχει θεσπιστεί η θέση του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων, ο οποίος διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και επιλέγεται ανάμεσα από το ήδη υπάρχον προσωπικό, απολαμβάνοντας πλήρους ανεξαρτησίας. Ανάμεσα στα κύρια καθήκοντά του είναι η τήρηση του κανονισμού ως προς την επεξεργασία των δεδομένων καθώς και η τήρηση αρχείων διαβίβασης και παραλαβής αυτών.

Πέραν της θέσπισης της θέσης του Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων, προβλέπεται ο ορισμός της Εθνικής Εποπτικής Αρχής για κάθε Κράτος – Μέλος, όπου είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο της νομιμότητας διαβίβασης των προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο της κάθε χώρας, ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο προβλέπεται ο Ευρωπαίος Επόπτης για τα Προσωπικά Δεδομένα, ο οποίος είναι αρμόδιος για την παρακολούθηση και διασφάλιση της εφαρμογής των διατάξεων του Κανονισμού σχετικά με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών καθώς και την παροχή συμβουλών στη Europol ως προς την επεξεργασία αυτών.

Εξίσου σημαντική είναι η διάταξη για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της Europol. Η Μικτή Ομάδα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου (*MOKE*), η οποία αποτελείται από τα εθνικά κοινοβούλια και μια επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, παρακολουθεί σε πολιτική βάση

⁷¹ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-information-system>

⁷² <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

τις δραστηριότητες της Europol κατά την εκπλήρωση της αποστολής της καθώς επίσης και τις επιπτώσεις τους στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων.

Ταυτόχρονα με τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της Europol, υπάρχει και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των εργασιών της. Έως το 2022, η Επιτροπή αξιολογεί ανά πενταετία την αποτελεσματικότητα των εργασιών της Europol εξετάζοντας συγχρόνως και την ενδεχόμενη αλλαγή στη λειτουργία, δομή, καθήκοντα, αρμοδιότητες καθώς και τις δημοσιονομικές διατάξεις που μπορεί να επιφέρει.

Τέλος, για την εκπλήρωση των καθηκόντων της, η Europol, δύνανται να συνάπτει και να διατηρεί συνεργασία με φορείς της Ένωσης, αρχές τρίτων κρατών, διεθνείς οργανισμούς και ιδιωτικούς φορείς.

3.2 ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ EUROPOL

3.2.1 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΥΒΕΡΝΟΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (EUROPEAN CYBERCRIME CENTRE - EC3)

Το κυβερνοέγκλημα αποτέλεσε μια νέα μορφή απειλής όπου σύμφωνα και με τη Σύμβαση της Βουδαπέστης για το κυβερνοέγκλημα, περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες όπως είναι το κακόβουλο λογισμικό (*malware*), το ψάρεμα (*phishing*), το χακάρισμα (*hacking*), η εισβολή, η χειραγώγηση, η κλοπή ταυτότητας και η απάτη και τέλος η διαδικτυακή σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών που μπορεί να προσβάλλουν είτε τον υπολογιστή και τις εγκαταστάσεις δικτύων, είτε γενικότερα αποτελούν εγκλήματα διαδικτύου⁷³.

Στο πλαίσιο αυτό, στις αρχές του 2013 η Europol ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κυβερνοεγκλήματος, παρέχοντας ένα πλήθος υπηρεσιών και προϊόντων, προκειμένου να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο του κυβερνοεγκλήματος στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δράση του εν λόγω Κέντρου διαρθρώνεται σε τρία σκέλη, αυτού της εγκληματολογίας, της στρατηγικής και τέλος των επιχειρήσεων.

Α) Ο τομέας της εγκληματολογίας αποτελείται από δύο ομάδες οι οποίες προσφέρουν πλήθος εγκληματολογικών υπηρεσιών υποστήριξης όπως εξειδικευμένα εργαλεία, εργαστηριακές αναλύσεις από τις οποίες μπορούν να αντληθούν δεδομένα τόσο από ψηφιακές και δικτυακές πηγές, όσο και συσκευές τηλεφώνων, κινητές μονάδες οχημάτων, τεχνικές έρευνας για πρώτες ύλες και συσκευές εκτύπωσης για την παραχάραξης νομισμάτων και πλαστών εγγράφων τραπεζών, πλατφόρμες αποκρυπτογράφησης, ψηφιακό εργαστήριο κ.α..

⁷³ Budapest Convention on Cybercrime , http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest_/7_conv_budapest_en.pdf

Β) Ο τομέας της στρατηγικής στοχεύει με τη σειρά του στην παροχή ενός πλήθους υπηρεσιών όπως αυτής της στρατηγικής ανάλυσης των πληροφοριών, του σχεδιασμού της πολιτικής και των νομοθετικών μέτρων, της διατήρησης όλων των συνεργασιών που μπορούν να συμβάλλουν στην ανταπόκριση της ΕΕ ως προς τις μορφές του ηλεκτρονικού εγκλήματος και της κατάρτισης εκπαιδύσεων. Στο ως άνω πλαίσιο :

- εκδίδεται σε ετήσια βάση η αναφορά της Εκτίμησης Απειλής του Διαδικτυακού Οργανωμένου Εγκλήματος (*Internet Organised Crime Threat Assessment - IOCTA*),
- συνεργάζεται με Κράτη – Μέλη της Ε.Ε., Διεθνείς Οργανισμούς, διαδικτυακούς πάροχους πληροφοριών, εμπλεκόμενες εταιρείες στον τομέα της ασφάλειας διαδικτύου και του οικονομικού τομέα, ακαδημαϊκούς κ.α, λειτουργώντας ως αναλυτικό κόμβο και διευρύνοντας την εικόνα των πληροφοριών σχετικά με το κυβερνοέγκλημα, ώστε να εντοπίζονται αναδυόμενες απειλές,
- διοργάνωση σε συνεργασία με τη European Police College - CEPOL, European Cybercrime Training and Education Group - ECTEG και άλλους φορείς εκπαιδύσεων πάνω σε θέματα καταπολέμησης κυβερνοεγκλήματος, παιδικής πορνογραφίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης στο διαδίκτυο, απάτης με κάρτες και εγκληματολογίας.

Τέλος, ως προς το επιχειρησιακό σκέλος, το Κέντρο επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των κάτωθι περιοχών του κυβερνοεγκλήματος:

- αυτών που διαπράχθηκαν από οργανωμένες ομάδες μέσω ηλεκτρονικής απάτης, προκειμένου να αποκτήσουν τεράστια κέρδη,
- αυτών που προκαλούν σοβαρές βλάβες όπως της ηλεκτρονικής πορνογραφίας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης και
- αυτών που επηρεάζουν τις υποδομές και τα συστήματα πληροφοριών της Ένωσης.

Για κάθε μια από αυτές τις τρεις κατηγορίες, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κυβερνοεγκλήματος:

- υπηρετεί ως κεντρικός βρόγχος για εγκληματικές πληροφορίες και στοιχεία,
- στηρίζει τα Κράτη – Μέλη στις έρευνες και επιχειρήσεις με επιχειρησιακές αναλύσεις, συντονισμό και εξειδίκευση,
- παρέχει ένα πλήθος προϊόντων στρατηγικής ανάλυσης που καθιστούν δυνατή την ενημέρωση για τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε τακτικό και στρατηγικό επίπεδο ως προς την πρόληψη και καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος,
- παρέχει μια συνεκτική λειτουργία επικοινωνίας, συνδέοντας τις αρχές επιβολής του νόμου με τον ιδιωτικό τομέα, τους ακαδημαϊκούς και άλλους φορείς για την αντιμετώπιση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο,
- στηρίζει τις εκπαιδύσεις και την ανάπτυξη υποδομών,

- παρέχει εξειδικευμένη τεχνική και ψηφιακή εγκληματολογική υποστήριξη για έρευνες και επιχειρήσεις και τέλος
- αντιπροσωπεύει την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος όπως είναι της έρευνας και ανάπτυξης, ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ανάπτυξης πολιτικής⁷⁴.

Δεδομένου του εύρους του αντικειμένου του εν λόγω Κέντρου και των συνεχών προκλήσεων που δημιουργεί η εξέλιξη της τεχνολογία, έχει δημιουργηθεί ένας Πίνακας Προγράμματος (*Programme Board*) προκειμένου να δίνονται οι στρατηγικές κατευθύνσεις και να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά όλα τα ζητήματα του κυβερνοχώρου. Σημαντικοί δρώντες στην κατάρτιση του Πίνακα διαδραματίζουν σημαντικοί φορείς της Ε.Ε. καθώς και διεθνείς οργανισμοί όπως είναι η EUCTF (*European Union Cybercrime Taskforce*), η CIRCAMP (*COSPOL Internet Related Child Abusive Material Project*), η ENISA (*European Network and Information Security Agency*), η ECTEG (*European Cybercrime Training and Education Group*), η CEPOL (*European Police College*), η EUROJUST (*European Union's Judicial Cooperation Unit*), η CERT-EU (*Computer Emergency Response Team*), η INTERPOL (*International Criminal Police Organization*) και η European Commission EEAS (*European External Action Service*)⁷⁵.

Πέρα από τη δημιουργία του Πίνακα Προγράμματος, εξίσου σημαντική είναι η πρωτοβουλία για τη δημιουργία Κοινών Ομάδων Δράσης (*Joint Cybercrime Action Taskforce J-CAT*) για το Κυβερνοέγκλημα, με σκοπό την συντονισμένη δράση κατά των βασικών απειλών του κυβερνοχώρου. Η ομάδα αυτή αποτελείται τόσο από αξιωματικούς συνδέσμους της Ε.Ε. όσο και εξωτερικούς συνεργάτες εκτός Ε.Ε.

Κύριες Προτεραιότητες του Κέντρου για το μέλλον, προκειμένου να αντιμετωπισθούν όλες οι πιθανές προκλήσεις, αποτελούν μια σειρά μέτρων όπως είναι η ενίσχυση των Κρατών –Μελών στην αντιμετώπιση όλων των παραγόντων που βοηθούν στην παραοικονομία, τη συγκέντρωση πληροφοριών σε μια δεξαμενή για την υποβοήθηση του έργου των κοινών ερευνών, η συνεχής εκπαίδευση των αρμόδιων αρχών των Κρατών – Μελών και η δημιουργία υποδομών τόσο εντός όσο και εκτός της Ε.Ε. , επέκταση των συνεργιών της και με άλλους φορείς, η άμεση επέμβαση για την αποφυγή κλιμάκωσης των επιθέσεων εντός του κυβερνοχώρου και τέλος η ανάπτυξη εφαρμογών και εργαλείων για την ανίχνευση των κινήσεων των εγκληματικών δικτύων.

⁷⁴ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>

⁷⁵ EC3 – First Year Report

3.2.2 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ (EUROPEAN MIGRANT SMUGGLING CENTRE – EMSC)

Η αύξηση του αριθμού των παράτυπων μεταναστών που κατέφθαναν στα νότια και νοτιοανατολικά σύνορα της Ε.Ε. από το 2014, με αποκορύφωμα αυτών τα έτη 2015 και 2016, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το 90% αυτών χρησιμοποίησαν κάποιο δίκτυο εγκληματικής οργάνωσης κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους, οδήγησε το θέμα της αντιμετώπισης της παράνομης διακίνησης μεταναστών στις άμεσες προτεραιότητες τόσο της πολιτικής ατζέντας για τη Μετανάστευση όσο και σε αυτής της Ασφάλειας.

Στο ως άνω πλαίσιο, η Europol ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών, το οποίο αποτελεί και το πιο πρόσφατο Τμήμα της καθώς ξεκίνησε τη λειτουργία του στις αρχές του 2016. Το μοντέλο λειτουργίας του βασίζονταν αφενός μεν στα άλλα δυο Τμήματα της Europol, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κυβερνοεγκλήματος (EC3) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αντιτρομοκρατίας (ECTC), αφετέρου στην εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την έναρξη λειτουργίας της στους τομείς της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης στα εξωτερικά σύνορα, της τρομοκρατίας, του κυβερνοεγκλήματος και των άλλων σοβαρών μορφών εγκλήματος.

Κύρια αποστολή του Τμήματος αυτού, είναι η ενίσχυση και ο συντονισμός των Αρχών των Κρατών – Μελών στην αντιμετώπιση των περίπλοκων εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών καθώς και στη διευκόλυνση της συνεργασίας των Κρατών – Μελών με Ευρωπαϊκούς, Διεθνείς και άλλους Οργανισμούς. Στο πλαίσιο αυτής, εντάσσονται οι δραστηριότητες της Κοινής Επιχειρησιακής Ομάδας (*Joint Operational Team Mare – JOT Mare*), η οποία αποτελείται από εμπειρογνώμονες επτά Κρατών – Μελών της Ε.Ε. με σκοπό την παροχή προσαρμοσμένων αναλυτικών στοιχείων, οδηγιών κατά των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος, εγκαταστάσεις για τη διασταύρωση των στοιχείων σε διάφορες βάσεις δεδομένων της Europol, εγκληματολογική και τεχνική υποστήριξη καθώς και κάθε άλλη εξειδίκευση. Επιπρόσθετα, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών στηρίζει τις δραστηριότητες των Ευρωπαϊκών Περιφερειακών Γραφείων Άμεσης Επέμβασης (*EU Regional Task Force – EURTF*) που εδρεύουν στην Κατάνια της Ιταλίας και στον Πειραιά της Ελλάδος για τους σκοπούς της ταυτοποίησης, υποβοήθησης στις διαδικασίες ασύλου, ανταλλαγής πληροφοριών, εγκληματικών ερευνών και δίωξη των λαθροδιακινητών και των εγκληματικών τους δικτύων⁷⁶.

Η προσέγγιση εταίρων πέραν της Ε.Ε., αποτέλεσε άλλον έναν τομέα ενδιαφέροντος για το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών. Στο πλαίσιο δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Συνεργασίας σε θέματα λαθροδιακίνησης, το εν λόγω Τμήμα συνεργάστηκε τόσο με τις Αρχές της Νιγηρίας, του Πακιστάν και της Σενεγάλης με σκοπό

⁷⁶ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-migrant-smuggling-centre-emsc>

την ενδυνάμωση της συνεργασίας τους, όσο επίσης ανέπτυξε διασυνδέσεις με τις Ευρωπαϊκές Επιχειρήσεις EUBAM Libya (*EU Border Assistance Mission in Libya*) και EUNAVFOR MED (*Operation SOPHIA*).

Η επέκταση της δράσης της παράνομης διακίνησης μεταναστών των εγκληματικών δικτύων στο διαδικτυακό χώρο (*e-smuggling*), μέσω της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (*Facebook, Telegram*) για την διαφήμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών τους, οδήγησε τη Europol στην ένταξη της ως νέας θεματικής ενότητας στο πλαίσιο δράσης της Κοινής Επιχειρησιακής Ομάδας JOT Mare⁷⁷.

Εξίσου σημαντική δράση της Europol για την πάταξη της λαθροδιακίνησης, είναι η διεξαγωγή οικονομικών ερευνών και ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων σε συνεργασία με οικονομικούς ερευνητές. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν εντοπιστεί τέσσερις βασικοί τομείς στους οποίους έχουν εστιαστεί και οι εν λόγω έρευνες. Οι τομείς αυτοί είναι:

α) **τα μετρητά**, που αποτελούν και τον κύριο τρόπο πληρωμής των δικτύων καθώς οι μετανάστες φιλοξενούνται σε κρησφύγετα έως ότου εξασφαλίσουν το απαιτούμενο χρηματικό ποσό για την περαιτέρω μετακίνηση τους,

β) **οι νόμιμες επιχειρήσεις μεταφοράς χρημάτων**, οι οποίες προτιμώνται για την πρόσβαση και αποτελεσματικότητα τους ως προς τη μεταφορά χρημάτων σε άλλες χώρες,

γ) **ύποπτες συναλλαγές και καταθέσεις**,

δ) **παράτυπες – μη διεθνώς θεσπισμένες συναλλαγές και καταθέσεις (τύπου hawaladars)**, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τα δίκτυα και είναι δύσκολο να εντοπισθούν οι συναλλαγές λόγω του διαφορετικού τρόπου λειτουργίας τους⁷⁸.

Τέλος, για την αντιμετώπιση της απάτης κατά των εγγράφων και της ταυτότητας, που αποτελεί ταυτόχρονα και θέμα του Ευρωπαϊκού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για το έτος 2017, η Europol υποστηρίζει τις αρχές των Κρατών - Μελών για την ανάπτυξη συντονισμένων κοινών επιχειρήσεων στα αεροδρόμια, λιμάνια, σταθμούς τρένων και άλλα σημεία εισόδου αυτών.

Ως κύριες προτεραιότητες του Τμήματος αυτού για το μέλλον, αποτελούν η αναζήτηση των χωρών προέλευσης και διέλευσης της παράνομης διακίνησης των μεταναστών προκειμένου να αναπτυχθεί συνεργασία με τις αρχές για την καταπολέμηση τους και η επέκταση των συνεργιών με τις Η.Π.Α. και την Αυστραλία ως προς την καταπολέμηση της λαθροδιακίνησης.

⁷⁷ Το έτος 2016 το e-smuggling παρουσίασε αύξηση 87% σε σχέση με το αυτό του 2015, ενώ οι παρεχόμενες υπηρεσίες του ήταν ποικίλες και πιο περίπλοκες, περιλαμβάνοντας από όλων των ειδών τις μεταφορές μέχρι εικονικούς γάμους και πλαστές φοιτητικές άδειες και άδειες εργασίας, <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-first-year-activity-report>

⁷⁸ ESMC – First Year Activity Report,

3.2.3 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (EUROPEAN COUNTER TERRORISM CENTRE – ECTC)

Κατά την επίσημη έναρξη λειτουργίας της Europol το 1999, ο ρόλος της ήταν περιορισμένος ως προς την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και θεωρούνταν γενικότερα ως ένας αδύναμος δρων. Καθοριστικό σημείο για την επέκταση της δράσης της Europol προς τον τομέα αυτόν, αποτέλεσαν οι τρομοκρατικές επιθέσεις στους δίδυμους πύργους των Η.Π.Α. στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001. Έκτοτε, η τρομοκρατία αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα, τοποθετώντας την στα άμεσα θέματα της Ευρωπαϊκής Ατζέντας.

Η ως άνω επίθεση, η οποία αποτέλεσε και ορόσημο, επέφερε σημαντικές αλλαγές ως προς την οργάνωση και λειτουργία του τμήματος αντιμετώπισης τρομοκρατίας. Πρώτον, δημιουργήθηκε μια επιχειρησιακή μονάδα που ήταν γνωστή ως Counter Terrorist Task Force (CTTF), η οποία λειτουργούσε σε εικοσιτετράωρη βάση. Δεύτερον, με τις επιθέσεις στους δίδυμους πύργους, η Europol εξουσιοδοτήθηκε να συνεργάζεται και να μοιράζεται πληροφορίες τόσο με τις Η.Π.Α. όσο και με τρίτα κράτη και άλλους Οργανισμούς. Τρίτον, επέκτεινέ τις βάσεις δεδομένων της με τη δημιουργία των αρχείων δεδομένων εργασίας (*analytical work files – AWFs*). Την παρούσα χρονική στιγμή η Europol διατηρεί δύο τέτοια αρχεία δεδομένων εργασίας, ένα που εστιάζει στην τρομοκρατία του Ισλαμικού φονταμεταλισμού και ονομάζεται “Islamic Terrorism” και το δεύτερο στις διάφορες τρομοκρατικές ομάδες και δραστηριότητες εντός της Ε.Ε. που ονομάζεται “Dolphin”⁷⁹.

Η διεθνής εξάπλωση του Ισλαμικού Κράτους με τη διεξαγωγή τρομοκρατικών επιθέσεων σε διεθνές επίπεδο καθώς και η δραματική αύξηση των ξένων μαχητών στην Ε.Ε., ιδίως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γαλλία το Νοέμβριο του 2015, δημιούργησαν την ανάγκη για αύξηση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων και καλύτερη οργάνωση της μονάδας αντιμετώπισης τρομοκρατίας.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου Μετανάστευσης, Εσωτερικών και Ιθαγένειας κ. Αβραμόπουλου, η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Κέντρου Αντιμετώπισης της Τρομοκρατίας (ECTC) αποτελούσε μια σημαντική στρατηγική ευκαιρία προκειμένου να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά η τρομοκρατία⁸⁰. Έτσι το 2016, δημιουργήθηκε εντός της Europol το εν λόγω Κέντρο βασιζόμενο στην υπάρχουσα δομή του προηγούμενου τμήματος.

Σκοπός του νέου Κέντρου, ήταν να καταστεί κεντρικός κόμβος πληροφοριών για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας στην Ε.Ε., παρέχοντας αναλύσεις σε διεξαγόμενες έρευνες και αντιμετωπίζοντας συντονισμένα τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Επιπρόσθετα, στο κύριο αντικείμενο του εντάσσονται οι δραστηριότητες της αντιμετώπισης των ξένων μαχητών,

⁷⁹ Bures, p. 502.

⁸⁰ EUROPOL'S EUROPEAN COUNTER TERRORISM CENTRE STRENGTHENS THE EU'S RESPONSE TO TERROR, 26 January 2016 Press Release, 1.

της διαδικτυακής προπαγάνδας και εξτρεμισμού, της παράνομης διακίνησης οπλισμού και τέλος της ανταλλαγής πληροφοριών που σχετίζονται με δραστηριότητες χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁸¹.

Με τη δημιουργία του ECTC, σημαντική ήταν και η ενσωμάτωση στις εγκαταστάσεις του αποκεντρωμένου δικτύου Οικονομικών Μονάδων, όπου συνδέονται οι Εθνικές Οικονομικές Μονάδες των Κρατών – Μελών για την πάταξη νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ενσωμάτωση αυτή, στόχευε στην καλύτερη επεξεργασία των οικονομικών και εγκληματικών πληροφοριών για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Το εν λόγω δίκτυο μέχρι το 2015 χρηματοδοτούνταν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ τώρα το κόστος λειτουργίας του έχει ενσωματωθεί στον προϋπολογισμό της Europol⁸².

3.2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (OPERATIONAL CENTER)

Το Επιχειρησιακό Κέντρο της Europol λειτουργεί σε καθημερινή βάση, 24h /24 και διαχειρίζεται την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Europol, των Κρατών – Μελών και των άλλων εμπλεκόμενων φορέων. Επιπρόσθετα, μεριμνά για την ενημέρωση των βάσεων δεδομένων του Οργανισμού με τις νέες πληροφορίες καθώς επίσης υποστηρίζει τις επιχειρήσεις εντός και εκτός της Ε.Ε. Τέλος, διασταυρώνει τις πληροφορίες και δημιουργεί αναλυτικές αναφορές σε περίπτωση θετικής διασταύρωσης των πληροφοριών.

3.3 ΚΥΡΙΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΗΣ EUROPOL

3.3.1 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΠΕΙΛΗΣ ΤΟΥ ΣΟΒΑΡΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT - SOCTA)

Η αναφορά SOCTA δημιουργήθηκε από την Europol για την καταγραφή των κύριων απειλών του διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος στην Ε.Ε. Από την έναρξη δημοσίευσης της με τη μορφή OCTA μέχρι σήμερα, το περιεχόμενο της έχει εμπλουτιστεί και πλέον αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη μελέτη στην Ευρώπη για το Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα.

Η SOCTA είναι αποτέλεσμα μιας λεπτομερούς ανάλυσης που περιλαμβάνει τις τρέχουσες και τις προβλεπόμενες εξελίξεις σε όλο το φάσμα του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, εντοπίζει τις κύριες εγκληματικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Ε.Ε., περιγράφει τους παράγοντες και τις αιτίες που διαμορφώνουν το περιβάλλον αυτό, περιγράφει τη δυναμική των σύγχρονων τεχνολογικών καινοτομιών στο χώρο του εγκλήματος και τέλος καταλήγει

⁸¹ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc>

⁸² <https://www.europol.europa.eu/about-europol/financial-intelligence-units-fiu-net>

σε μια σειρά συστάσεων οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της Ε.Ε. ως προς την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος⁸³.

Στο ως άνω πλαίσιο, από το 2010 η SOCTA αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στην Ευρωπαϊκή Διεπιστημονική Πλατφόρμα για την καταπολέμηση εγκληματικών απειλών – πολιτικού κύκλου (*European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats - EMPACT policy cycle*).

Τέλος, για τη δημιουργία της SOCTA, η Europol λαμβάνει υπόψη τις συνεισφορές της Eurojust, του Frontex, των εξωτερικών συνεργατών της καθώς και ακαδημαϊκών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της μεθοδολογίας της.

3.3.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΠΕΙΛΗΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ (INTERNET ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT - IOCTA)

Η αναφορά IOCTA εκδίδεται σε ετήσια βάση από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κυβερνοεγκλήματος και περιλαμβάνει τις κύριες εξελίξεις, αλλαγές καθώς και αναδυόμενες απειλές στον τομέα του κυβερνοεγκλήματος. Επιπρόσθετα, στο πεδίο δραστηριοτήτων της IOCTA εμπίπτουν οι εγκάρσιες εγκληματικές πράξεις, οι οποίες μπορεί να εκτείνονται σε περισσότερους από έναν τομείς εγκληματικότητας, χωρίς να αποτελούν οι ίδιες εγκληματικές ενέργειες. Τέτοιες πράξεις αποτελούν:

- phishing / smishing / vishing
- επιχειρηματικός ηλεκτρονικός συμβιβασμός (*business e-mail compromise*),
- αλεξίσφαιρη φιλοξενία (*bulletproof hosting*),
- εργαλεία ανωνυμοποίησης (*anonymisation tools*),
- ποινική κατάχρηση κρυπτοσυχοτήτων (*criminal abuse of cryptocurrencies*),
- money muling⁸⁴.

3.3.3 ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (EU TERRORISM SITUATION AND TREND REPORT - TE-SAT)

Η αναφορά TE-SAT εκδίδεται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αντιμετώπισης Τρομοκρατίας και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα τμήματα της στρατηγικής ανάλυσης, καθώς η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας αποτελεί υψηλή προτεραιότητα στην πολιτική ατζέντα της Ε.Ε. Το περιεχόμενο της βασίζεται σε στατιστικά στοιχεία τρομοκρατικών ενεργειών, αναφορές μεθοδολογίας και τάσεις της τρομοκρατίας καθώς επίσης και μια σύνοψη των δραστηριοτήτων της Europol. Τέλος, κατά την κατάρτιση και σύνταξη της, καθοδηγείται από μια συμβουλευτική επιτροπή η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους τριών επιτυχημένων προεδριών

⁸³ https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_socta2017_1.pdf

⁸⁴ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment>

του Συμβουλίου της Ε.Ε., των χωρών της Γαλλίας και Ισπανίας, της Eurojust, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ανάλυσης Πληροφοριών, του Ευρωπαϊκού Συντονιστή Αντιτρομοκρατίας καθώς και μέλη του Συμβουλίου και της Europol⁸⁵.

3.3.4 ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ (ANNUAL EUROPOL REVIEW)

Η ετήσια επισκόπηση της Europol, περιλαμβάνει λεπτομερώς όλες τις επιτυχίες που σημείωσε ο Οργανισμός κατά το προηγούμενο έτος, ενώ είναι δομημένη με τις ακόλουθες θεματικές: α) κύριες τάσεις σε κάθε σημαντικό τομέα εγκλήματος, β) αναλύσεις, γ) στρατηγική προόδου και δ) επιχειρησιακές επιτυχίες.

3.4 ΑΛΛΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

3.4.1 ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ SIRIUS

Για την αντιμετώπιση των σύγχρονων ζητημάτων του οργανωμένου εγκλήματος και κυρίως τη διεξαγωγή διαδικτυακών εγκληματικών ερευνών από τις Αρχές επιβολής του νόμου, η Europol προώθησε τη διαδικτυακή πλατφόρμα SIRIUS στις 30 Οκτωβρίου 2017. Πρόκειται για μια ασφαλή διαδικτυακή πλατφόρμα που απευθύνεται στους επαγγελματίες επιβολής του νόμου, η οποία τους επιτρέπει να μοιραστούν γνώσεις, βέλτιστες πρακτικές και τεχνογνωσία στον τομέα των ερευνών της εγκληματικότητας στο διαδίκτυο και ιδιαίτερα στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Μέσα από αυτή την πλατφόρμα οι χρήστες της μπορούν να ανταλλάξουν εγχειρίδια, συμβουλές καθώς και διάφορα εργαλεία που μπορούν να τους βοηθήσουν στην ανάλυση δεδομένων που λαμβάνουν από τους παρόχους του διαδικτύου⁸⁶.

3.4.2 ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΜΩΝ (EUROPOL PLATFORM FOR EXPERTS -EPE)

Η πλατφόρμα εμπειρογνομόνων (EPE) είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα, που παρέχει μια σειρά λειτουργιών στους χρήστες της προκειμένου να βελτιώσουν τις ικανότητες τους, να επιλύσουν τις απορίες τους, ακόμα και να διευρύνουν το γνωστικό τους υπόβαθρο.

Πρόκειται ουσιαστικά για ένα διαδικτυακό πολυεργαλείο που λειτουργεί α) **ως βιβλιοθήκη**, όπου διάφορα έγγραφα και οπτικοακουστικό υλικό μπορούν να είναι ελεύθερα προς χρήση από τους χρήστες της, β) **ως φόρουμ αποστολής μηνυμάτων** όπου μπορούν να τίθενται διάφορα ερωτήματα, γ) **ως blog** όπου μπορούν να δημοσιευτούν νέα, ανακοινώσεις κτλ., δ) **ως ημερολόγιο** για τον προγραμματισμό συναντήσεων και διάφορων άλλων σημαντικών γεγονότων και ε) **ως χώρος εργασίας** όπου μπορούν να συνεργαστούν μαζί παράλληλα⁸⁷. Τέλος, η EPE

⁸⁵ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report>

⁸⁶ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-launches-sirius-platform-to-facilitate-online-investigations>

⁸⁷ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-platform-for-experts>

φιλοξενεί πάνω από 30 πλατφόρμες επιβολής του νόμου, καθιστώντας τη Europol να προσδίδει μοναδική αξία στη διεθνή συνεργασία για την επιβολή του νόμου.

3.4.3 ΔΙΚΤΥΟ ΜΟΝΑΔΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ (FINANCIAL INTELLIGENCE UNITS – FIU.net)

Το Δίκτυο των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών είναι ένα αποκεντρωμένο και εξελιγμένο δίκτυο υπολογιστών που υποστηρίζει τις Χρηματοοικονομικές Μονάδες Πληροφοριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον αγώνα τους ενάντια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁸⁸.

Κύριος σκοπός λειτουργίας των εν λόγω μονάδων, είναι η ανάλυση πληροφοριών προκειμένου να διαπιστωθούν σχέσεις μεταξύ ύποπτων χρηματοοικονομικών συναλλαγών και συναφών εγκληματικών δραστηριοτήτων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη μετέπειτα χρησιμοποίησή τους για την χρηματοδότηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Το Δίκτυο των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών ξεκίνησε ως συνεργασία των χωρών της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιταλίας και του Λουξεμβούργου με πρωτοβουλία της Ολλανδικής Χρηματοοικονομικής Μονάδας Πληροφοριών, ενώ στη συνέχεια η Επιτροπή θέσπισε το δίκτυο με την 2000/642/JHA Απόφαση του Συμβουλίου, αυξάνοντας τα μέλη του. Επίσης στο πλαίσιο ίδρυσης του δικτύου, η Επιτροπή δημιούργησε και την Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, όπου τα Κράτη – Μέλη μπορούσαν να ανταλλάσουν απόψεις και εξειδικευμένες γνώσεις πάνω σε τεχνικά ζητήματα⁸⁹. Τέλος, τον Ιανουάριο του 2016, τον εν λόγω δίκτυο ενσωματώθηκε στις δραστηριότητες της Europol, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητά της ως προς την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

3.4.4 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (INTELLECTUAL PROPERTY CRIME COORDINATED COALITION - IPC3)

Δεδομένου ότι τα περισσότερα εγκληματικά δίκτυα που διαπράττουν μια εγκληματική πράξη, συνήθως συνδέονται και με άλλα σοβαρότερα εγκλήματα όπως αυτά της λαθροδιακίνησης, ξέπλυμα μαύρου χρήματος κ.τλ, η Europol σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Προστασίας Πνευματικής Ιδιοκτησίας δημιούργησαν το Τμήμα IPC3 για την καταπολέμηση των εγκλημάτων κατά της πνευματικής ιδιοκτησίας.

⁸⁸ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/financial-intelligence-units-fiu-net#fndtn-tabs-0-bottom-2>

⁸⁹ Kaunert Christian, “The External Dimension of EU Counter-Terrorism Relations: Competences, Interests, and Institutions”, *Terrorism and Political Violence*, (2009),p. 53

Στόχος του Τμήματος αυτού είναι η προστασία αφενός μεν της ανάπτυξης του εμπορίου και της Ευρωπαϊκής οικονομίας, αφετέρου η προστασία του καταναλωτή από απομιμήσεις προϊόντων. Στο πλαίσιο αυτό, το IPC3 συντονίζει τις διασυνοριακές έρευνες, ενημερώνει το καταναλωτικό κοινό, παρέχει εκπαιδεύσεις στις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου των Κρατών –Μελών για την καταπολέμηση τους και παρακολουθεί τις διαδικτυακές εγκληματικές τάσεις και τις αναδυόμενες πολιτικές των εγκληματικών ομάδων⁹⁰.

⁹⁰ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/intellectual-property-crime-coordinated-coalition-ipc3>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: “Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ EUROPOL ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.”

Η ανησυχία των Κρατών – Μελών της Ε.Ε. για την πολυεθνική διάσταση που έχουν λάβει τα εσωτερικά ζητήματα ασφαλείας τους, όπως αυτών της τρομοκρατίας, της ριζοσπαστικοποίησης, του οργανωμένου εγκλήματος, της διακίνησης ναρκωτικών, της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης μετανάστευσης, έχει οδηγήσει στην εξάλειψη της παραδοσιακής διαφοράς μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας και στη δημιουργία μιας μεταξύ τους σύνδεσης. Μια από τις άμεσες συνέπειες της σύνδεσης εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας, είναι η Ε.Ε. να οδηγηθεί στην ανάπτυξη της εξωτερικής διάστασης των εσωτερικών οργάνων ασφαλείας της, μεταξύ άλλων και αυτού της Europol⁹¹.

Για την καλύτερη κατανόηση της συμβολής της Europol στην εξωτερική πολιτική ασφαλείας της Ε.Ε., θα πρέπει να εξεταστούν μια σειρά δραστηριοτήτων και ενεργειών της σε διεθνές επίπεδο, οι οποίες θα αναδεικνύουν τόσο τις σχέσεις και τη συνεργασία της με τα Τρίτα Κράτη, όσο και την επιρροή της στα Όργανα της Ε.Ε. για την διαμόρφωση της εκάστοτε εσωτερικής και εξωτερικής στρατηγικής ασφαλείας της Ε.Ε.

4.1 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προκειμένου να διαπιστωθεί αν η Europol αποτελεί σημαντικό δρώντα ασφαλείας στην εξωτερική διάσταση της Ε.Ε., θα πρέπει σύμφωνα με τους Bretherton, Vogler, Dryburgh και Zwolski να πληρούνται τα εξής πέντε κριτήρια:

- ύπαρξη οργάνων για άσκηση πολιτικής,
- ικανότητα να καθορίζει πολιτικές προτεραιότητες,
- νομιμοποίηση των αποφάσεων,
- επιβολή των αξιών της Ε.Ε.,
- αντίληψη των τρίτων κρατών ως προς ικανότητα της Europol να αποτελεί δρών ασφαλείας⁹².

Τα πρώτα τρία κριτήρια πληρούνται με το πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί η Europol, καθώς διαθέτει νομική προσωπικότητα καθιστώντας την ικανή να συνάπτει συμφωνίες. Επίσης, διοικείται από το Διοικητικό της Συμβούλιο το οποίο αναρτά στην ιστοσελίδα της Europol τον κατάλογο των χωρών προς έγκριση για σύναψη συμφωνίας συνεργασίας, ενώ η Επιτροπή αξιολογεί το περιεχόμενο των διατάξεων ενημερώνοντας σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο και τέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο σύσταση απόφασης για έναρξη των διαπραγματεύσεων.

⁹¹ Mounier Gregory, “Europol: A New Player in the EU External Policy Field?”, *Perspectives on European Politics and Society*, (2009), p. 583.

⁹² Kaunert Christian, “Europol and EU Counterterrorism: International Security Actorness in the External Dimension”, *Studies in Conflict & Terrorism*, (2010), p.658.

Τέλος, τα τελευταία δύο κριτήρια πληρούνται κατά την υπογραφή συμφωνίας συνεργασίας με τα τρίτα κράτη και υπό την προϋπόθεση ότι το τρίτο κράτος θα σέβεται τους κανόνες προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Επομένως η Europol πληροί τα ως άνω κριτήρια.

Σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 23 του υπ' αριθ. 2016/794 Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας – Europol, κύριος σκοπός δημιουργίας της είναι η υποστήριξη και η ενίσχυση της δράσης των Κρατών – Μελών μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων, ενώ επίσης δύναται να συνάπτει και να δημιουργεί σχέσεις συνεργασίας με θεσμικά όργανα, φορείς και οργανισμούς εντός της Ε.Ε. και εκτός της Ε.Ε. με τρίτα κράτη και οργανισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, συνάπτει συμφωνίες συνεργασίας για τη ρύθμιση των σχέσεων και της ανταλλαγής πληροφοριών. Οι πιο στενοί εταίροι της είναι οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), καθένα από τα οποία έχει μια ορισμένη Εθνική Μονάδα *Europol* (*Europol National Unit - ENU*), η οποία λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ των αρχών αυτής της χώρας και του οργανισμού της Europol. Σε γενικές γραμμές, υπάρχουν δύο τύποι συμφωνίας συνεργασίας που μπορεί να συνάψει η Europol με κράτη και άλλες οντότητες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ο πρώτος τύπος αφορά τις στρατηγικές συμφωνίες ενώ ο δεύτερος τις επιχειρησιακές. Ενώ και οι δύο τύποι συμφωνιών αποσκοπούν στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Europol και της ενδιαφερόμενης χώρας, μεταξύ τους υπάρχει μια μεγάλη διαφορά. Οι στρατηγικές συμφωνίες περιορίζονται στην ανταλλαγή γενικών πληροφοριών καθώς και σε στρατηγικές και τεχνικές πληροφορίες, ενώ οι επιχειρησιακές συμφωνίες επιτρέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων και των προσωπικών δεδομένων. Τέλος, οι στρατηγικές συμφωνίες αποτελούν τον πρόδρομο για την υπογραφή επιχειρησιακών συμφωνιών.

4.1.1 ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΜΕ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Το σύστημα των αξιωματικών-συνδέσμων στην Europol διασφαλίζει ότι τα συμφέροντα των υπηρεσιών επιβολής του νόμου στα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπροσωπούνται στα κεντρικά γραφεία της Europol. Η Europol στηρίζει τις δραστηριότητες επιβολής του νόμου των Κρατών - Μελών διευκολύνοντας την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του οργανισμού και των αξιωματικών συνδέσμων της Europol, παρέχοντας επιχειρησιακή ανάλυση και υποστήριξη για επιχειρησιακές δραστηριότητες στα Κράτη - Μέλη αλλά και εμπειρογνωμοσύνη και τεχνική υποστήριξη στις έρευνες και τις επιχειρήσεις που διεξάγονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό την επίβλεψη και τη νομική ευθύνη των Κρατών - Μελών και τέλος δημιουργώντας στρατηγικές εκθέσεις (*όπως εκτιμήσεις απειλών*) και αναλύσεις εγκλημάτων, βάσει πληροφοριών και στοιχείων που παρέχουν τα Κράτη - Μέλη ή συλλέγονται από άλλες πηγές. Ακόμα, η Europol συμβάλλει στην εναρμόνιση των τεχνικών έρευνας σε όλα τα κράτη μέλη. Επιπλέον, οργανώνει τακτικά εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης για τους αξιωματούχους επιβολής του νόμου των κρατών

μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι ώστε να βελτιώσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τις υπηρεσίες του οργανισμού και ως εκ τούτου να συμβάλλουν στην επίλυση διεθνών υποθέσεων, τις οποίες έχουν αναλάβει.

4.1.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Η Europol έχει υπογράψει επιχειρησιακές συμφωνίες τόσο με Τρίτα Κράτη όσο και Διεθνείς και Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, οι οποίες ανέρχονται στις είκοσι (20) συνολικά.

Η πρώτη και σημαντικότερη επιχειρησιακή συμφωνία είναι αυτή με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, καθώς αποτελούν τον σημαντικότερο και ισχυρότερο δρώντα του διεθνούς συστήματος. Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11 Σεπτεμβρίου του 2001, η Europol υπέγραψε στρατηγική συμφωνία με τις Η.Π.Α. για την ανταλλαγή στρατηγικών και τεχνικών πληροφοριών ως προς την αντιμετώπιση των σοβαρών μορφών του διεθνούς εγκλήματος. Παρά το γεγονός της ύπαρξης έντονων αντιδράσεων από πλευράς της Κοινής Εποπτικής Αρχής για την περαιτέρω υπογραφή επιχειρησιακής συμφωνίας, μιας και το πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων ήταν διαφορετικό, ένα χρόνο αργότερα υπογράφηκε υπό την πίεση που ασκήθηκε από τα Κράτη - Μέλη⁹³. Πέρα από την ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων, στους όρους της συμφωνίας προβλεπόταν η ανταλλαγή αξιωματικών συνδέσμων και η συμμετοχή στις κοινές ομάδες ερευνών. Συνεπώς, η υπογραφή επιχειρησιακής συνεργασίας των Η.Π.Α. με τη Europol, συνέβαλλε αυτομάτως στην αποδοχή της δεύτερης ως δρών στο διεθνές σύστημα, αυξάνοντας αισθητά το κύρος της.

Επίσης, η Europol έχει υπογράψει επιχειρησιακές συμφωνίες για την εγκαθίδρυση σχέσεων συνεργασίας ως προς την πρόληψη και καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και άλλων μορφών διεθνούς εγκλήματος με τις χώρες α) της Δημοκρατίας της Αλβανίας, β) της Αυστραλίας, γ) της Κυβέρνησης του Καναδά, δ) της Δημοκρατίας της Κολομβίας, ε) της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, στ) της Γεωργίας, ζ) της Δημοκρατίας της Ισλανδίας, η) του Πριγκιπάτου του Λιχτενστάιν, θ) της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, ι) της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, ια) του Πριγκιπάτου του Μονακό, ιβ) του Μοντενέγκρο, ιγ) του Βασιλείου της Νορβηγίας, ιδ) της Δημοκρατίας της Σερβίας, ιε) της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, ιστ) και τέλος με την Ουκρανία.

Οι συμφωνίες αυτές προβλέπουν την ανταλλαγή ειδικών γνώσεων, αναφορών, αποτελεσμάτων στρατηγικής ανάλυσης, πληροφοριών ως προς τις διαδικασίες εγκληματολογικών ερευνών, μεθόδων πρόληψης του εγκλήματος, διοργάνωση εκπαιδεύσεων και τέλος παροχή συμβουλών και υποστήριξης σε ατομικές εγκληματολογικές έρευνες. Επιπρόσθετα, σε πολλές από αυτές υπάρχει ανταλλαγή αξιωματικών συνδέσμων ή εγκατάσταση ασφαλούς γραμμής επικοινωνίας

⁹³ Mounier, p. 588.

για την άμεση και ασφαλή ανταλλαγή των πληροφοριών καθώς επίσης και συμμετοχή σε κοινές ομάδες ερευνών.

Πέραν από τις ως άνω συνεργασίες με τα Τρίτα Κράτη, η Europol έχει υπογράψει συμφωνίες και με τους κάτωθι Διεθνείς και Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς:

Συμφωνία με τη EUROJUST

Η Συμφωνία της Europol με τη Eurojust υπογράφηκε στις 1 Οκτωβρίου 2009 με σκοπό να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα τους στην καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και να αποφευχθεί οποιαδήποτε επικάλυψη κατά την εκτέλεση των εργασιών τους. Έτσι δύνανται να ανταλλάσουν επιχειρησιακές, στρατηγικές και τεχνικές πληροφορίες καθώς επίσης να συντονίζουν τις αρμόδιες υπηρεσίες των Κρατών – Μελών για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Επίσης, στη συμφωνία ρυθμίζεται η συνεργασία των δυο Υπηρεσιών ως προς τη σύσταση των Κοινών Ομάδων Ερευνών καθώς και η μεταξύ τους επικοινωνία.

Συμφωνία για Επιχειρησιακή Συνεργασία με το FRONTEX

Η Europol υπέγραψε την 28 Μαρτίου 2008 επιχειρησιακή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής. – FRONTEX. Κύριος σκοπός της συνεργασίας τους αποτελεί η πρόληψη και καταστολή των εγκλημάτων της λαθροδιακίνησης, του trafficking, της τρομοκρατίας, των διασυνοριακών εγκλημάτων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., η βελτίωση της διαχείρισης των συνόρων καθώς και η διευκόλυνση της επιχειρησιακής συνεργασίας των Κρατών – Μελών στα εξωτερικά σύνορα⁹⁴. Επιπρόσθετα τα δύο μέρη συνεργάζονται για την κατάρτιση του πολυετούς EU EMPACT- Policy Cycle. Τέλος, συνεργάζονται στους τομείς της εκπαίδευσης με τη διοργάνωση και συμμετοχή σε σεμινάρια.

Συμφωνία με την INTERPOL

Η Συμφωνία της Europol με την Interpol υπογράφηκε στις 5 Νοεμβρίου 2001 με σκοπό την εδραίωση και διατήρηση συνεργασίας μεταξύ των δυο μερών ως προς την καταπολέμηση των σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει τον κάθε Οργανισμό. Η εν λόγω συνεργασία περιλαμβάνει ανταλλαγή στρατηγικών και τεχνικών πληροφοριών, συντονισμό των δραστηριοτήτων τους, ανάπτυξη σχεδίων δράσης, εκπαιδεύσεων και εγκληματολογικών ερευνών καθώς επίσης και την ανάπτυξη αξιωματικών συνδέσμων⁹⁵.

4.1.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Οι στρατηγικές Συμφωνίες που έχει υπογράψει η Europol τόσο με τρίτες χώρες όσο και Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς είναι συνολικά δεκατρείς (13).

⁹⁴ Article 1 of the Agreement on Operational Cooperation between Europol and Frontex.

⁹⁵ Article 2 of the Agreement between Interpol and Europol

Συμφωνία Συνεργασίας με τη Ρωσική Ομοσπονδία

Η Συμφωνία συνεργασίας της Europol με τη Ρωσική Ομοσπονδία υπογράφηκε στις 6 Νοεμβρίου του 2003, με σκοπό τη συνεργασία στον τομέα της πρόληψης, καταστολής και διερεύνησης εγκλημάτων που αφορούν αδικήματα κατά της ζωής και της υγείας προσώπων, της τρομοκρατίας και της χρηματοδότηση αυτής, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, έργων τέχνης, πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών, ραδιενεργών υλικών, της παράνομης μετανάστευσης και του trafficking, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τέλος αδικημάτων που σχετίζονται με την ιδιοκτησία, την απάτη και την κλοπή⁹⁶.

Συμφωνία Συνεργασίας με το Υπουργείο Δημόσιας Ασφάλειας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας

Η παρούσα Συμφωνία συνεργασίας υπογράφηκε στις 19 Απριλίου 2017, με σκοπό τη συνεργασία της Europol με το Υπουργείο Δημόσιας Ασφάλειας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ως προς την πρόληψη και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και των άλλων μορφών διεθνούς εγκλήματος, όπως αναφέρονται στο άρθρο 3 αυτής. Επιπρόσθετα, πέραν της ανταλλαγής πληροφοριών, η εν λόγω συνεργασία περιλαμβάνει την ανταλλαγή ειδικών γνώσεων, αναφορών, αποτελεσμάτων στρατηγικής ανάλυσης, πληροφορίες ως προς τις διαδικασίες εγκληματολογικών ερευνών, μεθόδων πρόληψης του εγκλήματος, διοργάνωση εκπαιδεύσεων και τέλος παροχή συμβουλών και υποστήριξης σε ατομικές εγκληματολογικές έρευνες.

Συμφωνία Συνεργασίας με τη Δημοκρατία της Τουρκίας

Η εν λόγω Συμφωνία υπογράφηκε στις 18 Μαΐου 2004 με κύριο στόχο να ενισχυθεί η συνεργασία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που διενεργείται μέσω της Europol, και της Δημοκρατίας της Τουρκίας και αφορά στην πρόληψη, τον εντοπισμό, την καταστολή και τη διερεύνηση σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας εντός των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων κάθε ενδιαφερόμενου μέρους, σύμφωνα με τις συνταγματικές τους πράξεις⁹⁷. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να συνεργάζονται για την ανταλλαγή στρατηγικών και τεχνικών πληροφοριών, εμπειριών στον τομέα της επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένης της διοργάνωσης επιστημονικών και πρακτικών συνεδρίων, νομοθεσίας και εγχειρίδια και άλλα υλικά επιβολής του νόμου και τέλος την παροχή εκπαίδευσης και κατάρτισης⁹⁸.

Διοικητική Ρύθμιση με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης - (European Anti-Fraud Office - OLAF)

Η Διοικητική Ρύθμιση με την OLAF υπογράφηκε την 8 Απριλίου 2004 με σκοπό την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος στο πλαίσιο της απάτης, της διαφθοράς, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της παραχάραξης του ευρώ

⁹⁶ Article 4 of the Agreement on Co-operation between Europol and the Russian Federation.

⁹⁷ Article 1 of the Agreement on co-operation between the European Police Office and the Republic of Turkey.

⁹⁸ Ibid., article 3.

ή οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας που επηρεάζει τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε.. Επίσης οι δύο πλευρές θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους στο πεδίο της εκτίμησης απειλής και ανάλυσης κινδύνου καθώς και στην κατάρτιση και δημιουργία εκπαιδεύσεων.

Συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - (European Central Bank - ECB)

Η εν λόγω Συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υπογράφηκε με σκοπό τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού πλαισίου λήψης μέτρων για την πρόληψη, αναγνώριση και καταπολέμηση των απειλών που προκύπτουν από παράνομες δραστηριότητες σχετικές με την παραχάραξη του ευρώ, των τραπεζογραμματίων και νομισμάτων, τις πληρωμές χωρίς μετρητά και γενικότερα την ασφάλεια των συναλλαγών.

Διοικητική Συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή - EU Commission

Η Διοικητική Συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογράφηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2003 για την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των δυο μερών, ως προς την πρόληψη και καταστολή των σοβαρών μορφών του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Επιπρόσθετα, τα δύο μέρη θα πρέπει να συνεργάζονται και να συμβουλευονται το ένα το άλλο ως προς τα θέματα πολιτικής και κοινού ενδιαφέροντος προκειμένου να υπάρχουν κοινί στόχοι, να συντονίζονται οι δραστηριότητες και ενέργειες τους και να υιοθετείται ο αποτελεσματικότερος τρόπος οργάνωσης τους. Τέλος, η εν θέματι Συμφωνία περιέχει ειδικές ρυθμίσεις όπως είναι η προστασία του ευρώ και το πλαίσιο ανεξαρτησίας των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων του Ευρωπαϊκού Γραφείου Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).

Συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Πρόληψη και τον Έλεγχο των Ασθενειών -(European Centre for Disease Prevention and Control - ECDC)

Η Συμφωνία με το ECDC υπογράφηκε στις 25 Οκτωβρίου 2011 με σκοπό την ενίσχυση της υποστήριξης τόσο των Κρατών – Μελών της Ε.Ε. όσο και των Ιδρυμάτων της για την αντιμετώπιση απειλών της δημόσιας υγείας που απορρέουν από εγκληματικές δραστηριότητες ή την τρομοκρατία⁹⁹. Στο πλαίσιο αυτό, τα δύο μέρη μπορούν εκτός της συνεργασίας στον ως άνω τομέα, να συνεργάζονται αμοιβαία ως προς τις εκτιμήσεις απειλής και ρίσκου, την αξιολόγηση κοινών περιστατικών, τη διαχείριση κρίσεων και της διοργάνωσης κοινών εκπαιδεύσεων¹⁰⁰.

Συμφωνία Συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης για τα Ναρκωτικά και τον Εθισμό -(European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction - EMCDDA)

Η Europol την 19 Νοεμβρίου 2001 υπέγραψε Συμφωνία Συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κέντρο EMCDDA, με σκοπό τη συνεργασία στα θέματα ναρκωτικών, παράνομων δραστηριοτήτων νομιμοποίησης χρημάτων καθώς και διαφοροποίησης των πρόδρομων χημικών ουσιών.

⁹⁹ Article 1 of the Agreement on Strategic Cooperation between ECDC and Europol.

¹⁰⁰ Ibid., article 3.

Στο πλαίσιο αυτό, και τα δύο μέρη μπορούν να συνεργαστούν στην συλλογή και ανάλυση δεδομένων, της βέλτιστης αξιοποίησης των πληροφοριών τους, της αναζήτησης τεχνικής εξειδίκευσης και της συμμετοχής σε τεχνικές συναντήσεις.

Στρατηγική Συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Εκπαίδευση σε θέματα Επιβολής του Νόμου - (European Union Agency for Law Enforcement Training - CEPOL)

Η Europol υπέγραψε την 19 Οκτωβρίου 2007 στρατηγική συμφωνία με την CEPOL με σκοπό την ενδυνάμωση των προσπαθειών για εκπαιδευτικές δραστηριότητες των αξιωματικών αστυνομικών, μέσω της οργάνωσης μαθημάτων, σεμιναρίων και συνεδρίων καθώς επίσης της ανάπτυξης και εφαρμογής κοινών προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού¹⁰¹. Στο πλαίσιο αυτό, η Europol υποχρεούται να ενημερώνει τη CEPOL για οποιαδήποτε αλλαγή του εκπαιδευτικού υλικού, ενώ από τη μεριά της η CEPOL για την διεξαγωγή των εκπαιδεύσεων σύμφωνα με το επικαιροποιημένο εκπαιδευτικό υλικό.

Συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τα Δίκτυα και την Ασφάλεια των Πληροφοριών - (European Union Agency for Network and Information Security - ENISA)

Την 26 Ιουνίου 2014 υπογράφηκε Συμφωνία μεταξύ της Europol και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας ENISA, για την συνεργασία των δυο μερών ως προς την πρόληψη και καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος και των άλλων μορφών σχετικού εγκλήματος, με σκοπό την εξασφάλιση ενός υψηλού και αποτελεσματικού επιπέδου ασφάλειας των πληροφοριών και του διαδικτύου. Η εν λόγω συνεργασία περιλαμβάνει την ανταλλαγή εξειδικευμένων γνώσεων και ειδικοτήτων, αναφορών, στρατηγικών αναλύσεων και βέλτιστων πρακτικών καθώς επίσης παροχή εκπαιδεύσεων και ενημερωτικές καμπάνιες προς το ευρύτερο κοινό.

Συμφωνία Στρατηγικής Συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Πνευματικής Ιδιοκτησίας - (European Union Intellectual Property Office - EUIPO)

Η Συμφωνία Στρατηγικής Συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Πνευματικής Ιδιοκτησίας (EUIPO) υπογράφηκε στις 4 Νοεμβρίου 2013 με σκοπό την ενίσχυση της υποστήριξης τόσο στα Κράτη – Μέλη της Ε.Ε. όσο και στα Ιδρύματα αυτής της πρόληψης και καταστολής εγκλημάτων που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα ιδιοκτησίας. Ομοίως με παραπάνω, η εν λόγω συνεργασία περιλαμβάνει την ανταλλαγή εξειδικευμένων γνώσεων και ειδικοτήτων, αναφορών, στρατηγικών αναλύσεων και βέλτιστων πρακτικών καθώς επίσης παροχή εκπαιδεύσεων και ενημερωτικές καμπάνιες προς το ευρύτερο κοινό.

Συμφωνία Συνεργασίας με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα - United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)

Η Συμφωνία Συνεργασίας με το UNODC υπογράφηκε την 16 Μαρτίου 2004 με σκοπό τη διευκόλυνση της μεταξύ τους συνεργασίας στην καταπολέμηση των σοβαρών μορφών

¹⁰¹ Article 1 of the Strategic Agreement between Cepol and Europol

εγκληματικότητα. Η εν λόγω συνεργασία περιλαμβάνει εκτός της ανταλλαγής πληροφοριών, τη συνεργασία σε δραστηριότητες και εργασίες κοινού ενδιαφέροντος.

Συμφωνία Συνεργασίας με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων – (World Customs Organization - WCO)

Η Συμφωνία Συνεργασίας με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων αναμένεται να υπογραφεί με σκοπό την καταπολέμηση των σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος.

4.1.4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Συνεργασία Europol – Τουρκίας

Η συνεργασία ανάμεσα στη Europol και την Τουρκία χαρακτηρίζεται ως περιορισμένη, καθώς από το 2004 που υπογράφηκε στρατηγική συνεργασία, δεν έχει αναβαθμιστεί και επεκταθεί περαιτέρω σε μια επιχειρησιακή συμφωνία. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι η Τουρκική Κυβέρνηση δεν έχει αποδεχτεί και υιοθετήσει τους κανόνες προστασίας των προσωπικών δεδομένων που θέτει η Ε.Ε.. Το 2012, στο πλαίσιο ενδυνάμωσης της συνεργασίας για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας με τη Europol, η Τουρκική Κυβέρνηση υπέβαλλε προς ψήφιση στη βουλή της ένα σχέδιο νόμου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, πλην όμως καμία βελτίωση δεν επήλθε ως προς την υιοθέτηση των κανόνων της Ε.Ε.¹⁰².

Η Ε.Ε. και η Europol μέχρι πρότινος ήταν ανένδοτες στον οποιοδήποτε συμβιβασμό με την Τουρκία ως προς το θέμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και κατ' επέκταση στην περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας τους. Η ανάδειξη όμως του ζητήματος της ίδρυσης του Ισλαμικού Χαλιφάτου και της ανάγκης για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης ευρωπαϊών ξένων μαχητών από αυτό, καθιστά επιτακτική την άμεση συνεργασία της Ε.Ε. με την Τουρκία. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να υπάρξει κάποιος συμβιβασμός από πλευράς Ε.Ε. σχετικά με ορισμένα ζητήματα προστασίας δεδομένων και τελικά την υπογραφή επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ της Europol με την Τουρκία.

Συνεργασία Europol – Μαρόκου

Η συνεργασία της Europol με τις Αρχές του Μαρόκου εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Παρόλα αυτά, η ανάγκη συνεργασίας με τις Αρχές του Μαρόκου για την υπογραφή επιχειρησιακής συμφωνίας, έγινε επιτακτική μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 9/11 και ειδικότερα αυτών της Μαδρίτης όπου εμπλέκονταν μαροκινοί πολίτες. Η έλλειψη όμως σημαντικών δομών για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας που κατ' επέκταση επηρέαζαν τις αξίες της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έθεταν

¹⁰² Ibiz Ethem, Kaunert Christian & Anagnostakis Dimitrios, “The counterterrorism agreements of Europol with third countries: Data protection and power asymmetry”, *Terrorism and Political Violence*, (2017), p. 975.

ως άμεση προϋπόθεση την ενδυνάμωση και βελτίωση των θεμάτων αυτών κάτι που μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί¹⁰³.

4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ EUROPOL

Σημαντική είναι η θέση που κατέχουν οι αναφορές που δημιουργεί η Europol ως προς την υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφαλείας για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Συγκεκριμένα, όπως έχει αναφερθεί στο προηγούμενο κεφάλαιο, η Europol δημιουργεί την αναφορά εκτίμησης απειλής του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος –SOCTA, η οποία περιγράφει λεπτομερώς τις τρέχουσες και προβλεπόμενες εξελίξεις σε όλο το φάσμα του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, περιλαμβάνοντας τις γενεσιουργές αιτίες εμφάνισης των διαφόρων μορφών του σοβαρού εγκλήματος, τον τρόπο δράσης των εγκληματικών ομάδων, τη δυναμική των σύγχρονων τεχνολογιών και τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τη χρήση αυτών και τέλος συστάσεις για την καταπολέμηση τους.

Οι αναφορές SOCTA αποτελούν τα θεμέλια της EU EMPACT - policy cycle πάνω στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή COSI, αρχικά για την κατανόηση των απειλών και κατά δεύτερον για τον σχεδιασμό των πολιτικών προτεραιοτήτων. Σημαντική είναι και η δήλωση του Διευθυντή της Europol Rob Wainwright, ότι οι εν λόγω αναφορές έχουν καταστήσει τη Europol ως την γέφυρα ανάμεσα στο πολιτικό επίπεδο και το πρακτικό - επιχειρησιακό¹⁰⁴.

4.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ EUROPOL ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ Κ.Π.Α.Α.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούσε ιδιαίτερα την Ε.Ε. από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ και μετά, ήταν αυτό της ασφάλειας των πολιτών της, μιας και κύρια προτεραιότητα της ήταν η εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Ειδικότερα, όσον αφορά το θέμα της ασφάλειας μπορούμε να την διακρίνουμε σε εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια.

Το θέμα της εσωτερικής ασφάλειας του προσώπου έχει μεγάλη ιστορική διαδρομή και η ασφάλεια των μελών του κοινωνικού συνόλου υπήρξε, λοιπόν, ένας από τους πρωταρχικούς λόγους γέννησης του κράτους και παραμένει μέχρι σήμερα ένας βασικός παράγοντας νομιμοποίησης της εξουσίας του. Με άλλα λόγια, η ανάγκη διασφάλισης της ασφάλειας των προσώπων γέννησε μια εξουσία που αναγνωρίστηκε ως ο μόνος νόμιμος φορέας του καταναγκασμού, το οποίο είναι επιφορτισμένο με τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα επιτρέπουν την ευημερία του ατόμου και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του με την αποτελεσματική αντιμετώπιση του εγκλήματος, την εξασφάλιση της εσωτερικής τάξης

¹⁰³ Ibid.,p.977.

¹⁰⁴ Carrapico Helena & Trauner Florian, “Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime: Analyzing Governance Dynamics and Opportunities”, *Perspectives on European Politics and Society*, 14:3, (2013), p.367.

από ένα κράτος δικαίου και τη σταθερότητα του πολιτικού συστήματος. Οι απειλές της εσωτερικής ασφάλειας αντιμετωπίζονταν από αστυνομικές δυνάμεις ή προσωπικό επιβολής του νόμου¹⁰⁵.

Όσον αφορά την έννοια της εξωτερικής ασφάλειας, αυτή πρωταρχικά συνδέεται με την εδαφική ακεραιότητα μίας χώρας και την προάσπιση των συνόρων της από οποιαδήποτε εξωτερική απειλή, ρόλο τον οποίο παραδοσιακά έχουν αναλάβει οι στρατιωτικές της δυνάμεις. Με άλλα λόγια αντιλαμβανόμαστε ότι η εξωτερική ασφάλεια της χώρας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη θέση που αυτή έχει στο άναρχο διεθνές σύστημα, αφορά τις διακρατικές της σχέσεις αλλά και τη χάραξη της εξωτερικής της πολιτικής. Η θέση ενός κράτους στη διεθνή αρένα δεν έχει να κάνει όμως με ζητήματα που άπτονται μόνο της ισχύς, αλλά αφορά και όλες τις απειλές που διατρέχουν το διεθνές περιβάλλον προκαλώντας έλλειψη ισορροπίας και ασφάλειας.

Μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και γενικότερα της έξαρση της τρομοκρατίας που ακολούθησε τα επόμενα χρόνια έφεραν στο προσκήνιο το θέμα της ευρωπαϊκής ασφάλειας. Τα νέα διλήμματα ασφαλείας όμως που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα Κράτη – Μέλη και ειδικότερα η Ε.Ε. καθώς και η πολυπλοκότητά τους, καθιστούσαν δυσχερή τη διάκριση σε αυτά που έπλητταν την εσωτερική ασφάλεια και σε αυτά που έπλητταν την εξωτερική ασφάλεια. Έτσι δημιουργήθηκε η λεγόμενη διασύνδεση μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας, η οποία διαφαίνεται για πρώτη φορά στο κείμενο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφαλείας που υιοθετήθηκε 2003.

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, στον δεύτερο πυλώνα θεσπίστηκαν διατάξεις που ρύθμιζαν μια Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (Κ.Ε.Π.Π.Α.) «ενόψει μιας εν καιρώ προοπτικής για μια κοινή αμυντική πολιτική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα μπορούσε να οδηγήσει εν καιρώ σε κοινή άμυνα συμβατή με εκείνη της Ατλαντικής Συμμαχίας».

Η Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (Κ.Π.Α.Α.) (όπως μετονομάστηκε η «Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας» με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας 2007), αποτελεί τον επιχειρησιακό βραχίονα της Κ.Ε.Π.Π.Α.. Στο πλαίσιο αυτής, αναπτύσσονται αποστολές οι οποίες βασίζονται στη χρήση των μη στρατιωτικών και στρατιωτικών μέσων που της παρέχουν τα Κράτη - Μέλη της και μπορούν να πραγματοποιηθούν και εκτός της Ένωσης. Οι αποστολές αυτές που είναι γνωστές ως αποστολές Petersberg, σχετίζονται με τις από κοινού επιχειρήσεις αφοπλισμού, με την αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας και επιχειρήσεων διάσωσης, με συμβουλές και συνδρομή για θέματα στρατιωτικά και με διαχείριση δύσκολων καταστάσεων-κρίσεων, όπως πχ είναι η διατήρηση της ειρήνης και η σταθεροποίηση περιοχών που αποτέλεσαν πεδία συγκρούσεων. Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, οι εν λόγω αποστολές άρχισαν να συνδέονται και με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Παρόλα αυτά, η ουσιαστική σύνδεση των αποστολών αυτών με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, έγινε πιο έντονη μετά

¹⁰⁵ Μπέλλου Φωτεινή. «Research Gate» Η αντιμετώπιση του πλέγματος Εσωτερικής και Εξωτερικής Ασφάλειας και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, 7 Ιουλ 2014.

τις τρομοκρατικές επιθέσεις στη Μαδρίτη το 2004. Στο πλαίσιο αυτό, οι αποστολές της Κ.Π.Α.Α. δομήθηκαν πάνω σε τέσσερα βασικά στοιχεία: α) την πρόληψη, για την εξασφάλιση της επάρκειας των πληροφοριών β) την προστασία, περιορίζοντας τις τρωτότητες του προσωπικού, των υλικών καθώς και σημαντικών ανθρωπιστικών στόχων και εγκαταστάσεων, γ) αποτελεσματική διοίκηση για την προώθηση της ειρήνης και ασφάλειας έως ότου ιδρυθεί ένα κράτος δικαίου και δ) υποστήριξη στις τρίτες χώρες, λαμβάνοντας το ρίσκο των τρομοκρατικών επιθέσεων¹⁰⁶.

Γίνεται λοιπόν σαφές, ότι οι τομείς της Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας της Ε.Ε. είναι υπεύθυνοι να διατηρούν την ειρήνη και να ενισχύουν την διεθνή ασφάλεια, να προωθούν την διεθνή συνεργασία, να συμβάλλουν στην εξέλιξη και την σταθεροποίηση του δημοκρατικού πολιτεύματος, των δημοκρατικών διαδικασιών, του κράτους δικαίου και του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

Δεδομένης της σχέσης μεταξύ ασφάλειας και των άλλων προτεραιοτήτων της Ένωσης, η εφαρμογή της πολιτικής της αναδιαμόρφωσης του τομέα ασφαλείας (*Security Sector Reform - SSR*) αποτελεί το σημείο τομής για όλους τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς¹⁰⁷. Στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκαν το 2000 στη Φείρα, αποφασίσθηκε ένα πρόγραμμα προτεραιοτήτων, στόχων και μέτρων προκειμένου να αναπτυχθεί η *εξωτερική διάσταση* των πολιτικών που αφορούσαν τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια, δεδομένου ότι μεγάλο μέρος των ζητημάτων που αντιμετώπιζε η Ε.Ε. στον τομέα Εσωτερικών Υποθέσεων και Δικαιοσύνης προέρχονταν από το εξωτερικό. Έτσι η Ε.Ε. έθετε ως προτεραιότητες για την εφαρμογή της αναδιαμόρφωσης του τομέα ασφαλείας τους ακόλουθους τομείς: την αναδιαμόρφωση των αστυνομικών αρχών, την ενδυνάμωση του κράτους δικαίου, την ενδυνάμωση των διοικητικών υπηρεσιών και την ασφάλεια των πολιτών¹⁰⁸. Ανάλογα με την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα, μεταπολεμική ή μεταβατική, μεταβάλλονται και οι δραστηριότητες αναδιαμόρφωσης του τομέα ασφαλείας. Έτσι, στην πρώτη περίπτωση όπου μια χώρα εξήλθε από μια πολεμική σύγκρουση ή πόλεμο, η αναδιαμόρφωση του τομέα ασφαλείας αφορά την οικοδόμηση όλων εκείνων των θεσμών για την παροχή ασφάλειας στους πολίτες της, ενώ από την άλλη σε μια μεταβατική χώρα όπου υφίστανται αναταραχές, η αναδιαμόρφωση του τομέα ασφαλείας έχει τη μορφή της ενίσχυσης των υπαρχουσών δομών της χώρας με την αναδιοργάνωση των υπηρεσιών ασφαλείας και την εισαγωγή αξιών της Ένωσης¹⁰⁹.

Η πολιτική της αναδιαμόρφωσης του τομέα ασφαλείας αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα μέσω των ανθρωπιστικών αποστολών της Ε.Π.Α.Α και αργότερα του διαδόχου της, αυτής της Κ.Π.Α.Α.,

¹⁰⁶ Martins Bruno Oliveira & Ferreira-Pereira Laura C., “Stepping inside? CSDP missions and EU counter-terrorism”, *European Security*, 21:4, (2012), p. 543.

¹⁰⁷ Dursun-Ozkanca Oya & Vandemoortele Antoine, “The European Union and Security Sector Reform: current practices and challenges of implementation”, *European Security*, (2012), p.140.

¹⁰⁸ Ibid. p 139.

¹⁰⁹ Mounier, p 591.

όπου παίρνουν τη μορφή αστυνομικών αποστολών. Η εξασφάλιση υγιών δομών αστυνόμευσης στις περιοχές αυτές, όπου θα μπορούν να προστατεύσουν αποτελεσματικά τους πολίτες της ενώ παράλληλα θα εκτελούν τα καθήκοντα τους με διαφάνεια λογοδοτώντας για τις ενέργειες τους, αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ κράτους – πολιτών και την περαιτέρω προώθηση των αξιών της Ε.Ε. Με άλλα λόγια, η δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την μετέπειτα εγκαθίδρυση ενός κράτους δικαίου, την προώθηση της δημοκρατίας, την ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνικής ευημερίας. Παρόλα αυτά, οι περισσότερες αστυνομικές αποστολές της Κ.Π.Α.Α. αποσκοπούσαν περισσότερο στην αντιμετώπιση των φαινομένων της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος παρά στον εκδημοκρατισμό των αρχών επιβολής του νόμου¹¹⁰.

Δεδομένης της ουσιαστικής μορφής που αποκτούσαν οι αστυνομικές αποστολές, η συμβολή της Europol ήταν καθοριστική. Κατά την ανάπτυξη των πρώτων αποστολών, το προσωπικό της Ε.Ε. που συνεργαζόταν με τους τοπικούς παράγοντες, ήρθε αντιμέτωπο με πληροφορίες που αφορούσαν εγκληματικές δραστηριότητες και οι οποίες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στις έρευνες της Ε.Ε.¹¹¹. Παρόλα αυτά, η αξιοποίηση τους από το αποσπασμένο προσωπικό της Ε.Ε. ήταν αδύνατη κυρίως λόγω της έλλειψης νομικού πλαισίου επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων και της νομικής βάσης για την διαχείρισή τους. Κάτι τέτοιο, απαιτούσε τη συνεργασία μεταξύ της ΔΕΥ και των πολιτικών της Ε.Π.Α.Α. ως προς τον τομέα των πληροφοριών και της στρατηγικής. Στο πλαίσιο αυτό, το 2008 η Γραμματεία του Συμβουλίου υπέγραψε Συμφωνία Συνεργασίας με τη Europol ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών στις αποστολές της Ε.Π.Α.Α., ενώ λίγο αργότερα αυτή ενισχύθηκε με την υιοθέτηση του Προγράμματος της Στοκχόλμης, όπου δόθηκε περισσότερη ώθηση στη μεταξύ τους συνεργασία. Η υπογραφή της εν λόγω Συμφωνίας Συνεργασίας συνέβαλλε στην ενίσχυση των αναφορών SOCTA.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων αποστολών αποτελούν η EULEX (*European Union Rule of Law Mission in Kosovo*) και η EUPM BOSNIA – ERGEGOVINA (*EU Police Mission BOSNIA – ERGEGOVINA*).

Η περίπτωση του Κοσόβου

Οι βάσεις για την αποστολή της EULEX τέθηκαν τον Απρίλιο του 2006 όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε την κοινή πράξη 2006/304/CFSP σχετικά για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σχεδιασμού για το Κόσοβο (*EU Planning Team - EUPT Kosovo*) με σκοπό την πιθανή εμπλοκή της Ε.Ε. στην διαχείριση της κρίσης στο Κόσοβο στον τομέα του κράτους δικαίου. Αποτέλεσμα, ήταν η δημιουργία της EULEX σχεδόν δύο χρόνια αργότερα, στην οποία μεταβιβαζόταν το σύνολο σχεδόν του τομέα της εγκαθίδρυσης Κράτους Δικαίου από

¹¹⁰ Ioannides Isabelle & Collantes-Celador Gemma, “The internal–external security nexus and EU police/rule of law missions in the Western Balkans”, *Conflict, Security & Development*, (2011), p. 419.

¹¹¹ Mounier, p 594 – 595.

την UNMIK με την αναφορά S/2008/692 (24-11-2008) του Γ.Γ. ΟΗΕ. Κύριος στόχος της, ήταν να συνδράμει και να στηρίξει τις αρμόδιες αρχές του Κοσόβου στον τομέα του κράτους δικαίου και συγκεκριμένα στην αναδόμηση των τομέων της αστυνόμευσης, της δικαστικής εξουσίας και τον τελωνειακό. Διατηρώντας συγκεκριμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες, ο ρόλος της EULEX στρεφόταν πιο πολύ στην παρακολούθηση, καθοδήγηση και παροχή συμβουλών στα αρμόδια θεσμικά όργανα του Κοσόβου σε όλους τους τομείς του ευρύτερου κράτους δικαίου (συμπεριλαμβανομένης της τελωνειακής υπηρεσίας).

Η εμπλοκή της Europol στην περιοχή του Κοσόβου ήταν έμμεση καθώς μια σειρά δυσκολιών, καθιστούσαν αδύνατη την άμεση εμπλοκή της. Αρχικά, η μη αναγνώριση του Κοσόβου από μερικά Κράτη – Μέλη της Ε.Ε., εμπόδιζε την υπογραφή μιας στρατηγικής ή επιχειρησιακής συμφωνία μεταξύ Europol και Κοσόβου. Επιπρόσθετα, η έλλειψη νομικής προσωπικότητας των αποστολών της Κ.Ε.Π.Α.Α. και συνεπώς αυτής της EULEX, καθιστούσαν αδύνατη την άμεση σύναψη συμφωνίας συνεργασίας με αυτή. Για να ξεπεραστούν τα εμπόδια αυτά, τον Νοέμβριο του 2008, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε τα Κράτη – Μέλη να εφαρμόσουν έναν μηχανισμό ανταλλαγής πληροφοριών που θα επέτρεπε την ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων μεταξύ της Europol και της EULEX μέσω των Εθνικών τους Μονάδων¹¹². Στην πρόσκληση αυτή, οι χώρες της Φιλανδίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου ανταποκρίθηκαν εθελοντικά για την εκτέλεση αυτής της ενδιάμεσης λειτουργίας.

Η περίπτωση της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα εμπλοκής της Europol σε ανθρωπιστική αποστολή της Ε.Π.Α.Α είναι αυτό της Βοσνίας –Ερζεγοβίνης. Μέσω της EUPM Bosnia – Herzegovina (*EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina*) η οποία διαδέχτηκε την International Police Task Force (*IPTF*) για την συνέχιση της αναδιαμόρφωσης των Αστυνομικών Αρχών της Βοσνίας ως προς την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ικανότητας της, η Europol συνέδραμε κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της αναδιαμόρφωσης των δομών και της ανταλλαγής στρατηγικών πληροφοριών¹¹³.

Πέρα από τη συμμετοχή της Europol στις ανθρωπιστικές αποστολές της Ε.Π.Α.Α., εξίσου σημαντική είναι η επέκταση των δραστηριοτήτων της και η εμπλοκή της στις στρατιωτικές αποστολές της Κ.Π.Α.Α. Για πρώτη φορά η Europol στο πλαίσιο αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης και των εγκλημάτων που συνδέονταν με αυτή, συμμετείχε στη στρατιωτική αποστολή EUNAVFOR MED (*Operation Sophia*) κύρια αποστολή της οποίας, ήταν η αναγνώριση και η καταπολέμηση των εγκληματικών ομάδων που εμπλέκονταν στη λαθροδιακίνηση μεταναστών της Μεσογείου. Η υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας στις 22 Δεκεμβρίου 2015

¹¹² Salgó László, “Europol experiences of cooperation in the Western Balkans”, September 28 - 29 2009, p. 5

¹¹³ Ibid., p. 4.

μεταξύ της Europol και του Ιταλού Επιχειρησιακού Διοικητή της Επιχείρησης Σοφία συνέβαλε στη διευκόλυνση υλοποίησης του σκοπού της αναγνώρισης των εγκληματικών ομάδων λαθροδιακίνησης μεταναστών, ενώ μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών (EMSC) παρείχε σχετικές πληροφορίες και ενημέρωση.

Γίνεται λοιπόν σαφές, ότι η συμμετοχή της Europol στην στρατιωτική επιχείρηση EUNAVFOR MED, αποτέλεσε ένα πρώτο βήμα για στενότερη και εκτενέστερη συνεργασία προς όλους τους τομείς στο μέλλον ανάμεσα στην Κ.Π.Α.Α. με αυτήν¹¹⁴, δεδομένου ότι εξετάζεται η συνεργασία της Europol με την EUBAM Libya ως προς την παροχή πληροφοριών και την αξιολόγηση απειλών.

Παρόλα αυτά, στη συνεργασία μεταξύ Κ.Π.Α.Α. και Europol εξακολουθεί να υφίσταται το ζήτημα του φορέα ανταλλαγής πληροφοριών, δηλαδή το ποιος είναι υπεύθυνος σύνδεσμος για την μετάδοση των πληροφοριών στις στρατιωτικές αποστολές Κ.Π.Α.Α, καθώς αυτό έρχεται σε αντίθεση με τους κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων και τις εγγυήσεις ασφάλειας πληροφοριών που προϋποθέτουν την ύπαρξη της ταυτότητας της πηγής πληροφοριών¹¹⁵. Στις περιπτώσεις των αποστολών της EULEX και EUNAVFOR MED, υπήρχαν οι χώρες της Φιλανδίας, της Σουηδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου για την πρώτη και της Ιταλίας για τη δεύτερη που ανέλαβαν αυτό το καθήκον.

4.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ EUROPOL ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η διασύνδεση μεταξύ της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας οδήγησε την Ε.Ε. στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της μέσω της υιοθέτησης της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφαλείας το 2003. Δύο χρόνια αργότερα, υιοθετήθηκε μια Στρατηγική για την εξωτερική διάσταση της ΔΕΥ, η οποία κάνοντας αναφορά στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας του 2003, προσπαθούσε να προσδιορίσει «πώς θα μπορούσε η εξωτερική δράση της Ένωσης να εξυπηρετήσει καλύτερα τόσο τα συμφέροντα της ΕΕ ως σύνολό, όσο και των κρατών μελών σε ζητήματα Δικαιοσύνης και Ασφάλειας¹¹⁶. Απειλές που αφορούν τους πολίτες της ΕΕ είναι η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα, καθώς και η διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων, τα οποία εξακολουθούν να αποτελούν θέματα προτεραιότητας. Στους στόχους του ως άνω κειμένου αναφέρεται ότι «Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να καταδείξει με ποιον τρόπο η εξωτερική διάσταση της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων συμβάλλει στη δημιουργία του εσωτερικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και, ταυτοχρόνως, στηρίζει τους πολιτικούς στόχους των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης· στους στόχους

¹¹⁴ Trauner Florian, “New kids on the CFSP block: The JHA agencies”, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, (March 2016), p. 3.

¹¹⁵ Ibid., p. 4.

¹¹⁶ Έγγραφο Εργασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με μια Στρατηγική για την Εξωτερική Διάσταση Του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας & Δικαιοσύνης 2005

αυτούς συμπεριλαμβάνονται ο ενστερνισμός και η προώθηση των αξιών της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης σε τρίτες χώρες». Η προώθηση του κράτους δικαίου εκτός της ΕΕ μέσω της συνεργασίας έχει ουσιαστική σημασία για την ενίσχυση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στο εσωτερικό της ΕΕ. Άρα λειτουργώντας προληπτικά και ενισχύοντας με θεσμούς κράτη που είναι αδύναμα, μπορούμε να προστατεύσουμε την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ.

Για την επίτευξη των στόχων της εξωτερικής διάστασης της ΔΕΥ, η Ε.Ε. μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορους μηχανισμούς, μεταξύ άλλων και αυτού της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Οι πολιτικές ασφαλείας που εφαρμόζονται μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας ποικίλουν, καθώς αποτελούν μέρος θεματικών προγραμμάτων που καλύπτουν όλο το πλαίσιο των σχέσεων της Ένωσης με τους γείτονες τόσο στα νότια και ανατολικά της σύνορα, όσο και στα Δυτικά Βαλκάνια. Αυτές αφορούν α) την εκπαίδευση των αστυνομικών και συνοριοφυλάκων τρίτων χωρών με σκοπό την ενίσχυση της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, της σωματεμπορίας και των ναρκωτικών, β) την παράδοση εξοπλισμού για έλεγχο των συνόρων, γ) ενδυνάμωση των διοικητικών υπηρεσιών και εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού της ποινικής δικαιοσύνης, βοήθεια στους οργανισμούς των τρίτων χωρών που είναι υπεύθυνοι για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης κ.τ.λ.¹¹⁷.

Στο πλαίσιο αυτό, η Europol είναι ένα από τα μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χρησιμοποιείται για να συνδράμει στην πολιτική αυτή. Η υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας της Europol με τρίτες χώρες ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών, προϋποθέτει μια σειρά μέτρων που πρέπει να ληφθούν από αυτές. Τα μέτρα αυτά αφορούν τόσο την αναδιαμόρφωση τμημάτων εντός του εκάστοτε Υπουργείου Εσωτερικών της κάθε χώρας, όσο και την υιοθέτηση νέας νομοθεσίας και κανονισμών που να συνάδουν με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ένα από τα παραδείγματα εμπλοκής της Europol στην αναδιαμόρφωση του τομέα ασφαλείας στα Δυτικά Βαλκάνια, είναι αυτό της Κροατίας. Στις 20 Φεβρουαρίου 2007, η Europol υπέγραψε επιχειρησιακή συνεργασία με την Κροατία υπό την προϋπόθεση της αναδιοργάνωσης της δομής του Υπουργείου Εσωτερικών, εντός του οποίου θα δημιουργούνταν εθνικό σημείο επαφής της Europol. Στο πλαίσιο αυτό, έγινε διεξοδική ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης, προκειμένου να εντοπισθούν τα σημεία εκείνα που έρχονταν βελτίωσης και αλλαγής για την εναρμόνιση με τα δεδομένα της Ε.Ε. Επιπρόσθετα, παρασχέθηκε βοήθεια για τη δημιουργία ενός οδηγού με κατευθυντήριες οδηγίες και πρακτικές¹¹⁸.

Πέρα από την υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας για την ανταλλαγή πληροφοριών, η Europol προωθεί τις αξίες της Ένωσης μέσω δράσεων που στοχεύουν τόσο στην εκπαίδευση των τοπικών

¹¹⁷ Steindler Chiara, "Mapping out the institutional geography of external security in the EU", *European Security*, (2015), p. 408.

¹¹⁸ Mounier, p 592.

υπηρεσιών επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και της στρατηγικής ανάλυσης των πληροφοριών. Συγκεκριμένα, μέσω του Ευρωπαϊκού Προτύπου Πληροφοριών για τα Εγκλήματα (*European Criminal Intelligence Model – ECIM*) που υιοθετήθηκε με το Πρόγραμμα της Χάγης και προωθήθηκε μέσω των αναφορών OCTA, η Europol βοηθάει τις τρίτες χώρες στη δημιουργία ενός δικού τους μοντέλου πληροφοριών που θα συμβάλει στον καθορισμό των στρατηγικών τους προτεραιοτήτων καθώς και στην υιοθέτηση μιας κουλτούρας ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών.

Μια άλλη εξίσου σημαντική δράση με αυτή του ECIM, είναι των Διεθνών Μονάδων Επιβολής του Νόμου (*International Law Enforcement Units – ILECU*). Η δράση αυτή χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συντονίζεται από το Υπουργείο Εσωτερικών της Αυστρίας, ενώ η Europol έχει συμβουλευτικό ρόλο στη συντονιστική ομάδα της Αυστρίας. Κύριος σκοπός της δράσης αυτής είναι η δημιουργία σε κάθε χώρα των Δυτικών Βαλκανίων μιας Διεθνούς Μονάδας Επιβολής του Νόμου (*ILECU*), η οποία θα λειτουργεί ως σημείο επαφής για όλα τα διεθνή αιτήματα βοήθειας από και προς τη χώρα, συμπεριλαμβανομένου της συνεργασίας με τη Europol, τη Frontex, την Interpol και το SECI Centre¹¹⁹. Με τον τρόπο αυτό θα επιτυγχάνεται καλύτερη εθνική και διασυνοριακή επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα, ενώ ταυτόχρονα θα υπάρχει καλύτερη και στενότερη συνεργασία μεταξύ των τοπικών υπηρεσιών επιβολής του νόμου εντός της ίδιας χώρας¹²⁰.

Τέλος, η Europol συνδράμει στην υποστήριξη του SECI Centre. Το SECI Centre αποσκοπεί στην παροχή μιας επιχειρησιακής πλατφόρμας για συντονισμό και συνεργασία στις περιοχές των Δυτικών Βαλκανίων. Η συμβολή της Europol έγκειται στη συμμετοχή στις συναντήσεις της Υποστηρικτικής Ομάδας SECI ως προς τις μελλοντικές δραστηριότητες του Κέντρου καθώς και στον σχεδιασμό της Σύμβασης Επιβολής του Νόμου για την Νοτιοανατολική Ευρώπη (*South East Europe Law Enforcement Convention - SELEC*).

¹¹⁹Salgó László, “Europol experiences of cooperation in the Western Balkans”, September 28-29 2009, p.5.

¹²⁰Mounier, p.593.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : “ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ”

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας αποτέλεσε κομβικό σημείο στην ιστορική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθώς επίσης και την περαιτέρω εξέλιξη και πορεία της Ε.Ε. Μια σειρά ρυθμίσεων και καινοτομιών που εισήχθησαν, μεταξύ αυτών και της κατάργησης της δομής των τριών πυλώνων εντάσσοντας την Ένωση κάτω από το ίδιο νομικό και θεσμικό πλαίσιο της υπερεθνικής συνεργασίας μεταξύ των Κρατών Μελών, άνοιξε το δρόμο για μεγαλύτερη εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στη λειτουργία και δραστηριότητες της Europol. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορούσε πλέον να συμμετέχει στις διαδικασίες λήψης μέτρων για τη λειτουργία, τη δομή και τα καθήκοντα της Europol δίνοντας του αρμοδιότητες συνομοθέτη, να ασκεί έλεγχο επί των δραστηριοτήτων της, να δίνει έγκριση για τη σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς καθώς επίσης να αποτελεί την υπεύθυνη αρχή για την έγκριση ή απόρριψη του προϋπολογισμού εργασιών της. Αλλαγές επίσης επήλθαν και στη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου της Europol όπου στα ήδη υπάρχοντα μέλη εισήλθε εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τέλος, η υπαγωγή όλων των Ευρωπαϊκών Υπηρεσιών υπό έλεγχο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για την ορθή ή έγκαιρη τήρηση των οδηγιών που εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθιστούσε τη Europol το ίδιο υπόλογο.

Αλλαγές επήλθαν και ως προς τις σχέσεις μεταξύ των θεσμών του Χώρου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και της Κ.Π.Α.Α.. Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης με το προτεινόμενο Σχέδιο Δράσης που διαδέχθηκε το Πρόγραμμα της Χάγης, αποτελούν αντανάκλαση της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Προκειμένου να καταστεί κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στις Αρχές επιβολής του νόμου των Κρατών – Μελών καθώς επίσης και φορέας παροχής υπηρεσιών και πλατφόρμα των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, η Europol κλήθηκε τόσο να εντείνει τη συνεργασία και τις επαφές της με τους άλλους τομείς του Χώρου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, όσο και να συμμετέχει στις διασυνοριακές επιχειρήσεις και να συνεργάζεται στενότερα με τις αστυνομικές αποστολές της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (Κ.Π.Α.Α.), συμβάλλοντας στην προώθηση των προτύπων και βέλτιστων πρακτικών για την ευρωπαϊκή συνεργασία, σε θέματα επιβολής του νόμου στις τρίτες χώρες. Επιπρόσθετα, η Europol επέκτεινε το αντικείμενο δράσης της, προσθέτοντας μια σειρά νέων εγκλημάτων, ενώ ταυτόχρονα για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος, αποφασίσθηκε η υιοθέτηση στρατηγικής για το οργανωμένο έγκλημα, η οποία θα εντασσόταν στο πλαίσιο της στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας. Τα είδη των εγκλημάτων που συγκαταλέχθηκαν στη λίστα προτεραιοτήτων της Ένωσης ήταν η εμπορία και παράνομη διακίνηση προσώπων, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και η παιδική πορνογραφία, το έγκλημα του κυβερνοχώρου, το οικονομικό έγκλημα και η διαφθορά, τα ναρκωτικά και τέλος η τρομοκρατία.

Η Europol μέχρι πρότινος αποτελούσε ανεξάρτητο διεθνή δρών ως προς τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας στην Ε.Ε., όπου διέθετε νομική προσωπικότητα και συνεπώς μπορούσε να συνάπτει συμφωνίες συνεργασίας που υπόκεινταν στους διεθνείς κανόνες. Με την υπ' αριθ. 2009/371/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου η οποία τέθηκε σε εφαρμογή την 1 Ιανουαρίου 2010, η νομική βάση της Europol αναδιαμορφώθηκε καθώς εντάχθηκε στο σώμα της Ε.Ε. αποτελώντας πλέον μια Ευρωπαϊκή Υπηρεσία. Η Europol δεν διέθετε πλέον τη δική της νομική προσωπικότητα, αλλά αυτή αντλούνταν από την Ε.Ε. μειώνοντας έτσι την ανεξαρτησία της από τις δομές της Ε.Ε. και αυξάνοντας την αυτονομία της απέναντι στα Κράτη – Μέλη. Κατέστη δηλαδή, ένα εργαλείο της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής που αξιολογούνταν οι ενέργειες της ως προς τη συνεργασία με τρίτες χώρες με σκοπό τη διασφάλιση της προώθησης της ευρωπαϊκής πολιτικής, παρά να ασκεί πολιτική από μόνη της με την ευθεία έννοια.

Οι ως άνω προβλέψεις της υπ' αριθ. 2009/371/ΔΕΥ Απόφασης του Συμβουλίου ενισχύθηκαν περαιτέρω μέσω του υπ' αριθ. 2016/794 Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που αποτελεί και την ισχύουσα νομική βάση λειτουργίας της Europol. Με τον Κανονισμό αυτό, ενσωματώθηκαν και οι τελευταίες ρυθμίσεις τόσο της Συνθήκης της Λισσαβόνας όσο και του Προγράμματος της Στοκχόλμης, όπου πλέον η Europol εμφανίζεται με αυξημένες αρμοδιότητες και διευρυμένο πεδίο δράσης ως προς την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, Στο πλαίσιο των αυξημένων αρμοδιοτήτων και του διευρυμένου πεδίου δράσης, η Europol συμβάλλει σημαντικά στην εξωτερική διάσταση του χώρου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και γενικότερα στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε.

Η αύξηση του αριθμού των στρατηγικών και επιχειρησιακών συμφωνιών συνεργασίας της Europol με τις τρίτες χώρες, τους Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι για την υπογραφή αυτών απαραίτητη προϋπόθεση είναι πρώτα η λήψη μια σειράς μέτρων από τα δεύτερα μέρη που να συνάδουν με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, καθιστούν τη Europol σημαντικό κόμβο ανταλλαγής πληροφοριών για την καταπολέμηση του διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην εξωτερική πολιτική ασφαλείας της Ε.Ε..

Πέρα από τις συμφωνίες συνεργασίας, εξίσου σημαντική είναι η συνεργασία και συμβολή της Europol στην Κ.Π.Α.Α.. Η υπογραφή Συμφωνίας Συνεργασίας το 2008 μεταξύ του χώρου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και της Κ.Π.Α.Α., είχε ως αποτέλεσμα η Europol να εμπλακεί ολοένα και περισσότερο στον χώρο της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε., συνδράμοντας αρχικά στις αστυνομικές αποστολές της και τελευταία επεκτείνοντας τις δραστηριότητες της και στον τομέα των στρατιωτικών επιχειρήσεων μέσω της επιχείρησης EUNAVFOR MED. Το γεγονός λοιπόν της εμπλοκής της Europol στο πλήρες φάσμα των επιχειρήσεων της Κ.Π.Α.Α.,

ιδιαίτερα αυτών των στρατιωτικών, συμβάλλει αναμφίβολα με την σειρά του στην αύξηση του κύρους της Europol ως δρώντα της εξωτερικής πολιτικής ασφαλείας της Ε.Ε.

Η συνεισφορά των αναφορών της Europol, αποτελεί ένα ακόμη στοιχείο που συμβάλλει στην εν γένει διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής ασφαλείας της Ε.Ε.. Οι αναφορές SOCTA έχουν καταστήσει τη Europol ως την γέφυρα ανάμεσα στο πολιτικό επίπεδο και το πρακτικό – επιχειρησιακό καθώς αποτελούν το θεμέλιο λίθο της EU EMPACT - policy cycle, πάνω στον οποίο στηρίζεται η Επιτροπή COSI για την κατανόηση των απειλών και κατά δεύτερον τον σχεδιασμό των πολιτικών προτεραιοτήτων. Επιπρόσθετα, οι εν λόγω αναφορές συμβάλλουν στην υιοθέτηση και διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφαλείας για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η εμπλοκή της Europol στις επιχειρήσεις της Κ.Π.Α.Α., ενίσχυσε περαιτέρω την θέση των αναφορών SOCTA.

Τέλος, μια ακόμη συμβολή της Europol στην εξωτερική πολιτική ασφαλείας της Ε.Ε. είναι μέσω των δραστηριοτήτων της αναδιαμόρφωσης του τομέα ασφαλείας τρίτων χωρών που είναι συμμετρικά αδύνατοι ως την Ε.Ε. και ωφελούνται από τη συνεργασία με αυτή. Η εμπλοκή της Europol στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονιάς μέσω της παροχής δράσεων που στοχεύουν τόσο στην εκπαίδευση των τοπικών υπηρεσιών επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και της στρατηγικής ανάλυσης των πληροφοριών, έχει οδηγήσει την Europol να σχεδιάζει τις δομές ασφαλείας των χωρών αυτών, προωθώντας έμμεσα τις αξίες της Ε.Ε.

Από τα παραπάνω λοιπόν, γίνεται σαφές ότι η Europol λειτουργώντας με τη θεσμική μορφή του δικτύου, μέσω της υπογραφής συμφωνιών συνεργασίας για την ανταλλαγή πληροφοριών με τρίτες χώρες, ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, της συνεργασίας και εμπλοκής στις επιχειρήσεις της Κ.Π.Α.Α., των αναφορών SOCTA και τέλος της παροχής δράσεων εκπαίδευσης των τοπικών υπηρεσιών επιβολής του νόμου και στρατηγικής ανάλυσης των πληροφοριών σε τρίτες χώρες, επικρατεί στις διάφορες περιοχές και πεδία πολιτικής, προωθώντας τους κανόνες και τις πολιτικές της Ε.Ε.

Επιπρόσθετα, με την ανάπτυξη όλων των παραπάνω εργαλείων που αναλύθηκαν, η Europol επηρεάζει και διαμορφώνει όχι μόνο την εσωτερική στρατηγική ασφαλείας της Ε.Ε., αλλά συμβάλλει στο σχηματισμό και τη διαμόρφωση των αποφάσεων της εξωτερικής πολιτικής ασφαλείας της.

Ταυτόχρονα, τα αρχικά εμπόδια που αντιμετώπιζε η Europol κατά τη λειτουργία της, σχετικά με την έλλειψη εμπιστοσύνης από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου των Κρατών – Μελών και τους περιορισμούς που αυτά επέβαλλαν, άρχισαν να εξαλείφονται. Με το διευρυμένο αντικείμενο και πεδίο δράσης της, η Europol πλέον συνεισφέρει σε όλους τους ευρύτερους τομείς που σχετίζονται με την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, αυξάνοντας

το κύρος της τόσο απέναντι στα Κράτη – Μέλη και τους άλλους θεσμούς της Ε.Ε. που την εμπιστεύονται με την ανάθεση ολοένα και περισσότερων καθηκόντων, όσο και στους διεθνείς οργανισμούς και τις τρίτες χώρες που επιθυμούν να συνεργαστούν μαζί της για την ανταλλαγή πληροφοριών.

Παρόλα αυτά, ο νέος Κανονισμός Λειτουργίας γεννά και πολλές υποχρεώσεις της Europol απέναντι στην Ε.Ε. προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και των επιταγών που επιβάλλει αυτή για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, για την αντιμετώπιση των σοβαρών εγκληματικών πράξεων, που συνήθως είναι διασυνοριακές, η Europol καλείται να εντείνει ακόμη περισσότερο τη συνεργασία και τη στήριξη της με τα Κράτη – Μέλη καθώς και να βελτιώσει την επιχειρησιακή της συνεργασία με την Eurojust. Επίσης, θα πρέπει να ανταποκρίνεται ταχέως στις διαδικτυακές επιθέσεις και απειλές κατά των συστημάτων πληροφοριών, δεδομένου ότι η ταχεία αντίδραση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αντιμετώπιση του ηλεκτρονικού εγκλήματος. Τέλος, η Europol θα πρέπει να χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες επεξεργασίας των δεδομένων της, οι οποίες παράλληλα θα διασφαλίζουν το υψηλό επίπεδο προστασίας αυτών του προσωπικού χαρακτήρα, ενώ η ανάλυση και επεξεργασία τους θα πρέπει να είναι σύμφωνα με την αρχή της θεμιτής επεξεργασίας.

Συνεπώς, η Europol δεν αποτελεί έναν διεθνή δρώντα διαθέτοντας τα χαρακτηριστικά εκείνα που να την καθιστούν κυρίαρχο αναμφίβολα όμως, μπορούμε να πούμε ότι έχει αναπτύξει και εμφανίσει τα χαρακτηριστικά ενός σημαντικά υπολογίσιμου δρώντα της εξωτερικής πολιτικής ασφαλείας της Ε.Ε., ο οποίος έχει προοπτική για ακόμη μεγαλύτερη εξέλιξη και συμβολή στα επερχόμενα δρώμενα της ΕΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Κουσκουβέλης Ηλίας Ι., *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, ΣΤ΄ Έκδοση, 2010.

Rosamond Ben, *Θεωρίες Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2004.

Χρυσόχοου Δημήτρης Ν., *Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2003.

Κανελλόπουλος Παναγιώτης Ι., *Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Συνθήκη της Λισσαβόνας*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 5^η Έκδοση, 2010.

Δαγτόγλου Π. Δ., *Βασικά στοιχεία της Συνθήκης του Μάαστριχτ – Μια κριτική ανάλυση*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1993.

Καλαβρός Γ.-Ε.Φ. και Θ. Γ. Γεωργόπουλος, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ουσιαστικό Δίκαιο*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2010.

Ιωακειμίδης Π. Κ., *Η Συνθήκη του Άμστερνταμ – Νέο Πρότυπο Ολοκλήρωσης ή Σύμπτωμα Από-Ολοκλήρωσης;*, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο – Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων, 1998.

Ιωακειμίδης Π. Κ., *Η Συνθήκη της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης*, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο – Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων – Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, 2001.

Χρυσομάλλης Μιχάλης Δ., *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Στοιχεία Συνθήκης της Λισσαβόνας*, Αθήνα: Εκδόσεις Βασ Ν. Κατσαρού, 2010.

Διακύρηξη Schuman,

https://european-union/sites/europa.eu/files/robert_schuman_el.pdf

Συνθήκη Μάαστριχτ

https://european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

CONSTITUTION OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL POLICE ORGANIZATION-INTERPOL,

<https://www.interpol.int/Media/Files/Legal-material/ReferenceDocuments/Constitution>

Bunyan Tony, “Trevi, Europol and the European state” *Stewatching the new Europe*, 1993 (p.p.1-15),.

<http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf>

Fijnaut, C. J. C. F.. The 'Communitization' of police cooperation in Western Europe. In H. G. Schermers, C. Flinterman, & A. Kellerman (Eds.), *Free movement of persons in Europe: Legal problems and experiences*, (1993) (pp. 75-92). Dordrecht: Nijhoff.

[https://pure.uvt.nl/portal/en/publications/the-communitization-of-police-cooperation-in-western-europe\(cf6e663c-d7c8-44c3-8a56-8f962b15acda\).html](https://pure.uvt.nl/portal/en/publications/the-communitization-of-police-cooperation-in-western-europe(cf6e663c-d7c8-44c3-8a56-8f962b15acda).html)

MINISTERIAL AGREEMENT ON THE ESTABLISHMENT OF THE EUROPOL DRUGS UNIT

<http://database.statewatch.org/e-library/1993-pre-033.pdf>

95/73/ΔΕΥ, «ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ της 10ης Μαρτίου 1995 που θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη μονάδα ναρκωτικών της Europol», *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, L 62 από 20-03-1995.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:1995:062:FULL&from=EL>

COUNCIL ACT of 26 July 1995, drawing up the Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police Office (Europol Convention), *Official Journal of the European Communities*, C 316/1 27-11-1995.

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995F1127(01)&from=EN)

Guyomarch Alain, "Problems and prospects for european police cooperation after Maastricht", *Policing and Society*, 5:3, (1995), (p.p. 249-261),

<http://dx.doi.org/10.1080/10439463.1995.9964727>

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, "Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση", *Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (1992)

https://europa.eu/europeanunion/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

Οι συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ, *Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση* (2017)

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.1.3.pdf

Klosek, Jacqueline. "The Development of International Police Cooperation within the EU and Between the EU and Third Party States: A Discussion of the Legal Bases of Such Cooperation and the Problems and Promises Resulting Thereof." *American University International Law Review* 14, no. 3 (1999): 599-656.

<http://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1321&context=auilr>

Συμπεράσματα της Προεδρίας – Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999.

<http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/GR-%CE%A4AMPERE-1999.pdf>

Υπ.αριθ. 2005/C 53/01 Ανακοίνωση του Συμβουλίου σχετικά με το Πρόγραμμα της Χάγης: Ενίσχυση της Ελευθερίας, της Ασφάλειας και της Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/HAGUE_PROG_05.pdf

Υπ.αριθ. 2010/C 115/01 Ανακοίνωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης: Μια Ανοιχτή και Ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες.

<http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/PROGR-STOKX-EL.pdf>

Council of Europe - Convention on Cybercrime , Budapest 3.11.2001 (ETS No. 185)

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest_/7_conv_budapest_en.pdf

EC3 - Combating Crime in digital age,
<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b59826cc-b077-48f0-903a-8340c2a30e84>

EC3 - European Cybercrime Centre,
<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/63269933-7c3a-4ab5-a659-4fab62cd9a9>

EC3 – First Year Report,
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/ec3_first_year_report.pdf

ESMC – First Year Activity Report,
<https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-first-year-activity-report>

Ten Years of Europol, 1999 – 2009,
<https://www.europol.europa.eu/publications-documents/anniversary-publication-10-years-of-europol-1999-2009>

Kaunert Christian, “Europol and EU Counterterrorism: International Security Actorness in the External Dimension”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 33:7, (2010), 652-671.
<http://dx.doi.org/10.1080/1057610X.2010.484041>

Bures Oldrich, “Europol's Fledgling Counterterrorism Role”, *Terrorism and Political Violence*, 20:4, (2008), 498-517.
<http://dx.doi.org/10.1080/09546550802257218>

Υπ.αριθ. 2009/371/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου της 6^{ης} Απριλίου 2009 για την Ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009D0371&from=EL>

Υπ.αριθ. 2016/794 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Μαΐου 2016, για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον τομέα επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και τη αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0794&from=EL>

EUROPOL'S EUROPEAN COUNTER TERRORISM CENTRE STRENGTHENS THE EU'S RESPONSE TO TERROR, 26 January 2016 Press Release,
<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol%E2%80%99s-european-counter-terrorism-centre-strengthens-eu%E2%80%99s-response-to-terror>

Operational Agreements, <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/operational-agreements>

Strategic Agreements, <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/strategic-agreements>

Υπ.αριθ. 2000/642/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου της 17ης Οκτωβρίου 2000 σχετικά με τη θέσπιση ρυθμίσεων για τη συνεργασία μεταξύ των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών των κρατών μελών όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών

- Naurin Daniel & Rasmussen Anne, “New External Rules, New Internal Games: How the EU Institutions Respond when Inter-institutional Rules Change”, *West European Politics*, 34:1, (2011), p. 1-17. <https://doi.org/10.1080/01402382.2011.523540>
- Lavenex Sandra & Schimmelfennig Frank, “EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics”, *Journal of European Public Policy*, 16:6, (2009), p. 791-812. <https://doi.org/10.1080/13501760903087696>
- Börzel Tanja A. & Risse Thomas, “When Europeanisation Meets Diffusion: Exploring New Territory”, *West European Politics*, 35:1, (2012), p.192-207. <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.634543>
- Börzel Tanja A & Risse Thomas, “From Europeanisation to Diffusion: Introduction”, *West European Politics*, 35:1, (2012), p. 1-19. <https://doi.org/10.1080/01402382.2012.631310>
- Mounier Gregory, “Europol: A New Player in the EU External Policy Field?”, *Perspectives on European Politics and Society*, 10:4, (2009), p. 582 - 602. <http://dx.doi.org/10.1080/15705850903314841>
- Carrapiço Helena & Trauner Florian, “Europol and its Influence on EU Policy-making on Organized Crime: Analyzing Governance Dynamics and Opportunities”, *Perspectives on European Politics and Society*, 14:3,(2013), p.357 - 371. <http://dx.doi.org/10.1080/15705854.2013.817804>
- Martins Bruno Oliveira & Ferreira-Pereira Laura C., “Stepping inside? CSDP missions and EU counter-terrorism”, *European Security*, 21:4, (2012), p. 537-556. <http://dx.doi.org/10.1080/09662839.2012.688814>
- Rozée Stephen, Kaunert Christian & Léonard Sarah, “Is Europol a Comprehensive Policing Actor?”, *Perspectives on European Politics and Society*, 14:3, (2013), p. 372-387, <http://dx.doi.org/10.1080/15705854.2013.817808>
- Kostakopoulou Dora , “An open and secure Europe? Fixity and fissures in the area of freedom, security and justice after Lisbon and Stockholm”, *European Security*, 19:2, (2010), 151-167. <http://dx.doi.org/10.1080/09662839.2010.526938>
- Ioannides Isabelle, “Inside-out and Outside-in: EU Security in the Neighbourhood”, *The International Spectator*, 49:1, (2014), 113-132. <http://dx.doi.org/10.1080/03932729.2014.876344>
- Léonard Sarah & Kaunert Christian, “Beyond Stockholm: in search of a strategy for the European Union's Area of Freedom, Security, and Justice”, *European Politics and Society*, 17:2, (2016), 143-149, <http://dx.doi.org/10.1080/23745118.2016.1160636>
- Rees Wyn, “Inside Out: the External Face of EU Internal Security Policy”, *Journal of European Integration*, 30:1, (2008), 97-111, <http://dx.doi.org/10.1080/07036330801959515>
- Monar Jörg, “Justice and Home Affairs: The Treaty of Maastricht as a Decisive Intergovernmental Gate Opener”, *Journal of European Integration*, 34:7, (2012), 717-734, <http://dx.doi.org/10.1080/07036337.2012.726011>
- Wagner Wolfgang, “Guarding the guards. The European Convention and the communitization of police co-operation”, *Journal of European Public Policy*, 13:8, (2006), 1230-1246, <http://dx.doi.org/10.1080/13501760600999540>

- Monar Jörg, “The EU's growing external role in the AFSJ domain: factors, framework and forms of action”, *Cambridge Review of International Affairs*, 27:1, (2014), 147-166, <http://dx.doi.org/10.1080/09557571.2012.710586>
- Occhipinti D John., “Still Moving Toward a European FBI? Re-Examining the Politics of EU Police Cooperation”, *Intelligence and National Security*, 30:2-3, (2015), 234-258, <http://dx.doi.org/10.1080/02684527.2014.988449>
- Duke Simon, “Intelligence, security and information flows in CFSP”, *Intelligence and National Security*, 21:4, (2006), 604-630, <http://dx.doi.org/10.1080/02684520600885764>
- Lavenex Sandra & Wichmann Nicole, “The External Governance of EU Internal Security”, *Journal of European Integration*, 31:1, (2009) 83-102, <http://dx.doi.org/10.1080/07036330802503932>
- Lavenex Sandra, “EU external governance in 'wider Europe'”, *Journal of European Public Policy*, 11:4, (2004) 680-700, <http://dx.doi.org/10.1080/1350176042000248098>
- Björn Fägersten, “For EU eyes only? Intelligence and European security”, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, (2016), p.1-4. https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_8_EU_Intelligence_Cooperation.pdf
- Busuic Madalina & Groenleer Martijn, “Beyond Design: The Evolution of Europol and Eurojust”, *Perspectives on European Politics and Society*, 14:3, (2013), p. 285-304, <http://dx.doi.org/10.1080/15705854.2013.817803>
- Jeffreys R.. Jones, “Rise, Fall and Regeneration: From CIA to EU”. *Intelligence and National Security*, 24(1), (2009), pp.103-118., <http://dx.doi.org/10.1080/02684520902756937>
- Ferreira-Pereira Laura C. & Martins Bruno Oliveira, “The external dimension of the European Union's counter-terrorism: an introduction to empirical and theoretical developments”, *European Security*, 21:4, (2012), 459-473. <http://dx.doi.org/10.1080/09662839.2012.700639>
- Monar Jörg, “The EU as an International Counter-terrorism Actor: Progress and Constraints”, *Intelligence and National Security*, 30:2-3, (2015), 333-356. <http://dx.doi.org/10.1080/02684527.2014.988448>
- Ilbiz Ethem, Kaunert Christian & Anagnostakis Dimitrios, “The counterterrorism agreements of Europol with third countries: Data protection and power asymmetry”, *Terrorism and Political Violence*, (2015), 967 - 984. <http://dx.doi.org/10.1080/09546553.2015.1092438>
- Steindler Chiara, “Mapping out the institutional geography of external security in the EU”, *European Security*, 24:3, (2015), 402-419. <http://dx.doi.org/10.1080/09662839.2015.1028187>
- Hoey Amanda, “Policing the New Europe-The Information Deficit, *International Review of Law*”, *Computers & Technology*, 12:3, (1998), 501-511. <http://dx.doi.org/10.1080/13600869855333>
- Kaunert Christian, “The External Dimension of EU Counter-Terrorism Relations: Competences, Interests, and Institutions”, *Terrorism and Political Violence*, 22:1, (2009) 41-61. <http://dx.doi.org/10.1080/09546550903409551>

Occhipinti John D, “Whither the withering democratic deficit? The impact of the Lisbon Treaty on the Area of Freedom, Security and Justice”, *Cambridge Review of International Affairs*, 27:1, (2014), 83-105. <http://dx.doi.org/10.1080/09557571.2013.810589>

Monar Jörg, “The EU's approach post-September 11: global terrorism as a multidimensional law enforcement challenge”, *Cambridge Review of International Affairs*, 20:2, (2007), 267-283. <http://dx.doi.org/10.1080/09557570701414633>

Lavenex Sandra, “EU external governance in 'wider Europe'”, *Journal of European Public Policy*, 11:4, (2004) 680-700. <http://dx.doi.org/10.1080/1350176042000248098>

SEGELL GLEN M., “Intelligence Agency Relations Between the European Union and the U.S.”, *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 17:1, (2004) 81-96. <http://dx.doi.org/10.1080/08850600490252678>

Kaunert Christian, Léonard Sarah & MacKenzie Alex, “The European Parliament in the External Dimension of EU Counter-terrorism: More Actorness, Accountability and Oversight 10 Years on?”, *Intelligence and National Security*, 30:2-3, (2015), 357-376. <http://dx.doi.org/10.1080/02684527.2014.988446>

Jansson Julia, “Building resilience, demolishing accountability? The role of Europol in counter-terrorism”, *Policing and Society*, (2016), 1-16. <https://doi.org/10.1080/10439463.2016.1191485>

Fägersten Björn, “Bureaucratic Resistance to International Intelligence Cooperation – The Case of Europol”, *Intelligence and National Security*, 25:4, (2010), 500-520. <https://doi.org/10.1080/02684527.2010.537028>

Madalina Busuioc , Curtin Deirdre & Groenleer Martijn, “Agency growth between autonomy and accountability: the European Police Office as a ‘living institution’”, *Journal of European Public Policy*, 18:6, (2011), 848-867. <https://doi.org/10.1080/13501763.2011.593313>

Μπέλλου Φωτεινή, “Η αντιμετώπιση του πλέγματος Εσωτερικής και Εξωτερικής Ασφάλειας και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης”, *Research Gate*, 7 Ιουλ 2014. [https://www.researchgate.net/publication/264001900_Confronting_the_nexus_of_internal_and_ext_ernal_security_and_the_role_of_the_European_External_Action_Service_in_Greek_E_Antimetopise_tou_plegmatos_esoterikes_kai_exoterikes_asphaleias_kai_o_rolos_tes](https://www.researchgate.net/publication/264001900_Confronting_the_nexus_of_internal_and_external_security_and_the_role_of_the_European_External_Action_Service_in_Greek_E_Antimetopise_tou_plegmatos_esoterikes_kai_exoterikes_asphaleias_kai_o_rolos_tes)

Dursun-Ozkanca Oya & Vandemoortele Antoine, “The European Union and Security Sector Reform: current practices and challenges of implementation”, *European Security*, (2012), 21:2, 139-160. <https://doi.org/10.1080/09662839.2012.665881>

Ioannides Isabelle & Collantes-Celador Gemma, “The internal–external security nexus and EU police/rule of law missions in the Western Balkans”, *Conflict, Security & Development*, (2011), p. 414 – 445. <https://doi.org/10.1080/14678802.2011.614127>

Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας 2003, <http://www.consilium.europa.eu/media/30807/qc7809568elc.pdf>

Έγγραφο Εργασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με μια Στρατηγική για την Εξωτερική Διάσταση Του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας & Δικαιοσύνης 2005 http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/615/615150/615150el.pdf

15771/08 COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Adoption of draft conclusions of the Council of the European Union on possible cooperation mechanisms between civilian ESDP missions and EUROPOL as regards the mutual exchange of information. <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2015771%202008%20INIT>

Trauner Florian, “New kids on the CFSP block: The JHA agencies”, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, (March 2016), p. 1-4. https://www.ies.be/files/Brief_7_JHA_agencies.pdf

Tardy Thierry, “Quo Vadis Civilian CSDP?”, *Center for International Peace Operations (ZIF)*, (February 2018), p.1-4. http://www.zif-berlin.org/fileadmin/uploads/analyse/dokumente/veroeffentlichungen/ZIF_PolicyBriefing_2018/ZIF_Policy_Briefing_Tardy_Quo_Vadis_CSDP_February_2018.pdf

Blockmans Steven, “New thrust for the CSDP from the refugee and migrant crisis”, *CEPS Special Report*, No. 142 (July 2016), p.1-19. <https://www.ceps.eu/system/files/Thrust%20to%20CSDP%20S%20Blockmans%20CEPS%20Special%20Report.pdf>

14130/12 COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Strengthening Ties between CSDP and FSJ road map implementation -Progress report. <http://www.statewatch.org/news/2012/oct/eu-council-csdp-fsj-roadmap-14130-12.pdf>

Crisis Management and Planning Department (CMPD), Strengthening Ties between CSDP and FSJ: Road Map implementation Second annual progress report. <http://www.statewatch.org/news/2014/may/eu-eeas-interpol.pdf>

14322/15 COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Strengthening Ties between CSDP and FSJ: Road Map Implementation - Fourth annual progress report. <http://www.statewatch.org/news/2015/dec/eu-eeas-csdp-fsj-ties-roadmap-update-11-2015-14322.pdf>

EUNAVFOR MED Op SOPHIA - Six Monthly Report. <https://wikileaks.org/eu-military-refugees/EEAS/EEAS-2016-126.pdf>

7886/15 COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Interim Strategic Review of EUBAM Libya. <http://www.statewatch.org/news/2015/jun/eu-eeas-interim-report-UBAM-7886-15.pdf>

Salgó László, “Europol experiences of cooperation in the Western Balkans”, September 28 - 29 2009, p.1-7. <http://prezentacije.mup.gov.rs/RegionalanaMinistarska/Presentations/Europol%20presentation.pdf>

2009/934/JHA Council Decision adopting the implementing rules governing Europol’s relations with partners, including the exchange of personal data and classified information. https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/rules_governing_europol_s_relations_with_partners.pdf

European Union External Action, EULEX Kosovo, <http://www.eulex-kosovo.eu/>

EUROPEAN UNION ASSISTANCE TO KOSOVO RELATED TO THE RULE OF LAW, *EUROPEAN COURT OF AUDITORS*, Special Report No 18, 2012, p. 1-68. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_18/SR12_18_EN.PDF

FILLING THE BLACK HOLE BRINGING KOSOVO INTO INTERNATIONAL POLICE COOPERATION ORGANIZATIONS, Group for Legal and Political Studies & Balkan Investigative Reporting Network, March 2015, p. 1-24. <http://www.legalpoliticalstudies.org/wp-content/uploads/2015/03/Filling-the-Black-Hole-Bringing-Kosovo-Close-to-International-Police-Cooperation-Organizations.pdf>

Pond Elizabeth, “The EU's Test in Kosovo”, *Washington Quarterly*, (2008), 97-112, <https://doi.org/10.1162/wash.2008.31.4.97>

Perdan Slobodan “Security sector reform: The building of security in Bosnia and Herzegovina”, *Conflict, Security & Development*, (2006), 179-209, <https://doi.org/10.1080/14678800600739226>

Dursun-Ozkanca Oya & Crossley-Frolick Katy, “Security sector reform in Kosovo: the complex division of labor between the EU and other multilateral institutions in building Kosovo's police force”, *European Security*, (2012), 236-256, <https://doi.org/10.1080/09662839.2012.665886>

Vetschera Heinz & Damian Matthieu, “Security sector reform in Bosnia and Herzegovina: The role of the international community”, *International Peacekeeping*, (2006), 28-42, <https://doi.org/10.1080/13533310500424694>

Muehlmann Thomas, “Police Restructuring in Bosnia-Herzegovina: Problems of Internationally-led Security Sector Reform”, *JOURNAL OF INTERVENTION AND STATEBUILDING*, (2008), 1-22, <https://doi.org/10.1080/17502970701810856>

Tolksdorf Dominik, “Incoherent Peacebuilding: The European Union's Support for the Police Sector in Bosnia and Herzegovina”, *International Peacekeeping*, (2014) 56-73, <https://doi.org/10.1080/13533312.2014.885710>

ΔΙΑΔΥΚΤΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

www.europa.eu,

<https://www.europol.europa.eu/>

<https://publications.europa.eu>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL&from=EL>

https://europa.eu/europeanunion/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

https://europa.eu/europeanunion/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_el

https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en

<https://ec.europa.eu/home-affairs/>

https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/irregular-migration-return-policy_en

<https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3>

<https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-migrant-smuggling-centre-emsc>

<http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/standing-committee-operational-cooperation-internal-security/>

<http://julienfrisch.blogspot.gr/2010/03/cosi-new-important-council-body-on-eu.html>

<https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/eu-policy-cycle-empact>

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-platform-for-experts>

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/europol-information-system>

<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-launches-sirius-platform-to-facilitate-online-investigations>

https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_socta2017_1.pdf

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment>

<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/iocta2017.pdf>

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/annual-review>

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report>

<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/tesat2017.pdf>

<https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/operational-coordination/operational-centre>

<https://www.europol.europa.eu/about-europol/financial-intelligence-units-fiu-net>

<https://www.europol.europa.eu/about-europol/intellectual-property-crime-coordinated-coalition-ipc3>

<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/>

<https://www.europol.europa.eu/about-europol/financial-intelligence-units-fiu-net#fndtn-tabs-0-bottom-2>

<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/eunavfor-med-operation-sophia-and-europol-determined-to-strengthen-bilateral-cooperation>

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/2/1/1/01/index.tkl?lang=gr&s=1&e=rzkxiyyvw